

वार्षिक अहवाल

२०२०-२०२१

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

www.mpkv.ac.in

संपादकीय मंडळ

- अध्यक्ष** : **डॉ. शरद गडाख**
संचालक, विस्तार शिक्षण
महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ,
राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)
- सदस्य** : **डॉ. शरद गडाख**
संचालक, संशोधन
डॉ. प्रमोद रसाळ
अधिष्ठाता (कृषि)
श्री. सुखदेव बलमे
नियंत्रक
इंजि. मिलिंद ढोके
विद्यापीठ अभियंता
- संकलन** : **डॉ. पंडित खर्डे**, प्रभारी अधिकारी, प्रसारण केंद्र
डॉ. सचिन सदाफळ, सहाय्यक प्राध्यापक, प्रसारण केंद्र
डॉ. संजय तोडमल, सहाय्यक प्राध्यापक, संशोधन संचालनालय
श्री. अदिनाथ आंधळे, व.सं.स., शिक्षण संचालनालय
श्री. सुनिल राजमाने, कृषि सहाय्यक, प्रसारण केंद्र
- प्रकाशक** : **श्री. प्रमोद लहाळे**
कुलसचिव,
महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ,
राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

वार्षिक अहवाल

२०२० - २०२१

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ
राहुरी - ४१३ ७२२, जिल्हा - अहमदनगर (महाराष्ट्र)
www.mpkv.ac.in

डॉ. पी. जी. पाटील
कुलगुरु
महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ
राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

प्रस्तावना

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा वार्षिक अहवाल सन २०२०-२१ मध्ये शिक्षण, संशोधन, विस्तार शिक्षण, प्रशासकीय, वित्त विभागातील घडामोडी आणि विद्यार्थ्यांनी विविध स्पर्धेत मिळविलेले यश, कर्मचारी-शास्त्रज्ञांच्या उपलब्धी आणि इतर घडामोडींचा समावेश आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची स्थापना २९ मार्च, १९६८ साली झाली. मला सांगायला अतिशय आनंद होत आहे की महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाला सन २०२० मध्ये देशात २३ वे मानांकन मिळाले आहे. मागील वर्षाच्या तुलनेत हे मानांकन तीन क्रमांकांने सुधारले आहे. या विद्यापीठातील सर्व अधिकारी, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थी यांच्या कष्टामुळे आणि प्रामाणिक प्रयत्नांमुळे हे शक्य झाले आहे. सदरचा वार्षिक अहवाल म्हणजे एकुण कार्याचे केवळ एकत्रीकरण असून एकुणच विद्यापीठाने केलेला विकास व त्यामध्ये विद्यापीठातील अधिकारी, प्राध्यापक, कर्मचारी व विद्यार्थी यांचे योगदान आहे.

सन २०२०-२१ या वर्षात एकुण ५८१३ विद्यार्थ्यांनी पदवी, पदव्युत्तर पदवी व आचार्य पदवी संपादन केली आहे. वर्षभरात २९ विद्यार्थ्यांनी जे.आर.एफ. आणि ४ विद्यार्थ्यांनी एस.आर.एफ. शिष्यवृत्ती मिळविली आहे. या बरोबर २५ विद्यार्थी आय.सी.आर. नेट परिक्षा उत्तीर्ण झाले आहे.

शिवाय विद्यार्थ्यांनी विविध संस्थेची शिष्यवृत्ती मिळवली आहे. याच बरोबर महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत महाराष्ट्र शासनाच्या प्रशासकीय सेवेमध्ये विविध विभागात महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत अनेक विद्यार्थ्यांची विविध पदांवर निवड झाली. तसेच खाजगी क्षेत्रातही अनेक विद्यार्थी विविध पदांवर नियुक्त झाले आहेत. काही विद्यार्थ्यांनी स्वयंरोजगाराची निर्मिती केली आहे.

विद्यापीठातील विविध विभाग, संशोधन प्रकल्प व योजना यांनी या वर्षात विविध पिकांचे वाण व तंत्रज्ञान शिफारशी प्रसारीत केल्या आहेत. अहवाल वर्षात विद्यापीठाने विविध पिकांचे एकुण २४८९१ क्वि. बिघाणे उत्पादित केले असून फळ झाडांचे ११ लाख रोपे तयार केले असून ५२.४२ मे.टन जैविक किडनाशके आणि ४६ मे. टन जैविक खतांचे उत्पादन केले आहे.

विद्यापीठाच्या विस्तार कार्यामध्ये यावर्षी शेतकऱ्यांसाठी विविध प्रशिक्षण कार्यक्रम, कार्यशाळा, चर्चासत्रे, कृती, परिणाम आणि आद्यरेखा प्रात्यक्षिके, प्रक्षेत्र भेटी, शेतीदिन, गटचर्चाचे शेतकरी, तरुण, महिला शेतकरी व कर्मचारी यांचेसाठी आयोजन करण्यात आले. कोव्हीड-१९ च्या महामारीमुळे हजारो शेतकऱ्यांना ऑनलाईन पध्दतीने मार्गदर्शन करण्यात आले. तंत्रज्ञानाच्या प्रभावी प्रसारासाठी विद्यापीठाने भा.कृ.अ.प., शेतकरी प्रथम, तंत्रज्ञान सप्ताह, रब्बी दिन इ. नाविन्यपूर्ण विस्तार कार्यक्रम राबविले. याबरोबर शेतकरी कर्मचारी यांच्यासाठी विविध प्रकाशने त्यामध्ये कृषिदर्शनी, श्रीसुमी तसेच विविध प्रकारच्या घडीपत्रिका प्रकाशित करण्यात आल्या. महाराष्ट्र शासनाच्या कृषि दिन आणि कृषि संजीवनी सप्ताह कार्यक्रम दि. १ ते ७ जुलै, २०२० दरम्यान कृषि विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात कृषि विभागाच्या समन्वयाने आयोजित करण्यात आला होता. कृषि संजीवनी सप्ताहात विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात शेतकऱ्यांसाठी कृषि जनजागृतीचे १८० कार्यक्रम घेण्यात आले. यामध्ये २७१५० शेतकऱ्यांनी सहभाग नोंदविला. पुढे, १ जुलै रोजी झालेल्या कृषि दिन कार्यक्रमात ७६१३ शेतकरी सहभागी झाले होते ज्यात विद्यापीठाचे १९६ शास्त्रज्ञ आणि कृषि विभागाचे ४९५ कर्मचारी सहभागी झाले होते. या अहवाल वर्षात विद्यापीठाच्या प्रगतीचा तपशीलवार माहिती या वार्षिक अहवालात मांडत आहोत.

महाराष्ट्र राज्याचे महामहिम राज्यपाल तथा विद्यापीठाचे कुलपती यांनी वेळोवेळी केलेल्या मौलिक मार्गदर्शनाबद्दल मी त्यांचा अत्यंत ऋणी आहे. विद्यापीठाचे सन्माननीय प्रतिकुलपती तथा कृषिमंत्री महाराष्ट्र राज्य यांचे वारंवार मिळणारे प्रोत्साहन व सहाय्य याबाबतही मी त्यांचा शतशः आभारी आहे. तसेच महासंचालक, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, विद्यापीठ कार्यकारी परिषदेचे सन्माननीय सदस्य, विद्यापरिषदेचे सदस्य आणि विद्यापीठाच्या इतर वैधानिक संस्थांचे सदस्य यांनी वेळोवेळी केलेल्या अनमोल सहकार्याबद्दल मी त्यांचे आभार व्यक्त करतो.

(पी. जी. पाटील)

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
१.	विद्यापीठ उपलब्धी	१
	१.१ शिक्षण	१
	१.२ संशोधन	४
	१.३ विस्तार शिक्षण	४
२.	शिक्षण	६
३.	संशोधन	२३
४.	विस्तार शिक्षण	२६
५.	प्रमुख घडामोडी	३४
६.	पारितोषिके/पुरस्कार	७०
७.	मनुष्यबळ	७२
	७.१ कार्यकारी अधिकारी	७२
	७.२ कार्यकारी परिषद सदस्य	७२
	७.३ विद्या परिषद सदस्य	७४
	७.४ विद्याविषयक अधिकारी	७७
	७.५ विभाग प्रमुख	७८
	७.६ इतर अधिकारी	७९
	७.७ विद्यापीठ मनुष्यबळ	७९
८.	पायाभुत सुविधा निर्मिती	८७
९.	विद्यापीठाच्या आर्थिक बाबी	९४

१. विद्यापीठ उपलब्धी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची स्थापना २९ मार्च, १९६८ मध्ये झालेली असून राज्य तसेच देशाकरीता कृषि क्षेत्रात प्रशिक्षित मनुष्यबळ सातत्याने निर्माण करण्याचे हे एक प्रमुख केंद्र आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या कार्यक्षेत्रामध्ये पश्चिम महाराष्ट्रातील कोल्हापुर, नाशिक, धुळे, सांगली, सातारा, सोलापूर, पुणे, अहमदनगर, जळगाव व नंदुरबार या दहा जिल्ह्यांचा समावेश आहे. महाराष्ट्रातील नऊ कृषि हवामान विभागापैकी चार कृषि हवामान विभाग विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात येतात. महाराष्ट्र राज्याच्या एकूण जमीन क्षेत्रापैकी ३७.५ टक्के जमीन क्षेत्र विद्यापीठाच्या अखत्यारितील दहा जिल्ह्यांमध्ये (११६.१२ लाख हेक्टर) आहे. यापैकी ७२.४५ लाख हेक्टर जमीन लागवडीयोग्य असून बागायती क्षेत्र १३.१७ लाख हेक्टर (८०%) आहे.

कृषि शिक्षण, संशोधन व विस्तार शिक्षण या तिनही क्षेत्रातील अहवाल वर्षातील ठळक वैशिष्ट्ये.

१.१ शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठामध्ये पदविकेपासून आचार्य पदवीपर्यंतचे शिक्षण कृषि आणि संलग्न विषयांमध्ये अनुदानित व विनाअनुदानित शाळा आणि महाविद्यालयांच्या माध्यमातून प्रदान करण्यात येते.

सन २०२०-२१ च्या शैक्षणिक वर्षातील काही ठळक शैक्षणिक घडामोडी खालीलप्रमाणे

आयोजित केलेले कार्यक्रम

सर्व कार्यक्रम कोविड-१९ चे नियम पाळून ऑनलाईन किंवा ऑफलाईन पध्दतीने साजरे करण्यात आले.

- दि. ११ एप्रिल, २०२० रोजी मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे व विविध घटक कृषि व संलग्न महाविद्यालयांमध्ये महात्मा ज्योतीबा फुले जयंती साजरी करण्यात आली.
- मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे व विविध घटक कृषि व संलग्न महाविद्यालयांमध्ये दि. १४ एप्रिल, २०२० रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती साजरी करण्यात आली.
- दि. २१ जून, २०२० रोजी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत विविध घटक व विनाअनुदानित कृषि व संलग्न महाविद्यालयांमध्ये आंतरराष्ट्रीय योग दिवस साजरा करण्यात आला.

- कृषिदिन व कृषि संजीवनी सप्ताहाच्या निमित्ताने दि. ०१-०७ जुलै, २०२० दरम्यान विद्यापीठांतर्गत सर्व घटक महाविद्यालयांमध्ये वृक्षारोपन कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे मा. कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांचे अध्यक्षतेखाली वनमहोत्सव कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.
- दि. ५ सप्टेंबर, २०२० रोजी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत विविध घटक कृषि व संलग्न महाविद्यालयांमध्ये शिक्षक दिन साजरा करण्यात आला.
- मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे व सर्व घटक महाविद्यालयांमध्ये दि. २६ नोव्हेंबर, २०२० रोजी संविधान दिन साजरा करण्यात आला.
- दि. २८ नोव्हेंबर, २०२० रोजी मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे तसेच सर्व घटक महाविद्यालयांमध्ये महात्मा ज्योतीबा फुले पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली.
- दि. १९ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी विद्यापीठात छत्रपती शिवाजी महाराजांची जयंती उत्साहात साजरी करण्यात आली.
- इतर कार्यक्रम जसे प्रजासत्ताक दिन, महाराष्ट्र दिन, आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन व स्वातंत्र्य दिन इ. साजरे करण्यात आले.

आयोजित केलेले मुख्य कार्यक्रम

- दि. ५ जून, २०२० रोजी मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे जागतिक पर्यावरण दिन-२०२० ऑनलाईन पध्दतीने निष्णांत व्याख्यानाद्वारे साजरा करण्यात आला. सदर कार्यक्रमासाठी डॉ. अलोक कुमार सिक्का, आंतरराष्ट्रीय जलव्यवस्थापन संस्था, भारतीय प्रतिनिधी व प्रमुख संशोधक, आंतरराष्ट्रीय जलव्यवस्थापन संस्था, नवी दिल्ली हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. मा. कुलगुरु, डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांनी सदर कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान भूषविले.
- हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, मफुकृवि, राहुरीच्या वतीने दि. ३० जून, २०२० रोजी "जैवऊर्जा, हवामान अद्ययावत नवीकरणीय ऊर्जा: सद्यस्थिती आणि भविष्यातील संभाव्यता" या विषयावरील राष्ट्रीय स्तरावरील ऑनलाईन वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले.

सदर वेबिनारकरीता श्री. नितीनजी गडकरी, मा. केंद्रीय मंत्री, रस्ते वाहतुक आणि महामार्ग, जलवाहतुक आणि सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम, भारत सरकार हे प्रमुख वक्ते म्हणुन उपस्थित होते.

३. दि. २ जुलै ते ९ ऑगस्ट, २०२० दरम्यान हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, मफुकृवि, राहुरीच्या वतीने भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली मार्फत घेतल्या जाणाऱ्या अखिल भारतीय कृषि प्रवेश परीक्षा कनिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती (पदव्युत्तर), वरिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती (आचार्य), राष्ट्रीय पात्रता चाचणी (नेट) व कृषि संशोधन शास्त्रज्ञ (ऐआरएस) या स्पर्धात्मक परीक्षांवर पाच आठवड्यांचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले. सदर प्रशिक्षणाचा उद्घाटन कार्यक्रम डॉ. आर. सी. अग्रवाल, मा. राष्ट्रीय संचालक, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व उपमहासंचालक (शिक्षण), भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या उपस्थितीत पार पडला.
४. माननीय महामहिम राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांच्या निर्देशान्वये व इच्छेनुसार जिल्हा शल्यचिकित्सक, अहमदनगर यांच्या सहाय्याने विद्यापीठांतर्गत विविध घटक व विनाअनुदानित कृषि व संलग्न महाविद्यालयांमध्ये दि. १३ ते २० ऑगस्ट, २०२० दरम्यान अवयव दान जागृती सप्ताह आयोजित करण्यात आला. मध्यवर्ती परिसर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे मा. कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांच्या अध्यक्षतेखाली ऑनलाईन वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले. सदर सप्ताह दरम्यान १२१ अवयव दान अर्ज भरण्यात आले.
५. दि. २२ सप्टेंबर, २०२० रोजी बाजरी पिकावरील अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्प, बाजरी संशोधन योजना, कृषि महाविद्यालय, धुळे यांचेमार्फत बाळापुर, ता. धुळे, जि. धुळे येथील संकरीत बाजरी फुले आदिशक्ती प्रात्यक्षिक भुखंडावर प्रक्षेत्र दिन व शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले.
६. दि. ३ डिसेंबर, २०२० रोजी कृषि शिक्षण दिन-२०२० च्या निमित्ताने एक दिवसीय ऑनलाईन वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले. डॉ. ए. एल. फरांदे, अधिष्ठाता (कृषि) व संचालक शिक्षण, मफुकृवि, राहुरी यांनी सदर कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान भुषविले.
७. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्लीच्या अनुसूचित जाती-अनुसूचित योजना अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे दि. १७-१८ फेब्रुवारी, २०२१ दरम्यान उद्यानविद्यावर्गीय

पिकातील रोपवाटिका व्यवस्थापन या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.

८. दि. १७-१८ फेब्रुवारी, २०२१ दरम्यान भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्लीच्या अनुसूचित जाती-अनुसूचित योजना अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे कृषि क्षेत्रात आधुनिक जलसिंचन पध्दतीचा वापर या विषयावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.
९. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्लीच्या अनुसूचित जाती-अनुसूचित योजना अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे दि. ८-९ मार्च, २०२१ दरम्यान उन्हाळी बिजोत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.
१०. दि. १५-१६ मार्च, २०२१ दरम्यान भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्लीच्या अनुसूचित जाती-अनुसूचित योजना अंतर्गत कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे विद्यार्थ्यांकरीता नेतृत्व विकास व संघ निर्मिती कौशल्य या विषयावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.

क्षमता विकास

१. शिक्षक क्षमता विकास होण्यासाठी ३९८ शिक्षकवर्गीय कर्मचाऱ्यांना व २८ विद्यार्थ्यांना विविध हिवाळी/ उन्हाळी कार्यशाळांसाठी तसेच राज्य, राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदेसाठी देशातील वेगवेगळ्या ठिकाणी पाठविण्यात आले.

आयोजित केलेल्या कार्यशाळा/सेमिनार/प्रशिक्षण

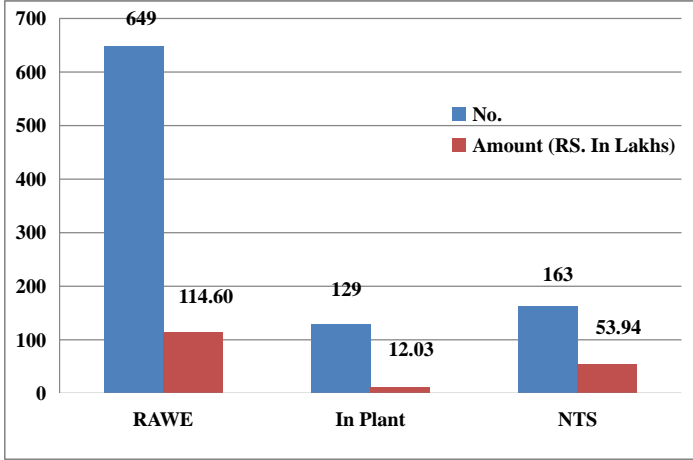
१. उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे येथे कृषि पदविका विद्यार्थ्यांकरीता फुले व भाजीपाला यांची संरक्षित लागवड या विषयावरील सहा महिने कालावधीचा प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात आला.
२. रा.छ.शा.म. कृषि महाविद्यालय, कोल्हापुर येथे अनुसूचित जाती व अनुसूचित योजने अंतर्गत (SC-SP) कृषि व संलग्न क्षेत्राशी निगडित २० प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात आले. त्यामध्ये एकूण ५०० पेक्षा जास्त लाभार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
३. डॉ. अ. शिं. कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी येथे अनुसूचित जाती व अनुसूचित योजने अंतर्गत (SC-SP) कृषि व संलग्न क्षेत्राशी निगडित ५ प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात आले. त्यामध्ये एकूण ५०० पेक्षा जास्त लाभार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

४. अनुसूचित जाती व अनुसूचित योजने अंतर्गत (SC-SP) कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे कृषि व संलग्न क्षेत्राशी निगडित ४ प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात आले. त्यामध्ये एकूण १०० पेक्षा जास्त लाभार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

विद्यार्थी विकास

विद्यार्थी ग्रामिण उद्योजकता जागृकता विकास अभियान/
राष्ट्रीय बुध्दीमत्ता लाभार्थी

कनिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती/ वरिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती/ राष्ट्रीय पात्रता चाचणी (नेट) व स्पर्धात्मक परीक्षामधील विद्यार्थ्यांची उपलब्धी

- * २९ आणि ४ विद्यार्थ्यांनी अनुक्रमे कनिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती आणि वरिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती म्हणून भाकृअप पीजीएस -२०१९ ची परीक्षा उत्तीर्ण झाले.
- * पंचवीस विद्यार्थ्यांनी कृषि व त्यासंबंधित विज्ञान शाखांमध्ये राष्ट्रीय पात्रता चाचणी (नेट) पात्र केली.
- * महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग कृषि परीक्षेत दीडशेहून अधिक विद्यार्थ्यांनी यश मिळविले.

सामंजस्य करार

अ. क्र	संस्थेचे नांव	वर्ष	उद्देश
१	राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळ, नवी दिल्ली	नोव्हेंबर, २०२०	शिक्षक व विद्यार्थी क्षमता विकास आणि विनिमय

पुरस्कार आणि मान्यता

अ) प्राध्यापक

१. द गोल्डन ए.आय.एम. परिषद आणि पुरस्कार यांचेमार्फत मा. कुलगुरु, डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांना त्यांच्या विद्यापीठाच्या समर्पित आणि उत्कृष्ट नेतृत्वासाठी उत्कृष्ट कुलगुरु पुरस्काराने दि. ११ सप्टेंबर, २०२० रोजी सन्मानित केले.
२. मानव आणि निसर्ग प्रगती संस्था, वाय. एस. परमार उद्यानविद्या व वनिकी विद्यापीठ, सोलान, हिमाचल प्रदेश यांचेमार्फत डॉ. विष्णु गरांडे, प्रभारी अधिकारी आणि प्राध्यापक, उद्यानविद्या (CAS), फळपिकावरील अखिल भारतीय समन्वयीत संशोधन प्रकल्प, उद्यानविद्या, मफुकृवि, राहुरी यांना अखिल भारतीय पॅराअमाऊंट अचिव्हमेंट-२०१९ हा पुरस्कार दि. १ जुलै, २०२० रोजी प्रदान करण्यात आला.
३. डॉ. मिलिंद अहिरे, सहयोगी अधिष्ठाता, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव व प्रमुख, कृषि विस्तार विभाग, मफुकृवि, राहुरी यांची भारतीय विस्तार शिक्षण संस्था, नवी दिल्लीच्या पश्चिम विभागीय उपाध्यक्षपदी दि. १५ डिसेंबर, २०२० रोजी निवड झाली.
४. डॉ. पंडित खर्डे, सहयोगी प्राध्यापक (कृषि विस्तार) यांना आंध्र प्रदेशातील बापटला कृषि महाविद्यालयाच्या ऑनलाईन पद्धतीने आयोजित राष्ट्रीय परिसंवादातील सर्वोत्कृष्ट संशोधन पेपर सादरीकरणाच्या पुरस्काराने गौरविण्यात आले.
५. डॉ. संदीप पाटील, सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि विस्तार, कृषि महाविद्यालय, धुळे यांना भारतीय विस्तार शिक्षण संस्था, नवी दिल्लीच्या पश्चिम विभागासाठी कार्यकारी परिषद सदस्य म्हणून नामांकन मिळाले.
६. डॉ. संदीप पाटील, सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि विस्तार, कृषि महाविद्यालय, धुळे यांना आशियन विस्तार शिक्षण नियतकालिक आणि महाराष्ट्र विस्तार शिक्षण संस्था, अकोलाचे कार्यकारी परिषद सदस्य म्हणून नामांकन मिळाले.

ब) संस्था

१. दि. ८ ते ९ जून, २०२० दरम्यान भाकृअप-अळिंबी संशोधन

संचालनालय, सोलन, हिमाचल प्रदेश येथे डॉ. त्रिलोचन मोहपत्रा, मा. सचिव, डेअर (DARE) आणि महासंचालक, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या अध्यक्षतेखालील ऑनलाईन पध्दतीने आयोजित वार्षिक कार्यशाळेमध्ये अखिल भारतीय समन्वयीत अळिबी संशोधन योजना, कृषि महाविद्यालय, पुणे यांना उल्लेखनीय कामगिरीचे प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले.

२. दि. २२ व २३ मार्च, २०२१ संपन्न झालेल्या बाजरीच्या अखिल भारतीय ५६ व्या वार्षिक कार्यशाळेत प्रकल्प समन्वयक, अखिल भारतीय बाजरी संशोधन योजना, मंडोर, जोधपुर (राजस्थान) (ICAR-AICRP on Pearl millet) यांच्यातर्फे अखिल भारतीय समन्वयीत बाजरी संशोधन योजना, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, कृषि महाविद्यालय, धुळे यांना बाजरी पिकाचे मातृ वाण विकसीत करणे करीता उल्लेखनीय कामगिरीचे प्रमाणपत्र (Appreciation Certificate for "B" parent Development) देऊन गौरविण्यात आले.
३. फुले-फळबागेकरीता फवारणी रोबो या प्रकल्पास केंद्रीय कृषि व किसान कल्याण मंत्रालय आणि भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली आयोजित अँग्री इंडिया हॅकथॉन-२०२० स्पर्धेमध्ये प्रथम पुरस्कार प्राप्त झाला.
४. हवामान अद्यावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, मफुकृवि, राहुरी या प्रकल्पास भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली राष्ट्रीय उच्च शिक्षण प्रकल्पाचा (NAHEP) डिजिटल शेती तंत्रज्ञानातील उत्कृष्ट योगदानाबद्दल सांघिक पुरस्कार २०२० मध्ये प्रदान करणेत आला आहे.
५. कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील एमबीए (कृषि) अभ्यासक्रम व कृषि तंत्र विद्यालय, सोलापूर यांना गुणवत्ता व्यवस्थापन प्रणालीसाठी तीन वर्षांच्या (२०१९ ते २०२२) कालावधीसाठी आयएसओ:९००१:२०१५ गुणवत्ता व्यवस्थापन प्रणालीचे प्रमाणपत्र प्राप्त झाले.
६. कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील दवाखान्याला तीन वर्षांच्या (२०१९ ते २०२२) कालावधीसाठी आयएसओ: ९००१: २०१५ च्या चांगल्या आरोग्य पद्धतीचे प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले.

मंजूर नवीन प्रकल्प / प्रस्ताव

महाराष्ट्र शासनाने शासन निर्णय क्र. मफुकृवि १४१५/२२८/७- अ, दि. १४ जुलै, २०२० अन्वये पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांवसाठी कर्मचारी पदांस मंजुरी दिली.

नवीन शैक्षणिक कार्यक्रम

राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत "हवामान अद्यावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे" आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्राने पोस्ट डॉक्टरेट हा अभ्यासक्रम सुरु केला आहे.

तीन वर्ष सहा सत्राचा इंग्रजी माध्यमाचा कृषि तंत्रज्ञान पदविका अभ्यासक्रम सन २०२०-२१ पासून सुरु करण्यात आला आहे.

१.२. संशोधन

१. शेतकऱ्यांना सुधारित बियाणाचा सुरळीत पुरवठा होण्याकरिता विद्यापीठात मोठ्या प्रमाणावर बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविण्यात आला. अहवाल वर्षात २४,८९१ क्विंटल बियाण्यांचे उत्पादन करण्यात आले.
२. फळबागांची महाराष्ट्रात जास्त प्रमाणात लागवड होत आहे. याकरिता विद्यापीठातर्फे एकूण ११.०९ लाख फळझाडे,शोभिवंत झाडे यांची रोपे व कलमे पुरविण्यात आली.
३. अहवाल वर्षात एकूण ७०० लिटर व ५२.४२ क्विंटल जैविक किटकनाशके, ४६.२५ मे. टन आणि ७,०५० लिटर जैविक खते आणि ११,५०० लिटर द्रवरूप सुक्ष्म अन्नद्रव्य उत्पादित करण्यात आली.

१.३. विस्तार शिक्षण

१. कृषि विद्यापीठाकडे विस्तार शिक्षण कार्यक्रमाची जबाबदारी देण्यात आलेली आहे. विस्तार कार्यक्रम सरकारी संस्था, बिगर शासकीय संस्था, सहकारी स्वयंसेवी संस्था, खाजगी संस्था इत्यादींच्या मदतीने राबविण्यात येतात.
२. विद्यापीठांतर्गत असलेली कृषि महाविद्यालये, संशोधन केंद्रे, कृषि विज्ञान केंद्रे, विभागीय आणि जिल्हा विस्तार केंद्रे येथे ७६१ प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.
३. अहवाल वर्षात ४१ जिल्हा मासिक कार्यशाळा आयोजित करण्यात आल्या व त्याचा १५६९ लाभार्थींना फायदा झाला.
४. अहवाल वर्षात २३४ कृती प्रात्याक्षिके, ५३१ परिणाम प्रात्याक्षिके व शेतकऱ्यांच्या शेतावर ७२० आद्यरेखा प्रात्याक्षिके

- व ३६ निदान चाचण्या घेण्यात आलेल्या होत्या, याचा ४२१८ शेतकऱ्यांना लाभ झाला.
५. विस्तार शिक्षणाचे ११८ कार्यक्रमांमध्ये उदा. गटचर्चा, शिवारफेरी, शेतीदिन, शेत आणि गृह भेटी, शेतकरी मेळावे, शेतीविषयक प्रदर्शन, शेतकऱ्यांची अभ्यास सहल, निदान चमुच्या भेटी, विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचे विस्तार शिक्षण कार्यक्रमातून मार्गदर्शनाचा लाभ शेतकऱ्यांना, शेती खात्यातील कर्मचाऱ्यांना, बिगर सरकारी संस्थांना व कर्मचाऱ्यांना झालेला आहे.
 ६. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांच्या निदान चमूने ३५६ ठिकाणी शेतात शेतकऱ्यांच्या भेटी घेऊन मार्गदर्शन केले.
 ७. विद्यापीठामार्फत कृषिदर्शनीच्या १०००० प्रति, श्रीसुगीच्या २००० प्रति, घडीपत्रिका ४० प्रति व शेतीविषयावरील वेगवेगळी पुस्तके, मफुकृवि घडामोडी शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आले आहे.
 ८. एकूण ३७८२४ शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांचे निराकरण हेल्पलाईन दूरध्वनीमार्फत करण्यात आले.
 ९. फिरते पीक चिकित्सालयाद्वारे शेतकऱ्यांच्या शेतावर २६६३ मातीचे आणि पाण्याचे नमुने, ११३ रोगांचे तर २०१ किडींचे नमुने तपासून त्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.
 १०. एसएमएसद्वारे १४०६६६ शेतकऱ्यांना कृषि सल्ला देण्यात आला.

२. शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी हे महाराष्ट्रातील पहिले कृषि विद्यापीठ आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची स्थापना २९ मार्च, १९६८ मध्ये झाली आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कार्यक्षेत्र पश्चिम महाराष्ट्रातील १० जिल्ह्यांमध्ये आहे. विद्यापीठातील कृषि शिक्षणाचे प्रमुख संचालक शिक्षण हे आहेत. संचालक शिक्षण हे विविध विषय, अभ्यासक्रम राबविणेचे अनुषंगाने विद्याविषयक अभ्यासक्रम तयार करणेकामी उत्तरदायी असून विद्याशाखांचे अधिष्ठाता, विभागप्रमुख आणि इतर अधिकारी यांचे सहकार्याने सर्व घटक व संलग्न महाविद्यालये, तंत्र विद्यालयांतील शैक्षणिक विषयक समन्वय आणि मार्गदर्शनाची जबाबदारी सांभाळत आहेत.

कौशल्य विकास आणि सक्षम मानवी संसाधनाची निर्मिती यासाठी कृषि आणि संलग्न क्षेत्रात पदविका, पदवीधर, पदव्युत्तर आणि आचार्य स्तरावरील दर्जेदार शिक्षण प्रदान करणे हा उद्देश आहे.

सक्षम पदवीधरांसाठी गुणवत्तापूर्ण शिक्षण

विद्यापीठ विविध शैक्षणिक कार्यक्रम जसे की कृषी तंत्रज्ञान पदविका, कृषी, फलोत्पादन, कृषी अभियांत्रिकी, अन्न तंत्रज्ञान, कृषी-व्यवसाय व्यवस्थापन, जैव तंत्रज्ञान या विषयांचे पदवी, तसेच कृषीच्या २१ व कृषी अभियांत्रिकीच्या ०४ विषयांमध्ये पदव्युत्तर पदवी आणि कृषी विभागातील १७ व कृषी अभियांत्रिकीच्या ०४ विभागांमध्ये आचार्य पदवीचे शिक्षण प्रदान करते. कृषी व्यवसाय व्यवस्थापन अर्थात एम.बी.ए. (कृषि) मधील नवीन पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम कृषी महाविद्यालय, पुणे येथे सुरु झाला आहे.

विद्यापीठांतर्गत मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी येथे पदव्युत्तर व आचार्य पदवीसाठी पदव्युत्तर महाविद्यालय, बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि साठी पुणे, कोल्हापूर, धुळे, नंदुरबार, कराड, मुक्ताईनगर आणि हाळगांव अशी सात कृषि महाविद्यालये, पुणे येथे बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या या विषयासाठी एक उद्यानविद्या महाविद्यालय आणि काष्टी, मालेगांव येथे बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन या विषयासाठी एक महाविद्यालय आहे. तसेच, राहुरी येथील कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयात बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी), एम. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) आणि आचार्य (कृषि अभियांत्रिकी) पदवी अभ्यासक्रम राबवले जातात. कृषि महाविद्यालय, पुणे, धुळे व कोल्हापूर येथे एम.एस्सी. (कृषि) पदवी तसेच कृषि हवामानशास्त्र या विषयात आचार्य पदवी अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला आहे. कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन अर्थात एम.बी.ए. (कृषि) मधील नवीन पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे सुरु झाला आहे.

२.१ शैक्षणिक कार्यक्रम

२.१.१ पदवी अभ्यासक्रम

या विद्यापीठांतर्गत ८८४ विद्यार्थी प्रवेश क्षमतेसह १० घटक पदवी महाविद्यालयात आहेत. तसेच, ४७०० विद्यार्थी क्षमता असलेली ६२ विना अनुदानित पदवी महाविद्यालये आहेत.

बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि

बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि हा चार वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम आहे. ज्यामध्ये १८३ श्रेयांक भार ८ सत्रामध्ये विभागलेले आहे. बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि चे एकूण १४३ श्रेयांक भार प्रथम सहा सत्रांपर्यंत पूर्ण केली जातात. सातव्या सत्रात २० श्रेयांक भारचा ग्रामीण कृषी कार्यानुभव (RAW) आणि कृषि औद्योगिक प्रशिक्षण राबविला जाते. ज्यामुळे विद्यार्थ्यांना ग्रामीण जीवन आणि शेतीची परिस्थिती तसेच आधुनिक तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्यातील शेतकऱ्यांना उद्धवणाऱ्या अडचणी समजतात. आठव्या सत्रामध्ये कार्यानुभवाधिष्ठित शिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो, ज्या अंतर्गत १० (० + १०) क्रेडिटच्या कोणत्याही दोन प्रकल्पामध्ये विद्यार्थी प्रत्यक्ष प्रशिक्षण घेतात. या विद्यापीठांतर्गत सात घटक महाविद्यालये व सत्तावीस संलग्न कृषी महाविद्यालये बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि पदवी अभ्यासक्रम राबवितात.

बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या

बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या चार वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम असून ८ सत्रामध्ये विभागलेला आहे. बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या पदवी अभ्यासक्रमासाठी एकूण १८२ श्रेयांक भाराची आवश्यकता आहे. सातव्या व आठव्या सत्रात कृषि औद्योगिक प्लेसमेंट व्यतिरिक्त विद्यार्थ्यांकरिता ग्रामीण उद्यानविद्या कार्यानुभव (RHWE) कार्यक्रम राबविला जातो. विद्यापीठाचे एक घटक महाविद्यालय आणि पाच संलग्न उद्यानविद्या महाविद्यालये या अभ्यासक्रमाची अंमलबजावणी करतात.

बी. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)

बी. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) हा ४ वर्षांचा अभ्यासक्रम असून यामध्ये १८३ श्रेयांक भार ८ सत्रामध्ये विभागलेले आहेत. विद्यार्थ्यांसाठी स्टुडेंट रेडी कार्यक्रम इन-प्लॉट ट्रेनिंग (० + १० श्रेयांक), इंडस्ट्रियल अटॅचमेंट (० + १० श्रेयांक), अनुभवात्मक शिक्षण (० + १० श्रेयांक), प्रकल्प नियोजन व अहवाल लेखन (० + १० श्रेयांक) आणि सेमिनार (० + १ श्रेयांक) या घटकांसह राबविला जातो. हा अभ्यासक्रम विद्यापीठातील एक घटक आणि आठ संलग्न महाविद्यालयात राबविण्यात येत आहे.

बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन

बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन हा चार वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम ८ सत्रामध्ये विभागलेला आहे. विविध संस्थांच्या सर्व उत्तम अभ्यासक्रमांना अनुसरून व सर्वसाधारणपणे कृषी क्षेत्राच्या आवश्यकतांचा आणि विशेषतः व्यवस्थापनाच्या पैलूंचा समावेश करून हा अभ्यासक्रम बनविला गेला आहे. अशी अपेक्षा आहे की उत्तीर्ण विद्यार्थी आर्थिक विपणन आणि व्यवस्थापन कौशल्यांमध्ये त्यांचे कौशल्य प्रदान करण्यास सक्षम होतील. एकूण १८० श्रेयांकपैकी १४० कोर्स श्रेयांक सहाव्या सत्रापर्यंत पूर्ण होतात. सातव्या सत्रामध्ये १० (०+१०) श्रेयांकाचे कोणत्याही दोन मॉड्यूलसाठी २० श्रेयांकभाराच्या अनुभवात्मक शिक्षणाची शिफारस केली आहे. आठव्या सत्रामध्ये विद्यार्थ्यांना इन-प्लॉट ट्रेनिंगसाठी २० श्रेयांक दिले जातात. विद्यापीठातील एक घटक महाविद्यालय व संलग्न नऊ महाविद्यालयांमध्ये हा अभ्यासक्रम राबविला जात आहे.

बी. टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)

बी. टेक. (अन्न तंत्रज्ञान) हा चार वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम आहे, जो आठ सत्रामध्ये विभागलेला आहे. एकूण १८३ श्रेयांकपैकी १४५ श्रेयांक सहाव्या सत्रापर्यंत पूर्ण केले जातात. सातव्या सत्रामध्ये विद्यार्थ्यांसाठी स्टुडंट रेडी कार्यक्रमांतर्गत १८ (३ + १५) श्रेयांकाची तरतूद केलेली आहे, ज्यात ७ (० + ७) श्रेयांकचे अनुभवात्मक शिक्षण मॉड्यूल १ व २ तसेच ४ (० + ४) श्रेयांकचे संशोधन प्रकल्प व सेमिनारसाठी आहेत. आठव्या सत्रामध्ये, विद्यार्थ्यांना (० + २०) श्रेयांकासाठी अन्न उद्योगात / संस्थांमध्ये २० आठवड्यांसाठी प्रशिक्षण दिले जाते.

वाणिज्यिक खाद्य प्रक्रिया करणारी युनिट, संशोधन व शिक्षण संस्था व गुणवत्ता नियंत्रण विभाग यासाठी कुशल मनुष्यबळ पुरविणे आणि अन्न प्रक्रिया घटक स्थापन करण्यामध्ये तरुणांना स्वयंरोजगाराच्या संधी निर्माण करणे हे मूल उद्दीष्ट आहे. विद्यापीठांतर्गत सात संलग्न महाविद्यालयांमध्ये हा अभ्यासक्रम राबविला जात आहे.

बी. टेक. (जैवतंत्रज्ञान)

बी. टेक. (जैवतंत्रज्ञान) हा चार वर्षांचा १८६ श्रेयांकभार असलेला पदवी अभ्यासक्रम आहे, जो आठ सत्रामध्ये विभागलेला आहे. जैवतंत्रज्ञान विविध विषयांचे एकात्मिक विज्ञान असल्याने या पदवी कार्यक्रमात प्राणी जैवतंत्रज्ञान, वनस्पती जैवतंत्रज्ञान, सूक्ष्मजीव आणि पर्यावरणीय जीवरसायनशास्त्र आणि बायोइन्फॉर्मेटिक्स या चार विभागांचा समावेश आहे. सातव्या सत्रात विद्यार्थ्यांना स्टुडंट रेडी कार्यक्रमांतर्गत कौशल्य विकासासाठी २० (० + २०) श्रेयांकाचे अनुभवात्मक शिक्षण दिले जाते. आठव्या सत्रात २० (० + २०) श्रेयांकाचे प्रकल्प तयार करणे आणि उद्योजकीय विकास स्टुडंट रेडी

कार्यक्रमांतर्गत राबविले जातात. मनुष्यबळ विकसित करण्यासाठी मफुकृवि, राहुरी अंतर्गत सहा संलग्न जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालये आहेत.

२.१.२. पदव्युत्तर अभ्यासक्रम

पदव्युत्तर महाविद्यालय व डॉ. अ. शि. कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी, कृषि महाविद्यालय, पुणे, कोल्हापूर आणि धुळे तसेच येथे पदव्युत्तर पदवी प्रदान करण्यात येते. प्रतिवर्ष ३७६ विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता आहे.

एम.एस.सी. (कृषि) / एम.एस.सी. (उद्यानविद्या) / एम.एस. सी. (कृषि जैव तंत्रज्ञान) / एम.बी.ए. (कृषि.) / एम. टेक. (कृषि अभि.)

एम.एस्सी. (कृषि) पदवी अभ्यासक्रम हा दोन वर्षांचा निवासी अभ्यासक्रम आहे, जो चार सत्रात विभागलेला आहे. अभ्यासक्रमाचे श्रेयांक भार ५५ आहे. त्यापैकी ३५ श्रेयांक कोर्ससाठी दिले जातात, ज्यात एका विद्यार्थ्याला त्याच्या विशिष्टतेसाठी योग्य विविध अभ्यासक्रम शिकणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाचे श्रेयांक मुख्य विषयांमध्ये (२० श्रेयांक), गौण विषय (०९ श्रेयांक), सपोर्टिंग विषय (०५ श्रेयांक), सेमिनार (०१ श्रेयांक) असे विभागले गेले आहेत ज्यामुळे ३५ श्रेयांक बनतात. याव्यतिरिक्त, नॉन-क्रेडिट अनिवार्य कोर्स सहा दिले आहेत. शोध प्रबंधासाठी २० श्रेयांक आहेत. प्रत्येक विद्यार्थ्यांची एक सल्लागार समिती असते जी विद्यार्थ्यांना विषयांची निवड व संशोधनास मदत करते. विद्यार्थ्यांना संशोधन प्रयोग करावा लागतो आणि पदव्युत्तर पदवी पुरस्कारासाठी अंशतः आवश्यक म्हणून शोध प्रबंध सादर करावा लागतो. एम.एस्सी. (कृषि) पदवीसाठी पदव्युत्तर महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी येथे १८८, कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे ९०, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे ५४ आणि कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे २८ अशी विद्यार्थी प्रवेश क्षमता आहे. एम. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) साठी डॉ. अ. शि. कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय मफुकृवि, राहुरी येथे १६ विद्यार्थी प्रवेश क्षमता आहे.

२.१.३. आचार्य पदवी अभ्यासक्रम

पदव्युत्तर महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी आणि डॉ. अ.शि. कृ.अ.व तं.म., मफुकृवि, राहुरी हे अनुक्रमे कृषि विज्ञान आणि कृषि अभियांत्रिकी या विषयातील आचार्य स्तराचे शिक्षण दिले जाते, ज्यात दरवर्षी ८४ विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता आहे.

आचार्य (कृषि आणि कृषि अभियांत्रिकी)

आचार्य पदवी कार्यक्रम निवासी आवश्यकता असलेला तीन वर्षांचा आहे आणि सहा सत्रामध्ये विभागलेला आहे. कोर्ससाठी श्रेयांकाची आवश्यकता ७५ आहे; त्यापैकी ३० श्रेयांक कोर्स वर्क आणि ४५ श्रेयांक संशोधन कामासाठी आहेत. कोर्सचे श्रेयांक मुख्य विषयांमध्ये (१५ श्रेयांक), गौण विषय (०८ श्रेयांक), सहाय्यक विषय

(०५ श्रेयांक), सेमिनार (०२ श्रेयांक) अशा प्रकारे विभागले गेले आहे. याव्यतिरिक्त, नॉन-क्रेडिट अनिवार्य कोर्स सहा दिले आहेत. आचार्य पदवीचे मुख्य घटक संशोधन आहे ज्यात विद्यार्थ्यांनी त्याचे संशोधन उद्दीष्टे पूर्ण करण्यासाठी प्रक्षेत्र प्रयोग किंवा डेटा संग्रह किंवा दोन्ही एकत्रित करून योग्य प्रमाणात आधारित संशोधन करतो. भारतातील इतर राज्य कृषि विद्यापीठातील दोन तज्ञ स्वतंत्रपणे आचार्य संशोधन प्रबंधाचे मूल्यांकन करतात. प्रत्येक विद्यार्थ्यांची एक सल्लागार समिती असते, जी विषयांची निवड आणि संशोधनास विद्यार्थ्यांना मदत करते. कृषी विषयातील आचार्य पदवीसाठी पदव्युत्तर महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी येथे ७० आणि पुणे येथील कृषी महाविद्यालयात ०२ प्रवेश क्षमता आहे. कृषि अभियांत्रिकीमधील आचार्य पदवी साठी डॉ. अ. शिं. कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी येथे १२ विद्यार्थी प्रवेश क्षमता आहे. याव्यतिरिक्त, सेवेतील उमेदवारांना आचार्य पदवीसाठी प्रवेश दिला जातो.

२.१.४. पदविका

विद्यापीठ दरवर्षी ६० विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता असलेल्या नऊ घटक आणि ७२ कृषि तंत्रज्ञान शाळांच्या माध्यमातून कृषि तंत्रज्ञान पदविका प्रदान करते. तसेच इंग्रजी माध्यमाचा तीन वर्षांचा (सहा सत्र) कृषि तंत्रज्ञान पदविका अभ्यासक्रम ४० विद्यार्थी प्रवेश क्षमतेसह राबविला जातो.

२.१.५. प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

विद्यापीठाने दोन घटक आणि तीन संलग्न केंद्राद्वारे प्रतिवर्षी ४० विद्यार्थ्यांचा समावेश असलेल्या एका वर्षाच्या कालावधीसाठी गार्डनर्स (माळी) प्रशिक्षण कोर्स देखील उपलब्ध करून दिला आहे. तसेच सहा महिने कालावधीच्या पॉलिहाऊस तंत्रज्ञानाचा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम उच्च तंत्रज्ञान पुष्पसंवर्धन प्रकल्प, कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे उपलब्ध आहे.

२.२ शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात कृषि शिक्षण देण्याकरीता दोन प्रमुख शाखा आहेत

१. कृषि विज्ञान विद्या शाखा
२. कृषि अभियांत्रिकी शाखा

१. कृषि विज्ञान विद्याशाखा

१. कृषि विज्ञान विद्याशाखा ही विद्यापीठाची प्रमुख विद्याशाखांपैकी एक विद्याशाखा आहे. या विद्याशाखेत विविध १४ विभागांचा समावेश आहे, जसे की कृषि वनस्पतीशास्त्र, कृषि अर्थशास्त्र, कृषि कितकशास्त्र, कृषि विस्तार आणि सज्ञापन विभाग, कृषि

हवामानशास्त्र, कृषिविद्या, पशुसंवर्धन आणि दुग्ध विज्ञान, जीवसायनशास्त्र, अन्न विज्ञान आणि तंत्रज्ञान, उद्यानविद्या, जल व्यवस्थापन, वनस्पती विकृतीशास्त्र व कृषि सूक्ष्मजीवशास्त्र, मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र आणि संख्याशास्त्र.

२. ही विद्याशाखा विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांना जबाबदार आहे. उदा. पदवी बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि, बी. एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या, बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन, बी. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी), पदव्युत्तर एम. एस्सी. (कृषि) आणि आचार्य (कृषि) आणि कृषि तंत्रज्ञान पदविका.

कृषि अभियांत्रिकी विद्या शाखा

१. कृषि अभियांत्रिकी विद्याशाखा ही विद्यापीठाची एक विद्याशाखा असून यात कृषि प्रक्रिया अभियांत्रिकी, कृषि यंत्र आणि उर्जा अभियांत्रिकी, कृषि रचना व ग्रामीण विद्युतीकरण, जलसिंचन व निचरा अभियांत्रिकी आणि मृद व जलसंधारण अभियांत्रिकी अशा विविध पाच विभागांचा समावेश आहे.
२. ही विद्याशाखा विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांना जबाबदार आहे, उदा. पदवी बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि, बी. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी), पदव्युत्तर एम. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) आणि आचार्य (कृषि अभियांत्रिकी). कृषि अभियांत्रिकी विद्याशाखा विविध क्षेत्रात शैक्षणिक गरजा पूर्ण करते जसे की, सूक्ष्म सिंचन तंत्रज्ञान, पॉलिहाऊस, निचरा अभियांत्रिकी, भूजल, विहिरी आणि पंप, मृद व जलसंधारण, पाणलोट व्यवस्थापन, धान्य, फळ आणि भाजीपाला साठवण आणि प्रक्रिया, अपारंपारिक उर्जा स्रोत, ट्रॅक्टर, कृषि यंत्र आणि उपकरणे, संगणक अनुप्रयोग, रिमोट सेन्सिंग आणि जीआयएस.

२.३ घटक महाविद्यालये

विद्यापीठात अकरा घटक महाविद्यालये आहेत त्यापैकी पुणे, कोल्हापूर, धुळे, नंदुरबार, कराड, मुक्ताईनगर आणि हाळगांव येथे कृषि महाविद्यालये आहेत; मफुकृवि, राहुरी येथे एक कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय; पुणे येथे एक उद्यानविद्या महाविद्यालय आणि काष्टी, मालेगांव येथे एक कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय आहे. मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी येथे पदव्युत्तर महाविद्यालय आहे.

२.३.१ कृषि महाविद्यालय, पुणे

पुणे येथील ऐतिहासिक कृषि महाविद्यालय भारतात स्थापना झालेल्या पहिल्या पाच कृषि महाविद्यालयांपैकी एक असून २००७ साली त्याचे शताब्दी वर्ष साजरे झाले. येथे पदवी अभ्यासक्रमासाठी १९० विद्यार्थ्यांची वार्षिक प्रवेश क्षमता आहे. १९८४ साली पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला. एम. एस्सी. (कृषि), एम.एस्सी.

(उद्यानविद्या) आणि एमबीए (कृषि) साठी अनुक्रमे ५४, ६ आणि ३० अशी प्रवेश क्षमता या महाविद्यालयात आहे. कृषि हवामानशास्त्र विषयात आचार्य पदवीसाठी वार्षिक दोन विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता आहे.

नुकत्याच सुरु झालेल्या एमबीएम (कृषि) पदवीसह विविध विषयांमध्ये पदव्युत्तर पदवी कार्यक्रम उपलब्ध आहे. महाविद्यालयात उच्च तंत्रज्ञान पुष्पसंवर्धन प्रकल्प, अखिल भारतीय समन्वित जैव-नियंत्रण प्रकल्प, कृषि -हवामानशास्त्र मध्ये प्रगत अभ्यास केंद्र, जैविक नायट्रोजन निर्धारण योजना, कृषि चिकित्सालय व कृषि व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र, अखिल भारतीय समन्वित अळिंबी सुधार प्रकल्प, मासे व कोळंबीचे शेती विभाग, औषधी व सुगंधी वनस्पती प्रकल्प आणि सुसज्ज रोपवाटीका आहे.

२.३.२ कृषि महाविद्यालय, धुळे

धुळे हा पश्चिम महाराष्ट्राचा उत्तरेकडील जिल्हा आहे. कृषि महाविद्यालयाची स्थापना १९६० मध्ये झाली असून पदवी अभ्यासक्रमासाठी १२८ विद्यार्थी प्रवेश क्षमता आहे. २००९-१० सालापासून पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला. एम.एस्सी. (कृषि) आणि एम.एस्सी. (उद्यानविद्या) साठी प्रवेश क्षमता अनुक्रमे २४ आणि ०४ आहे.

महाविद्यालयामध्ये प्रत्येक विभागासाठी प्रशस्त इमारती आहे. कोरडवाहु शेती, कापूस आणि शेंगदाण्यावर संशोधन करण्यावर भर म्हणून हे महाविद्यालय महाराष्ट्रातील उत्तर भागासाठी प्रादेशिक

संशोधन केंद्र म्हणून काम करते. महाविद्यालयात गांडुळ खते (वर्मी कंपोस्ट), जैव-खते, जैव-कीटकनाशके, मृदा व सिंचन जल विश्लेषण प्रयोगशाळा, सेंट्रिय शेती प्रात्यक्षिक युनिट, बियाणे उत्पादन, फलोत्पादन रोपवाटिका, गुरेढोरे, मेंढी व शेळी गट, पाणलोट प्रात्यक्षिक युनिट, जलसिंचन प्रणाली प्रात्यक्षिक भूखंड इ. प्रकल्प आहेत.

२.३.३ राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर

कोल्हापूर हे महाराष्ट्र राज्यातील दक्षिणेकडील कृषि आधारित उद्योग आणि सहकारी संस्थांचे उत्कृष्ट जाळे असलेले देशातील एक कृषीदृष्ट्या प्रगत जिल्हा शहर आहे. पुणे - बेंगळूरु राष्ट्रीय महामार्गावर कृषि महाविद्यालय आहे. १९६३ मध्ये या महाविद्यालयाची स्थापना झाली आणि सुरुवातीला शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूरशी संबंधित होते. त्यानंतर १९६९ मध्ये ते या विद्यापीठाचे घटक महाविद्यालय बनले. महाविद्यालयाने सन २०१३ मध्ये सुवर्ण महोत्सव वर्ष साजरा केला. २०१७ मध्ये महाविद्यालयाचे नामकरण राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय असे करण्यात आले. या महाविद्यालयात पदवी अभ्यासक्रमासाठी वार्षिक विद्यार्थ्यांची क्षमता १९० आहे. हे विविध विषयांमध्ये पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम प्रदान करते. २००९-१० पासून पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला. एम.एस्सी. (कृषि) आणि एम.एस्सी. (उद्यानविद्या) साठी अनुक्रमे ४८ आणि ०६ अशी वार्षिक विद्यार्थ्यांची क्षमता आहे.

महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांना शिक्षणात मदत करण्यासाठी गांडुळ खत, जैव-खते, जैव कीटकनाशके, फुले शीतपेय, मृदा व सिंचन जल विश्लेषण प्रयोगशाळा, रोपे व पिकाच्या बियाण्यांसाठी फळ पिकांची रोपवाटिका, मृदा व जल अभियांत्रिकी प्रक्षेत्र प्रयोगशाळा यासारखे प्रकल्प स्थापन केले आहेत.

२.२.५ कृषि महाविद्यालय, कराड

महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री कै. यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या (२०१३) प्रसंगी कृषि महाविद्यालय, कराडची स्थापना झाली. कृषि महाविद्यालय, कराड सन २०१३-

१४ पासून ६० विद्यार्थ्यांच्या क्षमतेसह सुरुवात झाले. हे महाविद्यालय बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि हा पदवी अभ्यासक्रम राबविला जातो. महाविद्यालयाने नविन प्रशासकीय इमारत, ग्रंथालय, मुले आणि मुलींचे वसतिगृहे, विद्यार्थी सुविधा संकुल, खेळाचे मैदान आणि प्रशिक्षण प्रक्षेत्र प्रस्थापित केलेले आहे.

२.२.६ कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार

आदिवासी उपयोजना योजनेतर्गत अनुसूचित जमाती लोकसंख्येच्या जिल्ह्यांमध्ये (म्हणजेच नंदुरबार व गडचिरोली) शासकीय कृषि महाविद्यालय स्थापनेच्या पुढाकार व निर्णयानुसार १९ जून, २०१३ रोजीचा महाराष्ट्र शासन ठराव तसेच दिनांक ०६ ऑगस्ट २०१३ रोजीचा विद्यापीठ ठरावानुसार शासकीय कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार ०१ ऑगस्ट, २०१३ पासून सुरु करण्यात आले. या महाविद्यालयात अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी ८०% जागा राखीव आहेत.

हे महाविद्यालय बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि हा पदवी अभ्यासक्रम राबवते. ६० विद्यार्थ्यांची वार्षिक प्रवेश क्षमता आहे. महाविद्यालयाने नविन प्रशासकीय इमारत, ग्रंथालय, मुले आणि मुलींचे वसतिगृहे, विद्यार्थी सुविधा संकुल, खेळाचे मैदान आणि प्रशिक्षण प्रक्षेत्र प्रस्थापित केलेले आहे.

२.२.७ कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर

कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर हे २०१५ साली नव्याने स्थापित झालेले महाविद्यालय आहे. २०१५-१६ मध्ये ६० विद्यार्थी प्रवेश क्षमतेसह बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि पदवी हा अभ्यासक्रम सुरु झाला.

२.२.८ पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून वार्षिक ६० विद्यार्थ्यांच्या प्रवेश क्षमतेसह सुरु झाले. हे महाविद्यालय बी.एस.सी (ऑनर्स) कृषि पदवी अभ्यासक्रम राबवते.

२.२.९ कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, काष्टी, ता. मालेगांव, जि. नाशिक

कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, काष्टी, ता. मालेगांव, जि. नाशिक हे शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून वार्षिक ४० विद्यार्थ्यांच्या प्रवेश क्षमतेसह सुरु झाले. हे महाविद्यालय बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन पदवी अभ्यासक्रम राबवते.

२.२.४ उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे

१९८४ मध्ये कृषि महाविद्यालय पुणेच्या परिसरात या महाविद्यालयाची स्थापना झाली. ३२ विद्यार्थी वार्षिक प्रवेश क्षमता आहे. महाविद्यालयाची स्वतःची इमारत आहे. ज्यात सुसज्ज वर्ग, प्रयोगशाळा, संगणक व इंटरनेट सुविधा आहेत.

२.८.१ डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, राहुरी

मातीचे संरक्षण, सिंचन व्यवस्थापन, कृषि यांत्रिकीकरण व काढणी पश्चात प्रक्रियेसाठी कृषि अभियंत्यांची गरज लक्षात घेतल्यानंतर १९६९ मध्ये महाविद्यालयाची स्थापना झाली. १९९६ मध्ये या महाविद्यालयाचे नामकरण माजी केंद्रीय कृषि राज्यमंत्री आणि भारतातील हरीतक्रांतीचे शिल्पकार कै. अण्णासाहेब शिंदे यांच्या नावावरून झाले. हे महाविद्यालय वार्षिक ६४ विद्यार्थी क्षमतेसह बी. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) अभ्यासक्रम राबवते, तसेच १९८२ सालापासून १२ विद्यार्थी क्षमतेसह ३ वेगवेगळ्या विषयात पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबवते. अलीकडेच या महाविद्यालयाने कृषि प्रक्रिया

अभियांत्रिकी, सिंचन व निचरा अभियांत्रिकी, मृद व जलसंधारण अभियांत्रिकी व कृषि ऊर्जा व यंत्र या विषयामध्ये आचार्य पदवी अभ्यासक्रम आणि संशोधन कामांसह सुरु केली आहे.

शैक्षणिक कार्यक्रमांव्यतिरिक्त महाविद्यालयात विहीर आणि कूपनलिकेद्वारे भूजल वापरावर अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्प; काटेकोर शेती विकास केंद्र, अखिल भारतीय समन्वयित कृषि अवजारे व यंत्र संशोधन प्रकल्प, दुरस्थ संवेदन प्रयोगशाळा आणि ट्रॅक्टर प्रशिक्षण प्रयोगशाळा कार्यरत आहे. विद्यापीठाच्या आठ संलग्न महाविद्यालयांमध्ये हा अभ्यासक्रम राबविला जात आहे.

२.४ पदव्युत्तर महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी

राज्यातील शेतीच्या उच्च शैक्षणिक गरजा भागविण्यासाठी १९७२ मध्ये पदव्युत्तर महाविद्यालय स्थापन केले गेले. सध्या पदव्युत्तर महाविद्यालय कृषि विद्याशाखेच्या अनुक्रमे १८ आणि १७ विषयांमध्ये पदव्युत्तर आणि आचार्य पदवी अभ्यासक्रम प्रदान करते. पदव्युत्तर आणि आचार्य अभ्यासक्रमला अनुक्रमे १८८ आणि ७० वार्षिक प्रवेशक्षमता आहे.

पदव्युत्तर महाविद्यालयाच्या प्रत्येक विभागाला पदव्युत्तर आणि आचार्य अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना शिकविण्यासाठी

परस्परसंवादी दोन वर्ग कक्ष उपलब्ध आहेत. वर्गखोल्याव्यतिरिक्त, विद्यार्थ्यांच्या चर्चासत्र, गट चर्चा इत्यादींचे सादरीकरण करण्यासाठी जवळपास प्रत्येक शाखेमध्ये सुसज्ज सेमिनार हॉल आहे. पदव्युत्तर महाविद्यालयाला ५६.२१ हेक्टर क्षेत्रावर पसरलेली एक शिक्षणात्मक शेती आहे आणि ती केवळ विद्यार्थ्यांच्या संशोधन कार्यासाठी वापरली जाते. विद्यार्थ्यांना उद्यानविद्या शेती, औषधी व सुगंधी वनस्पतींचे शेती तसेच सिंचन व पाणी व्यवस्थापन प्रक्षेत्रावर संशोधनासाठी परवानगी आहे. प्रत्येक विभागात सुसज्ज प्रयोगशाळा आहेत. या व्यतिरिक्त, खालील केंद्रांच्या आधुनिक सुविधा विद्यार्थ्यांच्या संशोधनासाठी उपलब्ध आहेत: जैव तंत्रज्ञान संशोधन केंद्र, कीटकनाशक अवशेषांवर अखिल भारतीय समन्वयित प्रकल्प, सूक्ष्म पोषक संशोधन योजना, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान प्रयोगशाळा, जैव-खते प्रयोगशाळा, गोठलेले वीर्य प्रयोगशाळा, जैविक नियंत्रण प्रयोगशाळा, बेकरी युनिट.

विनाअनुदानित महाविद्यालये

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीला शेतीत अधिक प्रशिक्षित मानव संसाधनाची आवश्यकता व मागणीची जाणीव झाली आणि त्यानुसार कृषि आणि संलग्न विज्ञान शाखेत ६२ महाविद्यालयांना मान्यता दिली गेली. ही महाविद्यालये कृषि विद्याशाखेत विविध पदवी प्रदान करतात.

अ. क्र.	शाखा	महाविद्यालयांची संख्या	प्रवेश क्षमता
१	कृषि	२७	२८२०
२	उद्यानविद्या	०५	२४०
३	कृषि अभियांत्रिकी	०८	४४०
४	अन्नतंत्रज्ञान	०७	४००
५	जैवतंत्रज्ञान	०६	३६०
६	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	०९	४४०
	एकुण	६२	४७००

विद्यापीठ ग्रंथालय

विद्यार्थ्यांना व वाचकांच्या शिक्षण, संशोधन व प्रसारण कार्यामध्ये ज्ञानदान व माहिती पुरविण्याचे महत्वाचे कार्य ग्रंथालय करते. वाचकांच्या गरजा पुरविण्यासाठी सन १९७१ पासून मध्यवर्ती परिसरात ग्रंथालय कार्यरत झाले. गेल्या चार दशकापासून मा. अध्यक्ष, ग्रंथपाल सल्लागार समिती यांच्या मार्गदर्शनाखाली ग्रंथालयाची समृद्धी होत असून शास्त्रज्ञ, वाचक, शिक्षक यांना अविरत सेवा देत आहे. सध्याच्या माहिती व तंत्रज्ञान युगात ग्रंथालयाच्या सेवेमध्ये आमलाग्र बदल झालेले आहेत. पारंपारिक सेवेसोबत सध्या ग्रंथालयाच्या इंटरनेट, ई-मेल सेवा, सिडी रोम, शोध सेवा, ई नियतकालिके, सेरा, माहिती व तंत्रज्ञानावर आधारित सेवा देण्यात येतात.

ग्रंथालय अनुदान

मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील ग्रंथालयासाठी सन २०२०-२१ मध्ये महाराष्ट्र शासनाकडून वेतनसाठी रु. ४७.४८ लक्ष व आकस्मिक खर्चासाठी रु. ७.६६ लक्ष आणि विद्यापीठ अनुदान रु. २२.०० लक्ष इतके अनुदान प्राप्त झाले तसेच भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्याकडून रु. ३८.४८ लक्ष असे एकूण रु. ११५.५२ लक्ष इतके अनुदान ग्रंथालयास अहवाल वर्षात उपलब्ध झाले.

नियतकालिके व पुस्तक खरेदी

अहवाला वर्षात ४९८ पुस्तके, ३५ नियतकालिके, ११३ प्रबंधे यांची ग्रंथ संग्रहात भर पडली आणि ३१.३.२०२१ रोजी एकूण ग्रंथ

संख्या १,१३,५२४ इतकी झाली. जर्नल ऑफ महाराष्ट्र अॅग्रीकल्चरल युनिव्हर्सिटीच्या अदलाबदल कार्यक्रमांतर्गत १४ नियतकालिके प्राप्त झाली आहेत. तसेच ४० नियतकालिके भेट म्हणून प्राप्त झाली आहेत.

ग्रंथालय सेवा

१. मुक्तद्वार पध्दत
२. वाचनासाठी पुस्तके
३. आंतर ग्रंथाकालीन आदान-प्रदान
४. पुर्नआलेख सेवा (झेरॉक्स)

माहिती तंत्रज्ञान सेवेअंतर्गत खालील सुविधा उपलब्ध आहेत

१. इंटरनेट सेवा
२. सीडी रोम डेटाबेसेस
३. सेरा (कन्सोरशियम ऑफ इ-रिसोर्सेस इन अॅग्रीकल्चर)
४. ई- जर्नल्स, ऑनलाईन ई-जर्नल्स
५. सांख्यिकी डेटाबेस
६. ई-थेसीस अॅब्सट्रॅक्ट्स डेटाबेस
७. दुरदर्शन संच/ कव्ह.सी.आर
८. कृषि प्रभा-कृषि कोष, ई-ग्रंथ इ.
९. ओपीएसी (ऑनलाईन पब्लीक अॅसेस कॅटलॉग)

ग्रंथालय संग्रह

अ.क्र.	तपशिल	विद्यापीठ ग्रंथालय	कृषि महाविद्यालय ग्रंथालय			एकुण
			पुणे	कोल्हापूर	धुळे	
१	पुस्तके	७४६७२	५०३००	४१०६९	४२४०३	२०८४४४
२	नियतकालिके	२७९६८	५१६१	४९०४	२६००	४०६३३
३	प्रबंधे	९८८४	३१४	३३०	२१३	१०७४१
४	वर्तमान नियतकालिके	१९८	२५	४१	२९	२९३
५	ई-संसाधने	९०७	१४८	३९२	१२५	१५७२
	एकुण	११३६२९	५५९४८	४६७३६	४५३७०	२६९६८३

हवामान अद्ययावत कृषि आणि पाणी व्यवस्थापनासाठी प्रगत कृषि विज्ञान आणि तंत्रज्ञान केंद्र

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीस राष्ट्रीय कृषी उच्च शिक्षण प्रकल्प (एनएचईपी) अंतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा प्रतिष्ठित जागतिक बँक प्रकल्प "हवामान अद्ययावत कृषि आणि जल व्यवस्थापनासाठी प्रगत कृषि विज्ञान आणि तंत्रज्ञान" या शीर्षकासह प्राप्त झाला.

मुख्य उद्दीष्टे

- अचूक हवामान अद्ययावत कृषि आणि जल व्यवस्थापन तंत्रज्ञानाचा विकास आणि अवलंब करण्यासाठी प्राध्यापक आणि वैज्ञानिक यांच्यात क्षमता विकसित करणे.
- मानव संसाधन विकसित करण्यासाठी त्यांना सार्वजनिक क्षेत्रातील आणि खाजगी उद्योगांमध्ये उद्योजकता आणि नोकरी करण्यायोग्य सक्षम करण्यासाठी हवामान अद्ययावत कृषि आणि जल व्यवस्थापनामध्ये एक वर्षाचा पदव्युत्तर पदविका सुरु करणे; सध्याच्या एम.एस्सी, एम. टेक., आणि आचार्य अभ्यासक्रम (त्यांच्या संशोधन प्रकल्पांसाठी) बळकट करणे आणि प्राध्यापकांना/ संशोधकांना अचूक जल व्यवस्थापन, अचूक हवामान अद्ययावत शेती आणि भौगोलिक-माहितीशास्त्रातील पोस्ट डॉक्टरेट अभ्यासासाठी तरतूद करणे.
- आरएस / जीआयएस आणि जीपीएस टूल्स, मॉडेलिंग आणि एसडीएसएस टूल्स विना मानवरहित एरियल सिस्टम (यूएसएस ड्रोन) आणि सेन्सर-आधारित तंत्रज्ञानासह समाकलित प्रणाली विकसित करणे; हवामान अद्ययावत व अचूक शेती आणि जल व्यवस्थापनासाठी मोबाइल अनुप्रयोग आणि त्यांचे उपयोजन.
- कार्यातर्गत नोकरी-प्रशिक्षण आणि अभ्यासाधारित शिक्षण प्रणाली राबविणे; रोजगार आणि प्लेसमेंट दर वृद्धिंगत करणे आणि व्यवसाय आणि उद्योजकता संधी.

एकूण २०.०० कोटी रुपये अर्थसंकल्प असलेला प्रकल्प डॉ. के. पी. विश्वनाथा, कुलगुरु, मफुकृवि, राहुरी यांच्या नेतृत्वात डॉ. ए. एल. फ्रांदे, अधिष्ठाता (कृषि) व संचालक शिक्षण, मफुकृवि, राहुरी, डॉ. एस. आर. गडाख, संशोधन संचालक आणि विस्तार शिक्षण संचालक, मफुकृवि, राहुरी यांच्या मुख्य संचालक, विस्तार शिक्षण संचालक, राहुरी यांच्या मार्गदर्शनाखाली आणि डॉ. ए. एल. फ्रांदे, अधिष्ठाता (कृषि) व संचालक शिक्षण, मफुकृवि, राहुरी यांच्या प्रशासकीय व तांत्रिक नियंत्रणाखाली डॉ. एस.डी. गोरंटीवार, प्रमुख अन्वेषक आणि डॉ. एम.जी. शिंदे, सह-मुख्य अन्वेषक; डॉ. जे.एस. पाचपुते,

सह-मुख्य अन्वेषक, मफुकृवि, राहुरी यांच्यासह २२ विद्याशाखा सदस्य आणि २२ विविध विभागातील संशोधन सहकारी सादर करणेत आला.

या प्रकल्पाने परदेशातील विविध विद्यापीठे, वॉशिंग्टन स्टेट युनिव्हर्सिटी, पुलमन, डब्ल्यूए, यूएसए; मिसिसिपी स्टेट युनिव्हर्सिटी, स्टार्कविले, एमएस, यूएसए; आंतरराष्ट्रीय जल व्यवस्थापन संस्था (आयडब्ल्यूएमआय) कोलंबो, श्रीलंका (सीजीएआयआर ऑर्गनायझेशन); एशियन इंस्टीट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, बँकॉक, थायलंड; लॉफबरो युनिव्हर्सिटी, यूके आणि प्रतिष्ठित राष्ट्रीय संस्था व संघटना जसे की, भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, पवई, मुंबई; इंडियन इंस्टिट्यूट ऑफ रिमोट सेन्सिंग, देहरादून; राष्ट्रीय अजैविक ताण व्यवस्थापन संस्था, माळेगाव, बारामती; सेंट्रल रिसर्च इन्स्टिट्यूट फॉर ड्रायलँड अॅग्रीकल्चर (सीआरआयडीए), हैदराबाद आणि नॅशनल ब्युरो ऑफ साँडल सायन्स अँड लँड यूज प्लॅनिंग, नागपूर यांचेशी सहकार्यात्मक करार केले आहेत.

हवामान अद्ययावत शेतीसाठी काटेकोर शेती यंत्रे, रोबोटिक्स आणि ड्रोनचा उपयोग, अचूक व काटेकोर जल व्यवस्थापन, स्वयंचलित सिंचन प्रणाली, दुरस्थ संवेदन, जीआयएस आणि जीपीएस, हवामान अनुकूल कृषि आणि हवामान अद्ययावत खेड्यांमध्ये गूगल अर्थ इंजिन आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता अनुप्रयोग ही हवामान अद्ययावत कृषि व जल व्यवस्थापन या प्रकल्पाची प्रमुख अंगे आहेत.

१. ऑनलाईन प्रणालीच्या माध्यमातून विद्यार्थी व प्राध्यापक यांचे क्षमता विकास कार्यक्रम माहिती (सन २०२०-२१)

अ. क्र.	कार्यक्रम	संख्या	लाभार्थी		
			विद्यार्थी	प्राध्यापक	शेतकरी
१.	आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण	५	३१२०	३१२८	--
२.	राष्ट्रीय प्रशिक्षण	३३	५१०८	५२६६	--
३.	शेतकरी प्रशिक्षण	१०	--	--	४३४०
४.	राष्ट्रीय कार्यशाळा	१६	३१२४	३१२४	--
५.	राष्ट्रीय वेबिनार/ परिसंवाद	१२	५१०८	५२६६	--
६.	राष्ट्रीय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	०३	१५७	१७	--
७.	तज्ञांची व्याख्याने	५४	३२८६	४९६४	--
	एकुण	१३३	१९९०३	२१८४५	४३४०

२) शैक्षणिक कार्यक्रम

अ) मफुकृवि, राहुरी आणि पुणे परिसरामध्ये राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय भागीदारांसह आयोजित आठ कार्यशाळांमध्ये आणि उच्च चर्चासत्रांमध्ये प्रत्येक मॉड्यूलमध्ये पाठविलेल्या अभ्यासक्रमांसह पीजी डिप्लोमाची चौकट निश्चित केली गेली आहे. हा डिप्लोमा हा मॉड्यूल बेस्ड असल्याने आदर्श आहे. ५२ आठवड्यांमध्ये म्हणजेच एकावर्षात चार मॉड्यूल शिकविले जातील. मॉड्यूल-१ १० आठवड्यांच्या कालावधीचे आहे; ३ आठवड्यांचा ३ कोर्स असून त्या नंतर उद्योग व शेतकरी दिन आहे. मॉड्यूल-२ आणि ३ प्रत्येक १३ आठवड्यांच्या कालावधीचे आहेत; प्रत्येकी ३ आठवड्यांच्या कालावधीचे ३ कोर्स व त्यानंतर ३ आठवड्यांच्या कालावधीचे प्रकल्प. मॉड्यूल-४ हा १६ आठवड्यांचा कालावधी आहे त्यानंतर ६ आठवड्यांचा कालावधी प्रकल्प आहे. नैसर्गिक संसाधने व्यवस्थापन, काटेकोर कृषी यंत्रे, काटेकोर सिंचन व्यवस्थापन आणि संरक्षित लागवड, रोबोटिक्स, ड्रोन्स आणि आयओटी, भौगोलिक माहिती आणि सामाजिक विज्ञान या संदर्भात हवामान अद्ययावत कृषी आणि जल व्यवस्थापनासाठी तीन आठवड्यांच्या कालावधीचे ७१ अभ्यासक्रम विकसित करण्यात आले आहेत.

ब) पोस्ट डॉक्टरेट संशोधन कार्यक्रम सुरू केला आहे.

क) प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम निश्चित केले आहेत.

ड) हवामान अद्ययावत कृषी व जल व्यवस्थापनाशी निगडीत नॉन क्रेडिट किंवा ऑडिट कोर्स एम.एस्सी / एम.टेक आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासह राबविण्याकरिता तयार केले आहे.

ई) ड्रोन / रोबोटिक्स प्रयोगशाळा विकसित केली असून आरएस, जीआयएस आणि सीएडी-सीएएम प्रयोगशाळा अद्ययावत केल्या आहेत.

३. संशोधन कार्य

अ. मोबाईल आणि वेब ॲप्लीकेशन आधारीत संशोधन

१. फुले इरिगेशन शेड्यूलर आधारित स्वयंचलित पंपनियंत्रक मोबाईल ॲप्लीकेशन

हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी या प्रकल्पाद्वारे एक पीक व विविध पिकांना वेळेत सिंचन करण्यासाठी माहिती व तंत्रज्ञानाचा वापर करून फुले

इरिगेशन शेड्यूलर आधारित स्वयंचलित पंप नियंत्रक मोबाईल ॲप्लीकेशनचा विकसित करण्यात आलेले आहे.

२. फुले मृदा पोत त्रिकोण

वाळू, पोयटा आणि चिकणमातीच्या टक्केवारीच्या आधारीत मातीचा नेमका प्रकार निश्चित करण्यासाठी फुले मृदा पोत त्रिकोण मोबाईल व वेब ॲप्लीकेशन विकासीत करण्यात आलेले आहे.

३. स्मार्ट हवामान अनुप्रयोग आणि प्रशासक डॅशबोर्ड

या प्रकल्पांतर्गत विविध प्रकारच्या माहिती व तंत्रज्ञानावर आधारीत स्वयंचलित हवामान केंद्र विकसित करून त्यांना ॲड्रॉईड मोबाईल ॲप्लीकेशन अद्ययावत करून हे तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांसाठी तसेच वापरकर्त्यांसाठी उपलब्ध करून देणे. तसेच प्रत्यक्ष वेळी उपलब्ध हवामान माहिती मोबाईल ॲप्लीकेशनद्वारे वापरकर्ते तसेच शेतकऱ्यांना त्यांच्या शेतीच्या विविध लागवड पध्दतींच्या नियोजनासाठी या तंत्रज्ञानाचा वापर केला जातो.

४. शिक्षक मुल्यमापन प्रणाली

प्रत्यक्ष व्याख्यानाच्या वेळी विद्यार्थ्यांची उपस्थिती आणि शिक्षकांचे कार्यप्रदर्शनाचे मुल्यमापन करण्यासाठी वेब आधारित प्रशासक डॅशबोर्ड आधारीत विद्यार्थी उपस्थिती व शिक्षकांचे कार्यप्रदर्शन मुल्यमापन करण्यासाठी प्रणाली विकसित करण्यात आलेली आहे. यामध्ये क्युआर कोड, रोल कॉल किंवा एनएफसी यापैकी कोणत्याही एका पध्दतीचा वापर करून विद्यार्थ्यांच्या उपस्थिती संबंधी माहिती संकलित केली जाते.

ब. सुदुर संवेदन व भौगोलिक माहिती प्रणाली

१. भौगोलिक माहिती प्रणाली आधारीत सुपिकता निर्देशक नकाशे तयार करणे

हवामान अद्ययावत शेती जलव्यवस्थापन प्रकल्पाच्या संशोधन प्रक्षेत्रावरील जमिनीच्या सुपीकतेचे निर्देशांक नकाशे या प्रणालीचा वापर करून करण्यात आले आहेत. या संशोधन प्रकल्पाच्या प्रक्षेत्रावर जमिनीचा सामू कमी ते मध्यम विम्ल धर्मिय असून विद्युत वाहकता सर्वसाधारण आहे. मातीत सेंद्रीय कर्ब कमी ते जास्त प्रमाणात तसेच मुक्त चुना जास्त ते अत्यंत जास्त असून, स्थुल घनता चांगली आहे. जमिनीतील उपलब्ध नत्र अत्यंत कमी ते कमी, उपलब्ध स्फुरद कमी ते मध्यम व उपलब्ध पालाश अत्यंत जास्त प्रमाणात आहे. या सुपिकता

निर्देशांक नकाशा आधारे विविध संशोधन प्रयोग घेण्यासाठी उपयुक्त आहेत.

- विविध वनस्पती निर्देशकांचे मुल्यमापन आणि पाण्याचा ताण नसलेल्या ऊस पिकासाठी पीक गुणांकाचा संबंध

या संशोधनात ARVI, EVI, GDVI, GNDVI, GRVI, LAI, MSR, NDVI, NLI, OSAVI, TDVI आणि VARI या १२ निर्देशकांचा Kc शी महत्वपूर्ण संबंध असल्याचे आढळून आलेले आहे. GRDVI आणि Kc शी खुप कमी संबंध असल्याचे आढळले. NDVI आणि Kc यांचे चांगले संबंध आढळून आले, परंतु या विशिष्ट मुल्यमापनामध्ये NLI चा इतर वनस्पती निर्देशकांमध्ये पीक गुणांकासह उच्च संबंध आढळून आलेला आहे.

- अहमदनगर जिल्ह्यातील मृदेची धुपक्षमता स्थिती

अहमदनगर जिल्ह्यातील मृदाक्षम धुपक्षमता नकाशा ArcGIS प्रणालीचा वापर करून IDW प्रक्षिप्त तंत्रज्ञानाद्वारे तयार करण्यात आलेला आहे. मातीची धुपक्षमता घटक K हा मातीच्या भौतिक आणि रासायनिक गुणधर्मावर आधारित धुप होण्याची शक्यता किती आहे हे दर्शवितो. अहमदनगर जिल्ह्यातील धुपक्षमता अभ्यासात जिल्ह्यातील मातीची धुपक्षमता ठिक ठिकाणी बदलत असल्याचे आढळले. तसेच मातीचा धुपक्षमता घटक ०.२७ ते ०.३७ टन/हे. मेज्यु मिमी मध्ये बदलतो आणि सरासरी मुल्य ०.३१ टन/हे. मेज्यु मिमी असे दर्शविते की जिल्ह्यातील माती मध्यम प्रमाणात जास्त खोडण्यायोग्य आहे. अहमदनगर जिल्ह्याचा धुपक्षमता नकाशा जिल्ह्यातील मातीची धुप मोजण्यासाठी मदत करू शकतो व मातीचे व्यवस्थापन करण्यासाठी उपयोगी येवू शकतो.

- जमीन वापर आणि जमीन कवर

या नकाशामध्ये कोणती जमीन कशासाठी वापरली जात आहे आणि किती भाग कोणत्या प्रकारामध्ये आहे हे समजते. यामध्ये असे आढळून आले की, शेतीचा भाग कमी होत आहे. या मातीचा वापर करून आपण भविष्यामध्ये योग्य प्रकारे नियोजन करू शकतो.

क. प्रक्षेत्रिय प्रयोग आणि विकसीत केलेले तंत्रज्ञान

- DSSAT मॉडेलचा वापर करून पश्चिम महाराष्ट्रातील टंचाई क्षेत्रामध्ये हरभरा आणि गहू पिकावर होणाऱ्या हवामान बदलाच्या प्रभावाचे अनुकरण संशोधन

सदर संशोधनामध्ये DSSAT मॉडेलचा वापर करून पश्चिम महाराष्ट्रातील टंचाई क्षेत्रामध्ये हरभरा आणि गहू पिकांवर हवामान बदलाचे प्रभावाचे अनुकरण हे या मॉडेलने उत्कृष्ट ते चांगल्या RMSE मुल्यासह सर्व जातींच्या उत्पन्नाचा अंदाज निश्चित करण्यात आलेला आहे. हरभरा आणि गहू पिकाच्या वाढीवर आणि उत्पन्नावर हवामानाच्या मापदंडाचा प्रभाव जाणून घेण्यासाठी DSSAT मॉडेल पश्चिम महाराष्ट्राकरीता उपयोगी ठरते.

- सोयाबीन पिकावर पेरणीच्या वेळा आणि वाणांवर उष्ण वेळेच्या आवश्यकतेचा अभ्यास

सदर संशोधन खरीप २०१९-२० या दोन वर्षासाठी करण्यात आले असून या संशोधनात जेएस ३३५ आणि केडीएस ३४४ हे सोयाबीनचे वाण चार तारखांना ११ जून ते १७ जून, २५ जून ते ०१ जुलै, ०९ जुलै ते १५ जुलै व २३ जुलै ते २९ जुलै या तारखांमध्ये पेरले असून यावर उष्ण वेळीची आवश्यकतेच्या परिणामांचा अभ्यास केला गेला आहे.

- शाश्वत ऊस उत्पादनासाठी हवामान लवचीक व नैसर्गिक संसाधनांचे जतन करण्याचे तंत्रज्ञान

सुक्ष्म सिंचन आणि ऊसाचे पाचट यांचा उर्जा व स्मार्ट तंत्रज्ञान म्हणून उपयोग करून त्यांचा सुरु उसाचे वाढ, उत्पन्न व गुणवत्ता यांचे मुल्यमापन व परिणामांचा अभ्यास करणे, सिंचन व पाचट व्यवस्थापन पध्दतीचा पाणी वापर कार्यक्षमता व माती गुणधर्मावर होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास करणे, सिंचन व पाचट पध्दतीच्या अंतर्गत जमिनीमध्ये सेंद्रीय कर्बाचे जतन आणि सुरु उसातील सिंचन यांची आर्थिक व उर्जास्मार्ट तंत्रज्ञान मुल्यमापन जाणून घेण्यासाठी सदर प्रयोग हवामान अद्ययावत व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाच्या प्रक्षेत्रावर राबविण्यात आलेला होता. या प्रयोगमध्ये असे निदर्शनास आले की, सर्व सिंचन व पाचट व्यवस्थापन पध्दतीमध्ये, सरासरी सर्वाधिक उत्पन्न हे एस ४: २५५.१९ टन/हे. या पध्दतीमध्ये मिळाल्याचे दिसून आले.

- प्रत्यक्षवेळी पिकाच्या गरजेनुसार खत देण्यासाठी यंत्राची रचना आणि विकास

या प्रकल्पांतर्गत प्रत्यक्षवेळी पिकाच्या गरजेनुसार खत देणाऱ्या यंत्राची निर्मिती करण्यात आली आहे. यामध्ये सेंसर च्या सहाय्याने पिकाच्या अवस्थेनुसार किती खताची गरज आहे

त्यानुसार पिकाला नत्र खत दिले जाते. या यंत्राच्या सहाय्याने सरासरी १० ते १५ टक्के खतांचा वापर कमी करण्यास मदत होते.

५. फळबाग पिकांसाठी योग्य ठिकाणी सेंद्रीय द्रावण टाकण्यासाठी तंत्रज्ञानाची रचना आणि विकास

या तंत्रज्ञानाचा वापर फळबागातील पिकांसाठी योग्य ठिकाणी सेंद्रीय द्रावण टाकण्यासाठी विकासीत करण्यात आलेला आहे. या स्वयंचलित तंत्रज्ञानामुळे सेंद्रीय द्रावण झाडाच्या मुळाशी दिले जाते, त्यामुळे सेंद्रीय द्रावणाचा अपव्यय टाळला जातो. तसेच सेंद्रीय टाकण्यासाठी मजुरावरील खर्चात आणि वेळेत बचत होते.

६. आय ओ टी आधारीत स्वयंचलित हवामान केंद्र

या प्रकल्पांतर्गत तापमान, आर्द्रता, पर्जन्यमान, किरणोत्सर्ग, वाऱ्याचा वेग, वाऱ्याची दिशा इ. विविध हवामान घटकांची नोंद करण्यासाठी स्वयंचलित हवामान केंद्र विकसीत करण्यात आलेले आहे.

७. हायपरस्पेक्ट्रल इमेजिंग कॅमेरा वापरून रब्बी हंगामातील गहू पिकाच्या वाढीच्या अवस्थांचे देखरेख करणे

हापरस्पेक्ट्रल सेंसरचा वापर करून आपण पिकांना पाण्याची आवश्यकता किती असते, उत्पन्न किती मिळणार, पिकांची परिस्थिती कशी आहे आणि पिकांवर रोग आहे का इत्यादी सर्व माहितीचा वापर आपण शेतीसाठी करू शकतो.

४. अभिज्ञान उपलब्धी

अ) हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाशी संबंधित संशोधन, प्रयोग आणि प्रात्यक्षिकांसाठी हवामान अद्ययावत कृषी खंड विकसित केले.

ब) आठ निवडलेल्या खेड्यांमध्ये हवामान अद्ययावत ग्राम पध्दतीची अंमलबजावणी करणे आणि हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापन तंत्रज्ञानांची संभाव्यता वाढविण्याची तपासणी करणे.

क) महाराष्ट्रातील अकोले ब्लॉकच्या सात दत्तक गावांसाठी ग्रामीण पातळीवरील आपत्कालीन पीक योजना विकसित केली.

ड) पुणे जिल्हयातील जुन्नर तहसीलमध्ये बुचकेवाडी गाव डिजिटल ग्राम विकसित करण्यासाठी अचूक पाणी व्यवस्थापनाच्या संदर्भात उपक्रम सुरू केले.

ई) हवामान अद्ययावत शेती आणि अचूक जल व्यवस्थापन यासाठी शेतकऱ्यांची क्षमता वाढविण्यासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित केले.

बाबुर्डी घुमट येथे कृषि दिवस साजरा (१ जुलै)

कृषि दिनाचे महत्व लक्षात घेवून हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पातील आणि महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील अधिकारी व शास्त्रज्ञ, माजी विद्यार्थी संघटना, डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, बाबुर्डी घुमट येथील ग्रामपंचायतीचे प्रतिनिधी व ग्रामस्थ, कृषि सेवक आणि शेतकरी यांच्या वतीने बाबुर्डी घुमट येथे दि. १ जुलै, २०२० रोजी महाराष्ट्र कृषि दिवस तथा कृषि दिवस साजरा करण्यात आला. या दिवसाचे अवचित्य साधुन गावातील परिसरात विविध प्रकारच्या झाडांच्या रोपट्यांची लागवड करण्यात आली. तसेच या दिनाचे गावकऱ्यांना महत्व पटवून दिले.

बुचकेवाडी येथे जागतीक मृदा दिवस (५ डिसेंबर, २०२०)

हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्प, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या वतीने बुचकेवाडी येथे दि. ५ डिसेंबर, २०२० ला जागतीक मृदा दिवस साजरा करण्यात आला. या जागतीक मृदा दिनाच्या दिवशी क्रमशः तत्कालिन कुलगुरु, मफुकृवि, राहुरी डॉ. अशोक ढवण आणि अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे यांनी उपस्थित असलेल्या शेतकऱ्यांना मृदा दिनाविषयी मार्गदर्शन केले. तसेच त्यांच्या हस्ते मफुकृवि, राहुरी प्रकाशीत श्री सुगीचे वितरण करण्यात आले.

नाबार्डचे अध्यक्ष डॉ. जी. आर. चिंताला यांची भेट

दि. ५ डिसेंबर, २०२० रोजी नाबार्डचे अध्यक्ष डॉ. जी. आर. चिंताला यांनी या प्रकल्पांतर्गत दत्तक घेतलेल्या हवामान अद्ययावत डिजिटल कृषि गांव बुचकेवाडी, ता. जुन्नर, जि.पुणे येथे भेट दिली. या भेटीदरम्यान डॉ. चिंताला यांनी बुचकेवाडी येथील प्रक्षेत्रावर सुरू असलेल्या विविध संशोधन कार्य तसेच विविध शेती उपक्रमांना प्रत्यक्ष भेट दिली. यावेळी उपस्थित असलेल्या शेतकऱ्यांना महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ प्रकाशीत कृषि दर्शनीचे त्यांचे हस्ते वितरण करण्यात आले.

नविन उपक्रम व पध्दती

- * भाकृअप, नवी दिल्लीचा सर्वोत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार देण्यास प्रारंभ करण्यात आला.
- * कृषि आणि संलग्न विज्ञान शाखेत २९ सहायक संकाय ओळखले.
- * विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास वाढविण्यासाठी आणि स्वतःचे

- उद्योग सुरू करण्यासाठी त्यांची क्षमता वाढविण्यासाठी दहा आर्थिकदृष्ट्या सक्षम व्यवहार्य अनुभवात्मक शिक्षण मॉड्यूलची स्थापना केली. प्रायोगिक शिक्षण मॉड्यूलचे नफा वाटून घेण्यासाठी विद्यापीठाचा ठराव अंमलबजावणीसाठी पारित करण्यात आला.
- * विद्यार्थ्यांना शिक्षण, संशोधन आणि परदेशात अभ्यास करण्याची संधी तसेच शिष्यवृत्ती प्रदान करण्यासाठी राष्ट्रीय/ आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक संस्थांसोबत संबंध विकसित केले.
 - * प्रत्येक घटक महाविद्यालयात प्लेसमेंट सेलची स्थापना करण्यात आली आहे.
 - * कनिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती/ वरिष्ठ संशोधन शिष्यवृत्ती/ राष्ट्रीय पात्रता चाचणी (नेट) व स्पर्धात्मक परीक्षांमध्ये विद्यार्थ्यांचा सहभाग घेण्यासाठी प्रोत्साहित करण्याकरीत प्रत्येक घटक
- महाविद्यालयात स्पर्धा परीक्षा मंच सक्रिय करण्यात आला आहे.
- * पदवी/ पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांना संबंधित विद्याशाखेतील गुणवत्ता पुरस्कार प्रदान केला जातो.
 - * विद्यार्थ्यांना आपत्ती व्यवस्थापन, क्रीडा, सांस्कृतिक उपक्रम आणि संशोधनाची आवड निर्माण करण्यासाठी अनुक्रमे अवहान, अश्वमेध, इंद्रधनुष्य आणि अविष्कार यांसारख्या कार्यक्रमात सहभागी होण्यासाठी प्रेरित केले जाते.

विद्यापीठाच्या शैक्षणिक संस्था

अ. क्र.	संस्थेचे नाव	अभ्यासक्रम	प्रवेश क्षमता
अ) घटक महाविद्यालय			
१	पदव्युत्तर महाविद्यालय, राहुरी	पी.एच.डी. (कृषि) एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) एम.एस्सी.(जैव तंत्रज्ञान)	७० १५९ १२ ८
२	कृषि महाविद्यालय, पुणे	एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) एम.बी.ए. (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन) बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६० ६ ३० १९०
३	राजर्षी छत्रपती शाहु महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर	एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	४८ ६ १९०
४	कृषि महाविद्यालय, धुळे	एम.एस.सी. (कृषि) एम. एस्सी.(उद्यानविद्या) बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	२४ ४ १२८
५	कृषि महाविद्यालय, कराड, जि. सातारा	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
६	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
७	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर, जि. जळगाव	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
८	पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
९	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, काष्टी, मालेगांव	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
१०	उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे	बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या	३२
११	डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, राहुरी	पी.एच.डी. (कृषि अभियांत्रिकी) एम.टेक (कृषि अभियांत्रिकी) बी.टेक (कृषि अभियांत्रिकी)	१२ १६ ६४
ब) विना अनुदानित महाविद्यालय			
१.	कृषि महाविद्यालय, शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज, ता.माळशिरस, जि.सोलापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
२.	कृषि महाविद्यालय, कृषि विकास प्रतिष्ठान, बारामती, मु.पो. शारदानगर, ता. बारामती, जि. पुणे	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१८०
३.	कृषि महाविद्यालय, भारती विद्यापीठ, कडेगांव, जि.सांगली.	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
४.	कृषि महाविद्यालय, कर्मयोगी दुलाजी सिताराम पाटील मराठा विद्या प्रसारक,शिवाजीनगर, गंगापूर रोड, नाशिक	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०

५.	कृषि महाविद्यालय, कृष्णा सहकारी साखर कारखाना लि.रेठरे बु.॥, मु.पो. शिवनगर, ता. कराड, जि.सातारा	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
६.	कृषि महाविद्यालय, मुळा एज्युकेशन सोसायटी, सोनई, ता.नेवासा, जि.अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१८०
७.	कर्मवीर काकासाहेब वाघ कृषि महाविद्यालय, अमृतधाम, पंचवटी, जि. नाशिक	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
८.	कृषि महाविद्यालय, राजमाची, ता.कराड, जि.सातारा.	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
९.	डॉ. उल्हास पाटील कृषि महाविद्यालय, जळगांव, जि. जळगांव	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१०.	डॉ. डी.वाय. पाटील एज्युकेशन सोसायटी, कृषि महाविद्यालय, आंबी, ता. मावळ, जि.पुणे	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
११.	कृषि महाविद्यालय, पुज्य साने गुरुजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, शहादा, ता.शहादा, जि.नंदूरबार	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१२.	कृषि महाविद्यालय, श्रीराम ग्रामीण व विकास प्रतिष्ठाण, मु.पो.वडाळा, ता.उत्तर सोलापूर, जि.सोलापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१३.	डॉ. डी. वाय. पाटील एज्युकेशन सोसायटी, कृषि महाविद्यालय, तळसंदे ता. हातकणंगले, जि. कोल्हापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१४.	कृषि महाविद्यालय, फलटण एज्युकेशन सोसायटी, फलटण, जि. सातारा	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१५.	कृषि महाविद्यालय, नवलभाऊ प्रतिष्ठाण, नवलनगर, मु.पो. अमळनेर, जि. जळगांव	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
१६.	कृषि महाविद्यालय, सेवा संस्कार संस्था, श्रमीक प्रतिष्ठाण, मु.पो. मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१७.	कृषि महाविद्यालय, श्री. संत गजानन महाराज ग्रामिण विकास प्रतिष्ठाण, मु.पो. मिरजगांव, ता. कर्जत, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१२०
१८.	कृषि महाविद्यालय, दोंडाईचा, जि. धुळे	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	१८०
१९.	कृषि महाविद्यालय, बाभुळगाव, ता.येवला, जि. नाशिक	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२०.	कृषि महाविद्यालय, प्रवरा ग्रामीण शिक्षण संस्था, लोणी, ता.राहाता, जि.अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२१.	साईकृपा कृषि महाविद्यालय, धारगाव, ता. श्रीगोंदा, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२२.	कृषि महाविद्यालय, जैनापूर, जि. कोल्हापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२३.	कृषि महाविद्यालय, पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२४.	पद्मश्री डॉ. विठ्ठलराव विखे पाटील कृषि महाविद्यालय, विळदघाट, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२५.	रोशनजी शमनजी कृषि महाविद्यालय, नेसरी, ता. गडहिंगलज, जि.कोल्हापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२६.	कृषि महाविद्यालय, मालेगांव, जि. नाशिक	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०

२७	कृषि महाविद्यालय, भानसहिवरा, ता. नेवासा, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) कृषि	६०
२८.	उद्यानविद्या महाविद्यालय, फलटण एज्युकेशन सोसायटी, ता. फलटण, जि. सातारा	बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या	८०
२९.	उद्यानविद्या महाविद्यालय, कडेगाव, जि. सांगली	बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या	४०
३०.	क.का. वाघ उद्यानविद्या महाविद्यालय, नाशिक	बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या	४०
३१.	मुरलीधर स्वामी उद्यानविद्या महाविद्यालय, मालेगांव, जि. नाशिक	बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या	४०
३२.	उद्यानविद्या महाविद्यालय, पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या	४०
३३.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, गोदावरी फौंडेशन जळगांव, गोदावरी हॉस्पिटल बिल्डींग, ता. जि. जळगांव	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	८०
३४.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पद्मश्री डॉ. डी. वाय. पाटील एज्युकेशन सोसायटी, तळसंदे ता. हातकणंगले, जि. कोल्हापूर.	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	८०
३५.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, कर्मवीर काकासाहेब वाघ एज्युकेशन सोसायटी, नाशिक, हिराबाई हरिदास विद्यानगरी, अमृतधाम, पंचवटी, जि. नाशिक	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	८०
३६.	सह्याद्री कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, यशवंतनगर, कराड, जि. सातारा	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	४०
३७.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, मिरजगांव, ता. कर्जत. जि. अहमदनगर	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	४०
३८.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	४०
३९.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, श्रमीक प्रतिष्ठाण, मु.पो. मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	४०
४०.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, राजमाची, ता. कराड. जि. सातारा	बी.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	४०
४१.	मोकाशी अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, राजमाची, ता. कराड, जि. सातारा	बी.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)	८०
४२.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, के.के. वाघ एज्युकेशन सोसायटी, अमृतधाम, पंचवटी, नाशिक	बी.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)	८०
४३.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, सेवा संस्कार संस्था, श्रमीक प्रतिष्ठाण, मु.पो. मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)	८०
४४.	डॉ. उल्हास पाटील अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, जळगांव. जि. जळगांव.	बी.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)	४०
४५.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, दिवानमळा (लळींग), धुळे, जि. धुळे	बी.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)	४०
४६.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वाघोली, ता. मोहोळ, जि. सोलापूर	बी.टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)	४०

४७.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, धारगांव, ता. श्रीगोंदा, जि. अहमदनगर	बी.टेक.(अन्न तंत्रज्ञान)	४०
४८.	जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, प्रवरा ग्रामीण शिक्षण संस्था, लोणी, ता.राहाता, जि.अहमदनगर	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	८०
४९.	जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, के. के. वाघ शिक्षण संस्था, हिराबाई हरिदास विद्यानगरी, अमृतधाम, पंचवटी, जि. नाशिक	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	८०
५०.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, श्रीराम ग्रामीण व विकास प्रतिष्ठाण, मु.पो. वडाळा, जि. सोलापूर	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	४०
५१.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी, मु.पो. पौड, ता. मुळशी, जि. पुणे	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	४०
५२.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, राजलक्ष्मी फाउंडेशन, मदडगाव, पो. भातोडी, जि. अहमदनगर	बी. टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	८०
५३.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, विद्या प्रतिष्ठाण, विद्यानगरी, भिगवण रोड, बारामती, जि.पुणे	बी. टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	४०
५४.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, डॉ.डी.वाय. पाटील प्रतिष्ठान, आकुर्डी, जि. पुणे	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	८०
५५.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, मु. पो. नारायणगांव, ता. जुन्नर, जि. पुणे	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	८०
५६.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, डेक्कन एज्युकेशन सोसायटी, विलिंगडन कॉलेज कॅम्पस, विश्राम बाग, सांगली	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
५७.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, गुंजाळवाडी, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
५८.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, लोणी, ता. राहाता, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
५९.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, के. के. वाघ शिक्षण संस्था, हिराबाई हरिदास विद्यानगरी, अमृतधाम, पंचवटी, नाशिक	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
६०.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, श्रीराम ग्रामीण व विकास प्रतिष्ठाण वडाळा, जि. सोलापूर	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
६१.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, बारामती, जि. पुणे	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०
६२.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय,पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.एस्सी.(ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	४०

क) कृषि पदविका			
१	कृषि तंत्र विद्यालय, मांजरीफर्म (पुणे), कोल्हापूर, धुळे, बोरगांव (सातारा), सोलापूर, डिग्रस (सांगली), पुणतांबा (अहमदनगर), मालेगांव (नाशिक), जळगांव	कृषि पदविका	६० (प्रत्येकी)
२	मान्यताप्राप्त खाजगी कृषि तंत्र विद्यालये (एकूण-७२)	कृषि पदविका	६० (प्रत्येकी)
३	मान्यताप्राप्त खाजगी कृषि तंत्र निकेतन (एक)	कृषि तंत्रज्ञान पदविका	४० (प्रत्येकी)
४	माळी प्रशिक्षण केंद्र, गणेशखिंड, पुणे आणि मफुकृवि, राहुरी	प्रमाणपत्र	४०
५	मान्यताप्राप्त खाजगी माळी प्रशिक्षण केंद्र (एकूण-०३)	प्रमाणपत्र	४० (प्रत्येकी)

सन २०२०-२१ मध्ये अभ्यासक्रम पूर्ण केलेले विद्यार्थी

अ.क्र.	पदवी अभ्यासक्रमाचे नांव	सन २०२०-२१ मध्ये अभ्यासक्रम पूर्ण केलेले विद्यार्थी
पदवी अभ्यासक्रम		
१	बी.एस्सी. (कृषि)	३७४२
२	बी.एस्सी. (उद्यानविद्या)	२४६
३	बी.टेक. (कृषि अभि.)	४६८
४	बी.टेक. (अनशास्त्र)	४५३
५	बी.एस्सी. (जैव तंत्रज्ञान)	३०१
६	बी.एस्सी. (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०४
७	बी.एस्सी. (पशुसंवर्धन)	२८
	एकूण	५६४२
पदव्युत्तर अभ्यासक्रम		
८	एम.एस्सी. (कृषि)	१०९
९	एम.एस्सी. (उद्यानविद्या)	१०
१०	एम.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	१५
११	पी.एच.डी.	३४
१२	एम.बी.ए. (कृषि)	०१
१३	एम.एस्सी. (कृषि जैवतंत्रज्ञान)	०२
	एकूण	१७१
कृषि पदविका अभ्यासक्रम		
१४	कृषि पदविका (तंत्र विद्यालय)	२००५
१५	कृषि पदविका (तंत्र निकेतन)	३२३३

३. संशोधन

पश्चिम महाराष्ट्रातील दहा जिल्हे हे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कार्यक्षेत्र असून ते कोकणालगतचा पश्चिम घाट, पूर्वेकडील डोंगरउताराचा उपपर्वतीय विभाग, मैदानी विभाग आणि सोलापूरपासून धुळ्यापर्यंत विखुरलेला अवर्षणप्रवण विभाग असे चार कृषि हवामान विभाग आहेत. शिवाय मध्यवर्ती पठारी विभागातील हमखास पावसाचा जळगांव जिल्हा या विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात येतो. या दहा जिल्ह्यातील जमीन, हवामान, पीक पद्धती, पशुधन आणि शेतीशी निगडित इतर जोडधंद्यांसंबंधीच्या समस्यांवरील कृषि हवामान विभागातील २७ संशोधन केंद्रांवर संशोधन केले जाते, या विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती परिसराशिवाय चार विभागीय कृषि संशोधन केंद्रे, इगतपूरी, पुणे, कोल्हापूर व सोलापूर, ४ राज्यस्तरीय विषय विशेषज्ञ जळगाव-तेलबिया, पाडेगांव-ऊस, निफाड-गहू आणि सोलापूर-मृद आणि इतर १८ संशोधन उप केंद्रे आणि अखिल भारतीय समन्वीत योजनेअंतर्गत एकूण ४५ संशोधन प्रकल्प विद्यापीठात कार्यरत आहेत. शिवाय केंद्र पुरस्कृत १०० टक्के अनुदानित १ संशोधन प्रकल्प आणि ३१ तद प्रकल्प विद्यापीठात चालू आहेत.

उपलब्ध जमीन, हवामान परिस्थिती आणि विविध संसाधनांचा विचार करता विद्यापीठाने जिरायत व बागायती परिस्थितीमध्ये शाश्वत कृषि तंत्रज्ञान तसेच उच्चतंत्राचा शेतीमध्ये वापर या गोष्टींवर लक्ष केंद्रित केले आहे. गेल्या ५३ वर्षात महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने भरीव संशोधन करून विविध अन्नधान्ये, कडधान्ये, गळीतधान्ये या पिकांचे तसेच कापूस, ऊस, भाजीपाला, फळे, फुले आणि चारा पिकांचे अनेक वाण (२७० पेक्षा जास्त) विकसीत केले आहेत. यापैकी अनेक वाण राज्यातच नव्हे तर राज्याबाहेरही प्रसारीत करण्यात आले. मृद व जलसंधारण, विविध पिके आणि पीक लागवड पध्दती, खते आणि पाणी व्यवस्थापन, आंतरम शागत, तण,रोग आणि किडींचे एकात्मिक व्यवस्थापन, सुधारीत औजार, हरीतगृहातील शेती, प्रक्रिया आणि विपणन याविषयी सखोल संशोधन करून अनेक शिफारशी देण्यात आल्या. राज्यातील मर्यादित सिंचन सुविधा लक्षात घेऊन कोरडवाहू शेती तंत्रज्ञान विकसित करण्यावर भर देण्यात आला. मृद आणि जलसंधारणाच्या पध्दती, जमीन, पाऊसमान आणि हंगामानुसार पीक व्यवस्थापन, मध्य हंगाम दुरुस्ती, पडणाऱ्या पाऊस पाण्याचा अधिक कार्यक्षमतेने वापर करणाऱ्या पिकांचे सुधारित वाण आणि पीक पध्दती विकसित करणे आणि पाणलोट क्षेत्रातील पाणी अडवून त्याचा उत्पादन वाढीसाठी जास्तीत जास्त क्षमतेने वापर करणे याविषयी बहुमोल संशोधन करण्यात आले.

विद्यापीठाने जैवतंत्रज्ञान क्षेत्रात भरीव कार्य केले असून वनस्पती ऊती संवर्धन, अणुजीवशास्त्र, जैविक कीड नियंत्रण व जीवाणू खते यामध्ये जैवतंत्रज्ञानाचा वापर अळिंबी उत्पादन तंत्रज्ञान करण्याकडे विशेष लक्ष देण्यात येत आहे.

विद्यापीठात कार्यरत विभागीय, राज्य पातळीवरील प्रमुख कृषि संशोधन केंद्रे व तपासणीसाठीची संशोधन केंद्रे

अ.क्र.	कृषि संशोधन केंद्र	मुख्य कार्य	तपासणी कार्य
अ. पश्चिम घाट विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, इगतपूरी, जि. नासिक	भात, कारळा, वनीय कुरण, मृद व जलसंधारण	रबी कडधान्ये, फलोद्यान, रागी, हळद, कॉफी
२.	कृषि संशोधन केंद्र, लोणावळा, जि. पुणे	भात (रोग व निदान)	-
३.	विभागीय गहू गेरवा संशोधन केंद्र, महाबळेश्वर, जि. सातारा	गहू (तांबेरा रोग)	भाजीपाला, स्ट्रॉबेरी
४.	कृषि संशोधन केंद्र, राधानगरी, जि.कोल्हापूर	कोरडवाहू भात	गहू, वाल
ब. उप-पर्वतीय विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, कोल्हापूर	ऊस, मका, पंढरपुरी म्हैस	गवत, कोरडवाहू फळे, भाजीपाला, सोयाबीन, भुईमूग, सेंद्रीय भाजीपाला शेती
२.	प्रादेशिक ऊस व गुळ संशोधन केंद्र, कोल्हापूर	ऊस, गुळ	ऊस आधारीत पीक पध्दती

३.	कृषि संशोधन केंद्र, गडहिंगलज	सेंद्रीय शेती, बासमती भात	ज्वारी खरीप, कडधान्ये, मिरची व गळीत धान्य
४.	कृषि संशोधन केंद्र, कराड, जि. सातारा	एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन, पीक पध्दती	कडधान्ये, मका, खरीप ज्वारी, सोयाबीन, सुर्यफुल, भुईमूग
५.	कृषि संशोधन केंद्र, वडगांव मावळ	भात	भात आधारीत पीक पध्दती
क. मैदानी प्रदेश विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, गणेशखिंड, पुणे	फळे, भाजीपाला, फुले, राजमाबीन, मसाल्याचे पदार्थ	कडधान्य, गळीतधान्य, गहू
२.	कृषि संशोधन केंद्र, डिग्रज, जि. सांगली	हळद, सोयाबीन, भुईमूग, पानवेल, क्षारपड जमीन सुधारणा	खरीप ज्वारी, कडधान्ये, ऊस, शर्करा कंद
३.	कृषि संशोधन केंद्र, निफाड, जि. नासिक	गहू, गहू आधारीत पीक पध्दती	बाजरी, कडधान्ये व तेलबिया
४.	कांदा व द्राक्ष संशोधन केंद्र, पिंपळगांव बसवंत जि. नासिक	द्राक्षे, कांदा व लसूण	डाळिंब, भाजीपाला
ड. अवर्षण प्रवण विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, सोलापूर	कोरडवाहू शेती, सुर्यफुल, करडई व कृषि हवामान शास्त्र	रब्बी ज्वारी, कडधान्ये, बाजरी
२.	कृषि संशोधन केंद्र, मोहोळ, जि. सोलापूर	रब्बी ज्वारी	कडधान्ये व तेलबिया
३.	कृषि संशोधन केंद्र, जेऊर, जि. सोलापूर	सेंद्रीय शेती पध्दती	रब्बी ज्वारी, कडधान्ये
४.	कडधान्य, तेलबिया, पिके संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, पंढरपूर, जि.सोलापूर	कडधान्ये व तेलबिया	कोरडवाहू फळपिके
५.	कृषि संशोधन केंद्र, चास, जि.अहमदनगर	-	बाजरी, कडधान्ये (खरीप), रबी ज्वारी व कोरडवाहू शेती
६.	मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगांव, जि. सातारा	ऊस व ऊस आधारीत शेती आणि पीक पध्दती	शर्करा कंद
७.	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी	ज्वारी, कडधान्ये, बागायती कापूस, चारा पिके, गवत, उन्हाळी भुईमूग, फळे, भाजीपाला, पीक पध्दती, पाणी व्यवस्थापन, सेंद्रीय शेती, एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन, जैवतंत्रज्ञान, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान, शेती औजार, शेळी, मेंढी, गाय	-
८.	कृषि संशोधन केंद्र, सावळविहीर फार्म, ता. कोपरगांव, जि. अहमदनगर	सुर्यफुल	बाजरी, कडधान्ये, सोयाबीन, कापूस व गहू
९.	कृषि संशोधन केंद्र, श्रीरामपूर जि.अ.नगर	लिंबूवर्गीय फळे	-
१०.	कृषि संशोधन केंद्र, धुळे	कोरडवाहू शेती, बाजरी, गवत	खरीप ज्वारी, कडधान्ये, तेलबिया, जिरायती कापूस, कोरडवाहू फळ पिके
११.	अखिल भारतीय समन्वित अंजीर व सिताफळ संशोधन केंद्र, जाधववाडी (पुणे)	अंजीर व सिताफळ	अंजीर व सिताफळ
१२.	डाळिंब संशोधन व तंत्रज्ञान प्रसार केंद्र, लखमापूर ता. सटाणा जि. नासिक	डाळिंब	डाळिंब
इ. मध्य महाराष्ट्र पठारी विभाग			
१.	तेलबिया संशोधन केंद्र, जळगांव	तेलबिया, केळी, पानवेल व जिरायती कापूस	कडधान्ये, खरीप ज्वारी, सोयाबीन, सुर्यफुल

आगामी १० वर्षासाठी विविध शेती पिकांचे वाण विकसीत करणे व शेतीपयोग यंत्रे व औजारे विकसित करण्याचा संशोधन कृषि आराखडा विद्यापीठाने तयार केला आहे. जैविक व अजैविक ताण, व्यवस्थापन काटेकोर शेती, प्रक्रिया व यांत्रिक काढणी तंत्रज्ञान, जैविक किटकनाशके व खते, पोषक व गुणवत्तेच्या दृष्टीने महत्वाचे घटक आदी संशोधनावर विद्यापीठाने प्राधान्य दिले आहे. राज्य तसेच केंद्र शासनाच्या धोरणानुरूप विद्यापीठाने संशोधन कार्य हाती घेतले आहे. यामध्ये मृदा आरोग्य टिकवणे व पाण्याची कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी नैसर्गिक संसाधनांचे व्यवस्थापन,

शेती क्षेत्रामध्ये स्वयंचलित अत्याधुनिक यंत्रे विकसित करणे, नॅनो तंत्रज्ञानाचा वापर करणे, माहिती तंत्रज्ञान व स्वयंचलित कृषि हवामान वेध शाळेचा वापर करून जलसिंचन व्यवस्थापन करणे आदि बाबींचा समावेश करण्यात आला आहे. अहवाल वर्षामध्ये अधिक बायोमास उत्पादन, इथेनॉल उत्पादन व मुरघास निर्मितीसाठी योग्य असणारी ज्वारीचा सी एस एच - ४७ हा वाण तसेच वाल या पिकाचा फुले चारधारी वाण (पी डब्लू बी ११-२) अधिक उत्पादन व प्रथिने असणारा वाण मा. पंतप्रधानांच्या हस्ते समर्पित करण्यात आले आहेत.

मफुकृवि निविष्ठा उत्पादन आढावा (२०२०-२१)

तपशील	उत्पादन	उत्पादन
बिजोत्पादन	प्रक्षेत्र बिजोत्पादन	९७९६ किं.
	शेतकरी सहभाग	११७९३ किं.
	कडधान्य सीड हब प्रकल्प	३३०२ किं.
	एकुण	२४८९१ किं.
कलमे, रोपे	११.०९ लाख	
जैविक खते	४६.२५ मे. टन व ७०५० लि.	
जैविक किडनाशके	५२.४२ क्रि. व ७०० लि.	
द्रवरूप सुक्ष्म अन्नद्रव्य	११५०० लि.	

४. विस्तार शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या कार्यक्षेत्रात पश्चिम महाराष्ट्रातील १० जिल्ह्यांचा समावेश होतो. यामध्ये अहमदनगर, पुणे, सोलापूर, सातारा, कोल्हापूर, सांगली, नाशिक, धुळे, जळगाव आणि नंदुरबार हे जिल्हे येतात. विद्यापीठाची कृषि शिक्षण, कृषि संशोधन आणि कृषि विस्तार शिक्षण ही प्रमुख तीन उद्दिष्ट्ये आहेत.

कृषि विद्यापीठामध्ये विकसीत झालेले तंत्रज्ञान हे शेतकऱ्यापर्यंत परिणामकारकरित्या पोहचविण्यासाठी विस्तार शिक्षण संचालनालयाची स्थापना १९८१ साली करण्यात आली. या माध्यमातून विद्यापीठ विकसीत तंत्रज्ञान अधिकाधिक शेतकरी व कृषि क्षेत्राशी निगडित संस्था व इतर यांचेपर्यंत पोहचविण्यासाठी विद्यापीठाची विस्तार शिक्षण यंत्रणा सदैव कार्यरत असते. प्रामुख्याने कृषि विद्यापीठाकडे विस्तार शिक्षणाचा महत्वाचा भाग असून त्याद्वारे विस्तार कार्यकर्ते, ग्रामविस्तारक, विषय विशेषज्ञ, विविध खात्यातील अधिकारी, शेतकरी, शेतकरी महिला आणि युवक यांना प्रशिक्षण व कौशल्य विकास विषयक विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. प्रसार माध्यमे, लिखित साहित्य, सोशल मिडीया, विविध संपर्कपद्धतीद्वारे प्रशिक्षित करून त्यांना कृषि विषयक माहिती दिली जाते.

- * सद्यस्थितीत विस्तार शिक्षण संचालनालयाद्वारे खालील उद्दिष्टे ठेवून कार्यक्रम राबविले जातात
- * विविध कृषि हवामान परिस्थितीत शेतकऱ्यांच्या फायद्यासाठी अल्प व दीर्घ मुदतीचे व्यवसायभिमुख प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.
- * अत्याधुनिक कृषि तंत्रज्ञानाचे आद्यरेखा प्रात्यक्षिकाद्वारे चाचणी करून व्यापक क्षेत्रावर तंत्राचा प्रसार करणे.
- * विविध विस्तार कार्यक्रमाद्वारे शेतकऱ्यांना कृषि तंत्रज्ञानाबद्दल माहिती उपलब्ध करणे.
- * सुधारीत तंत्रज्ञानाचा लाभ आणि त्यापासून मिळणारे फायदे कृषि/परिणाम प्रात्यक्षिकाद्वारे शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष समजावून सांगणे.
- * स्थानिक पातळीवर प्रश्न, संशोधन शिफारशीच्या आधारे सोडविणे आणि संशोधन बळकटीकरण करण्यासाठी प्रत्याभरण करणे. या व्यतिरिक्त विस्तार संचालनालयामार्फत खालील उपक्रम राबविले जातात.
- * विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात होणाऱ्या विस्तार शिक्षण कार्यक्रमांचे संयोजन व समन्वय साधणे.
- * प्रसारण केंद्र, विभागीय विस्तार केंद्र, जिल्हा विस्तार केंद्रे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र आणि कृषि माहिती केंद्रे यामध्ये समन्वय साधणे.

* प्रशिक्षणाचे आयोजन करणे.

* शेतकरी मेळावे, कृषि प्रदर्शने आयोजन करणे.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात विस्तार शिक्षणाचे कार्य

१. कृषि विज्ञान केंद्र

कृषि विद्यापीठाचे चार कृषि विज्ञान केंद्रे आहेत. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरी अंतर्गत धुळे जिल्ह्यासाठी मे १९८३ मध्ये कृषि विज्ञान केंद्राची स्थापना करण्यात आली. यानंतर सन २०११-१२ ला कृषि विज्ञान केंद्रे मोहोळ (सोलापूर), बोरगाव (सातारा) आणि ममूराबाद फार्म (जळगाव) यांची स्थापना महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत करण्यात आली. तसेच या विद्यापीठांतर्गत एकुण १३ कृषि विज्ञान केंद्रे, अशासकीय संस्थेद्वारे व एक कृषि विज्ञान केंद्र, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांचेद्वारा संचलीत करण्यात येत आहे. कृषि विज्ञान केंद्रांची प्रमुख उद्दिष्ट्ये व उपक्रम पुढीलप्रमाणे.

- * कृषि क्षेत्रातील विकसीत तंत्रज्ञानाच्या प्रक्षेत्रावर विभागवार विविध चाचणी प्रयोगांचे आयोजन करणे.
- * जिल्ह्यामधील महत्वाच्या पिकांच्या उत्पादन तंत्रज्ञानावर आद्यरेखा प्रात्यक्षिके शेतकऱ्यांच्या शेतावर आयोजित करणे.
- * शेतकरी, शेतकरी महिला, ग्रामीण तरुण आणि विस्तार कार्यकर्ते यांच्यासाठी त्यांच्या गरजेवर आधारीत कृषि क्षेत्रात व त्यांच्याशी संबंधित उद्योगावर प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.
- * जिल्ह्यातील कृषि क्षेत्राशी संबंधित अर्थव्यवस्थेच्या विकासासाठी कृषि क्षेत्रातील तंत्रज्ञानाचे ज्ञान व संशोधनाचे केंद्र म्हणून कार्य करणे.
- * माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा योग्य वापर करून कृषि क्षेत्राशी निगडित विविध सल्ला सेवा शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविणे.

२. विभागीय विस्तार शिक्षण केंद्रे/जिल्हा विस्तार केंद्रे

आधुनिक तंत्रज्ञानाची चाचणी घेण्यासाठी व ती ताबडतोब शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी या विद्यापीठाचे कृषि महाविद्यालयामध्ये विभागीय विस्तार केंद्र (सन २०००) सुरु करण्यात आलेले आहे. या विद्यापीठामार्फत कृषि महाविद्यालय, पुणे, धुळे, कोल्हापूर आणि मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे हे केंद्र कार्यन्वीत आहेत. कृषि विद्या, उद्यान विद्या, पशुविज्ञान व पीक संरक्षण या चार विषयांचे विशेषज्ञ या विस्तार केंद्रामध्ये असतात. या केंद्राचा प्रमुख विस्तार कृषि विद्या वेत्ता असून ते विस्तार शिक्षण संचालक यांच्या तांत्रिक नियंत्रणाखाली काम करत असतात. या व्यतिरिक्त विस्तार शिक्षण कार्यक्रम अधिक परिणामकारक करण्यासाठी या विद्यापीठाने जळगाव, पाडेगांव (सातारा), सोलापूर, डिग्रज (सांगली)

आणि निफाड (नाशिक) येथे पाच जिल्हा विस्तार केंद्रे (सन २००६) स्थापन केलेली आहे.

या केंद्राचे प्रमुख उद्दिष्ट्ये पुढील प्रमाणे

- * सद्यस्थितीला अस्तित्वात असलेल्या कृषि कर्मचाऱ्यांची ज्ञान पातळी उंचविण्यासाठी अल्पमुदतीचे प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.
- * शेतकऱ्यांचे शेती विषयक प्रश्न सोडविण्यासाठी विविध प्रशिक्षणाचे आयोजित करणे.
- * संशोधन निष्कर्शांच्या प्रत्याभरणाकरीता शेतकरी व शास्त्रज्ञ यांच्यामध्ये सुसंवाद घडून आणणे.
- * शेतकऱ्यांचे दैनंदिन प्रश्न सोडविण्यासाठी तालुकानिहाय मासिक सभा आयोजित करणे.
- * कृषि संशोधन आणि विस्तार शिक्षण कार्यक्रम आयोजित करणे.

आधुनिक कृषि तंत्रज्ञान त्यांच्या कार्यक्षेत्रात पोहचविण्याचे काम त्या विभागातील संबंधित विस्तार केंद्रांचे आणि जिल्हा विस्तार केंद्रांचे कर्मचारी करतात यामध्ये मासिक जिल्हा चर्चासत्र, पंधरवाडा प्रशिक्षण, शेतकऱ्यांच्या शेतावर प्रात्यक्षिके, शेतकरी मेळावे, निदान चमू भेटी, बियाणे तक्रारी आणि तांत्रिक मार्गदर्शन यांचा समावेश असतो.

या विभागीय विस्तार व जिल्हा विस्तार केंद्रांचे काम परिणामकारक होण्यासाठी आणि विद्यापीठाचे संशोधन शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी विद्यापीठाने या प्रत्येक केंद्रास एक वाहन (फिरते पीक चिकित्सालय) दिले आहे. या फिरत्या पीक चिकित्सालयामध्ये माती आणि पाणी पृथक्करण, रोगांचे निदान किडी आणि रोग या विषयावर शेतकऱ्यांना त्याच ठिकाणी माहिती देण्यासाठी सुविधा उपलब्ध करण्यात आलेल्या आहे.

३. प्रसारण केंद्र

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचे वित्तीय पुरवठ्याने १९८२ मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात प्रसारण केंद्राची स्थापना करण्यात आली होती. तथापी भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा वित्तीय पुरवठा बंद झाल्यानंतर विद्यापीठाने स्वखर्चाने हे केंद्र चालविले आहे. तंत्रज्ञानाचा प्रसार करण्यासाठी, प्रसार माध्यमांचा परिणामकारक वापर करण्यासाठी हे केंद्र स्थापन करण्यात आलेले आहे. हे केंद्र विविध लिखित साहित्ये उदा. घडिपत्रिका, बुलेटीन, कृषि दर्शनी, श्रीसुगी हे शेतकऱ्यांसाठी आणि विस्तार कार्यकर्त्यांसाठी तयार करीत असतात. विद्यापीठातील कृषि विषयक कार्यक्रम व घटना यांना विद्यापीठाच्या वार्तापत्रात सातत्याने प्रसिद्धी दिली जाते. शेतीविषयक माहिती संकलन करून ती दूरदर्शन तसेच आकाशवाणीच्या विविध केंद्रावर, नभोवाणी आणि शेतीशाळा या कार्यक्रमातून प्रसारीत केली जाते.

४. कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र, राहुरी

कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र हे कृषि विद्यापीठातील संशोधनाबद्दल एकाच ठिकाणी माहिती मिळण्याचे एकमेव ठिकाण आहे. हे केंद्र ऑगस्ट २००१ मध्ये सुरु झालेले आहे. संशोधन संस्था व शेतकरी यांच्यामधील दरी कमी करून कृषि सेवा सल्ला देणे हा या केंद्राचा प्रमुख उद्देश आहे.

- * कृषि माहिती व तंत्रज्ञान मिळविण्यासाठी शेतकऱ्यांना सबळ करणे.
- * संशोधन विभाग/गट आणि तंत्रज्ञानाचा उपयोग करणाऱ्यांमध्ये सशक्त समन्वय तयार करणे.
- * शेतकऱ्यांना निर्णय घेण्यासाठी आणि त्यांच्या कृषि विषयक समस्या सोडविण्यासाठी योग्य मार्गदर्शन/मदत करणे.
- * प्रत्याभरण यंत्रणा/सक्षतिकरण करण्यास चालना देणे.
- * पीक आणि पशुविकास आणि उत्पांनातील दरी भरून काढणे.
- * विक्री व सेवा यांच्या सहाय्याने आर्थिक फायदा मिळविणे.
- * शेतकरी मेळावे,शिवार फेरी आणि कृषि प्रदर्शनाद्वारे शेतकऱ्यांपर्यंत कृषि तंत्रज्ञानाचा प्रसार करणे.
- * कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे नियंत्रण व्यवस्थापक करतात. कृषि विज्ञान, पीक संरक्षण, पशुविज्ञान, उद्यानविद्या व मृदशास्त्र या पाच विषयांचे विशेषज्ञ त्यांना मदत करतात. जनसंपर्क अधिकारी शेतकऱ्यांशी हितगुज साधण्याचे कामी त्यांना सहाय्य करतात.
- * दूरभाष्य सेवा (०२४२६-२४३८६९), किसान कॉल सेंटर (१८००-१८०-१५५९) हे नवीन उपक्रम केंद्रामार्फत राबविले जातात.

५. कृषि महाविद्यालय विस्तार गट

कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना कृषि विस्तार विषयाचे प्रात्यक्षिकांद्वारे प्रशिक्षण देण्यासाठी कृषि महाविद्यालय पुणे,धुळे,कोल्हापूर यांना प्रत्येकी ६० ते १०० खेड्यांचा एक विस्तार गट जोडलेला आहे. या विस्तार गटाचा उपयोग विस्तार शिक्षणाची प्रयोगशाळा म्हणून करण्यात येते. विद्यापीठात विकसित केलेले तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांपर्यंत या विस्तार गटामार्फत पोहचविले जाते. हे तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांना क्लिष्ट वाटते का आणि त्याची उपयुक्तता याची पडताळणी या गटामार्फत केली जाते. या गटातील अधिकारी शेतकऱ्यांना वेळोवेळी भेट देतात व शेतीच्या विविध समस्यांवर मार्गदर्शन करतात. या गटात विस्तार कार्यक्रमाचे नियोजन व अमलबजावणी विस्तार प्रशिक्षण अधिकारी, कृषि पर्यवेक्षक यांचे समवेत कृषि सहाय्यकांच्या मदतीने करतात. विस्तार गटातील कार्यामुळे या शेतकऱ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक परिस्थितीत काही बदल झाला आहे काय? याचाही अभ्यास केला जातो. विस्तार गटातील विविध कार्यक्रमाचे नियोजन व त्याची अमलबजावणी महाविद्यालयाचे विस्तार शिक्षण विभागार्फत केली जाते.

६. शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक यांचा विस्तार कार्यक्रमात सहभाग

विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ व प्राध्यापक वेळोवेळी स्वतः अथवा गटाने विविध विषयांवर विस्तार कार्यक्रमात सहभागी होतात. शेती प्रात्यक्षिके,शेतकऱ्यांच्या शेतावरील भेटी, प्रायोगिक शेती प्रयोगास भेटी,गटचर्चा, शेतकरी मेळावे,कृषि प्रदर्शने, शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे, शेतीविषयक मासिकातून लेख, वर्तमानपत्रातून लेख, रेडियो व दूरदर्शन या कार्यक्रमातून शेतकऱ्यांसाठी उपयुक्त माहिती दिली जाते.

७. विभागीय कृषि संशोधन आणि विस्तार सल्लागार समिती बैठक

विभागीय कृषि संशोधन आणि विस्तार सल्लागार समिती बैठकीद्वारे विद्यापीठाने विकसीत केलेले तंत्रज्ञान शिफारशी, विविध वाण, यंत्रे कृषि विभागाच्या समन्वयाने अधिकाधिक शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी चर्चा केली जाते. तसेच विद्यापीठात संशोधनाकरीता गरजेनुसार महत्वाचे असलेले प्रत्याभरण संशोधकांपर्यंत पोहचविण्याचे महत्वाचे कार्य केले जाते.

८. इतर खात्याशी समन्वय

विद्यापीठस्तरावरील विस्तार यंत्रणेमार्फत विविध विभागांशी समन्वय साधून विद्यापीठ लोकाभिमुख करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येतो. कृषि विभाग यांच्या समन्वयाने कृषि विस्तार विद्यावेत्ता यांनी आयोजित केलेल्या जिल्हा मासिक चर्चासत्रात आणि प्रक्षेत्रभेट कार्यक्रमात विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचा सहभाग असतो. राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प आणि कृषि संशोधन केंद्रामधील शास्त्रज्ञांचा सदरच्या मासिक जिल्हा चर्चासत्रात,जिल्हा चर्चासत्रात,संयुक्त प्रक्षेत्र भेटीत आणि चाचणी प्रयोगात प्रामुख्याने सहभाग असतो. मासिक जिल्हा चर्चासत्रात जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी, कृषि खात्यातील अधिकारी वनविभागाचे अधिकारी,मत्स्यपालन विभागाचे अधिकारी,पाटबंधारे विभागातील अधिकारी उपस्थित असतात. या चर्चासत्रामध्ये शेतकऱ्यांसाठी निविष्ठा, रोपे पुरवठा, पहाणी आणि तपासणी इ.विषयांवर उहापोह केला जातो.

९. भाकृअप शेतकरी प्रथम कार्यक्रम

भाकृअप शेतकरी प्रथम कार्यक्रम "अहमदनगर जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांचा शाश्वत कृषि विकास करण्यासाठी एकात्मिक शेती पद्धतीद्वारे शेतकऱ्यांचे सामाजिक व आर्थिक स्तर उंचविणे" सन २०१६-१७ पासून मंजूर झाला आहे. एकात्मिक शेती पद्धती या संकल्पनेवर हा प्रकल्प चिंचविहिरे आणि कणगर या गावात राबविला जात आहे. या प्रकल्पातून शेतकऱ्यांच्या सामाजिक-आर्थिक विकासासाठी विविध उपक्रम राबविले जात आहेत.

१०. प्रो सॉईल प्रकल्प

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, मॅनेज, हैद्राबाद आणि जी.आय.झेड., जर्मनी यांच्या संयुक्त विद्यमाने डिजिटल कृषि सल्ला सेवा

या करीता प्रो सॉईल प्रकल्प २०१६-१७ पासून राबविण्यात येत आहे. या प्रकल्पाच्या माध्यमातून एनआयसीईएसएसएम या डिजिटल पटलाद्वारे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत अहमदनगर व धुळे जिल्हातील अनुक्रमे पारनेर व साक्री तालुक्यामध्ये १३ गावांमध्ये डिजिटल कृषि सल्ला सेवा देण्यात येत आहे. यामध्ये विद्यापीठाचे १९ शास्त्रज्ञ कन्टेंट व्हॉलिडेटर, कृषि विज्ञान केंद्रांचे ९ विषय विशेषज्ञ कन्टेंट निर्माता आणि संकेतस्थळ समन्वयक यांचा समावेश आहे. या प्रकल्पाद्वारे १९ हजार शेतकऱ्यांना १.५ लक्ष कृषि सेवा सल्ला लघुसंदेश, व्हिडीओ यु.आर.एल. द्वारे देण्यात आली आहे.

विस्तार शिक्षण उपक्रम अहवाल

कोव्हीड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर कृषि क्षेत्रासंदर्भात जनजागृती व खरीप हंगाम नियोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठामार्फत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या वतीने लॉकडाऊनच्या काळात प्रथमच शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या, पुणे येथील अटारी या संस्थेचे संचालक डॉ. लाखन सिंह उपस्थित होते. यावेळी संचालक, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमात विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी उपस्थितांना खरीप हंगाम नियोजन, दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन या विषयावर मार्गदर्शन केले. तसेच श्री. हेमंत सुर्यवंशी, श्री. ज्ञानेश्वर वाकचौरे, श्री. प्रविण पाटील या शेतकऱ्यांनी लॉकडाऊनच्या काळात शेतमाल विक्रीबाबतचे स्वतःचे अनुभव कथन केले. या ऑनलाईन प्रशिक्षणासाठी ५० पेक्षा जास्त शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.

ऑनलाईन खरीप पीक परिसंवाद

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑनलाईन खरीप पीक परिसंवादाचे आयोजन कृषि विद्यापीठात दि. २२ मे, २०२० रोजी करण्यात आले होते. या परिसंवादासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून राज्याचे कृषि मंत्री मा. ना. श्री. दादाजी भुसे उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी विद्यापीठाचे संचालक संशोधन व विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख आणि इतर मान्यवरांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी विविध खरीप पिकांच्या उत्पादन तंत्राविषयी माहिती दिली. कार्यक्रमासाठी मोठ्या संख्येने शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.

कृषि दिन व कृषि संजीवनी सप्ताह

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत भाकृअप शेतकरी प्रथम

प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृषि दिन आणि कृषि संजीवनी सप्ताहाचे आयोजन दि. १ जुलै, २०२१ रोजी करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रम महाराष्ट्र राज्याचे माजी मुख्यमंत्री कै. वसंतराव नाईक यांचे स्मरणार्थ तसेच राज्याचे कृषि मंत्री मा. ना. श्री. दादाजी भुसे यांचे मार्गदर्शनाखाली करण्यात आला होता. हा कार्यक्रम विद्यापीठ कार्यक्षेत्रात राबविण्यासाठी ११२ तालुक्यांसाठी विद्यापीठांतर्गत शास्त्रज्ञांचा चमू कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा आणि संचालक संशोधन व विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख यांच्या मार्गदर्शनाखाली नेमण्यात आला होता. कृषि संजीवनी सप्ताहदरम्यान एकुण १८० कार्यक्रमाच्या माध्यमातून २७१५० शेतकऱ्यांपर्यंत तंत्रज्ञान प्रसार करण्यात आला. यावेळी विद्यापीठाचे ६१८ शास्त्रज्ञ आणि कृषि विभागाचे ३३७७ अधिकारी सहभागी झाले होते. यावेळी विद्यापीठ कार्यक्षेत्रात अहमदनगर (३६), नंदुरबार (१२), धुळे (११), सोलापूर (२३), सातारा (१०), सांगली (१०), कोल्हापूर (२४), पुणे (१९), नाशिक (१५) आणि जळगाव (२०) या कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. तसेच दि. १ जुलै रोजी कृषि दिनाचे औचित्य साधुन ७६१३ शेतकरी, १९६ विद्यापीठ शास्त्रज्ञ तसेच कृषि विभागाचे ४९५ अधिकारी यांच्या माध्यमातून विविध उपक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते.

विस्तार शिक्षण परिषद

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत १७ वी विस्तार शिक्षण परिषद सभा ऑनलाईन पध्दतीने दि. ४ डिसेंबर, २०२० रोजी आयोजित करण्यात आली होती. सभेच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण उपस्थित होते. विस्तार शिक्षण परिषदेचे सदस्य प्रगतशील शेतकरी कृषिभूषण श्री. रविंद्र कडलग आणि श्री. रशिद गावीत, संचालक विस्तार शिक्षण व संशोधन डॉ. शरद गडाख, कृषि विभागाचे संचालक विस्तार व प्रशिक्षण श्री. विकास पाटील, विभाग प्रमुख डॉ. मिलिंद अहिरे आणि निमंत्रित सदस्य कृषि परिषदेचे संचालक डॉ. व्ही.एस. शिर्के, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, नियंत्रक श्री. विजय कोते आणि विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके यांनी उपस्थित राहून विद्यापीठाच्या सर्व समावेशक तंत्रज्ञान विस्तार उपक्रमांसाठी विविध सूचना केल्या. सभेत विद्यापीठाचे संचालक, विस्तार शिक्षण यांनी विस्तार शिक्षण संचालनालयांतर्गत कार्यरत विविध विस्तार उपक्रमांचे सादरीकरण केले.

वनमहोत्सव २०२०

कृषि संजीवनी सप्ताह अंतर्गत वनमहोत्सव कार्यक्रमाचे आयोजन दि. ७ जुलै, २०२० रोजी करण्यात आले होते. यावेळी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे अध्यक्षतेखाली वृक्षारोपनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद

गडाख, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. यशवंत फुलपगारे, डॉ. दिलीप पवार, डॉ. मिलिंद अहिरे, डॉ. श्रीमंत रणपिसे उपस्थित होते. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने आदर्श गाव योजनेतर्गत २४ हेक्टर क्षेत्रावर वृक्षारोपन करण्यात आले. यावेळी विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ व कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

ऑनलाईन पीक परिसंवाद

महाराष्ट्र शासनाच्या कृषि संजीवनी सप्ताह अंतर्गत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने दिनांक ६-७ जुलै, २०२० रोजी ऑनलाईन पीक परिसंवादाचे आयोजन केले होते. या पीक परिसंवादाच्या समारोप प्रसंगी अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. याप्रसंगी विद्यापीठाचे संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, धुळे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर, विभाग प्रमुख डॉ. बापुसाहेब भाकरे, डॉ. सी.एस. पाटील, डॉ. आनंद सोळंके, सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. विजय अमृतसागर, डॉ. अरुण कांबळे, प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक प्रा. माधव देसाई, बियाणे तंत्रज्ञान संशोधन योजनेचे प्रमुख डॉ. विजय शेलार, प्रगतशील शेतकरी कृषिभूषण श्री. विष्णू जरे उपस्थित होते. यावेळी विद्यापीठ शास्त्रज्ञांनी खरीप हंगामातील विविध पिकासंदर्भात उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

रानभाज्या महोत्सव

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कार्यरत विभागीय कृषि विस्तार केंद्रे, जिल्हा विस्तार केंद्रे तसेच कृषि विज्ञान केंद्रे यांचेद्वारे दि. ९ ऑगस्ट, २०२० रोजी जागतीक आदिवासी दिनाचे औचित्य साधुन विद्यापीठ कार्यक्षेत्रात विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी एकुण १० जिल्ह्यामध्ये एकुण ११ कार्यक्रम आणि ६१ शास्त्रज्ञांच्या सहभागाद्वारे विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी १३१० शेतकऱ्यांनी विविध प्रदर्शनस्थळी भेट देवून विविध रानभाज्या आणि औषधी वनस्पती या विषयी माहिती घेतली.

शेतकरी, कृषि सहाय्यक व कृषि अधिकारी यांच्यासाठी एक दिवसीय प्रशिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, कृषि विभाग, जळगाव, केळी संशोधन केंद्र, जळगाव, कृषि विज्ञान केंद्र, पाल व कृषि विज्ञान केंद्र, जळगाव यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकरी, कृषि सहाय्यक व कृषि अधिकारी यांच्यासाठी एक दिवसीय केळी पिकावरील किड रोगांचे एकात्मिक व्यवस्थापन या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दि. २९ सप्टेंबर, २०२० करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या

अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणुन रावेर विधानसभा मतदार संघाचे मा. आमदार श्री. शिरीष चौधरी हे उपस्थित होते. याप्रसंगी विद्यापीठाचे संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. श्रीमंत रणपिसे, विभाग प्रमुख डॉ. तानाजी नरुटे, डॉ. सी.एस. पाटील, जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी श्री. संभाजी ठाकुर, उपसंचालक श्री. अनिल भोकरे व गुगळे बायोटेकचे संचालक कृषिभुषण श्री. रविंद्र कडलग उपस्थित होते. यावेळी झालेल्या तांत्रिक चर्चासत्रात डॉ. के.बी. पवार, श्री. महेश महाजन व डॉ. हेमंत बाहेती यांनी केळी पिकावरील किड रोगांसंबंधी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमांमध्ये १२५ शेतकरी व विस्तार कर्मचाऱ्यांनी सहभाग नोंदवला.

रब्बी पीक परिसंवाद

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑनलाईन रब्बी पीक परिसंवाद दि. १६ ऑक्टोबर, २०२० आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. यावेळी प्रमुख उपस्थिती कृषि विभागाचे संचालक विस्तार व प्रशिक्षण डॉ. नारायण शिसोदे, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, महाबीज, अकोला, महाव्यवस्थापक (उत्पादन) डॉ. प्रफुल्ल लहाणे, विभागीय कृषि सहसंचालक, कोल्हापूर श्री. दशरथ तांभाळे, विभागीय कृषि सहसंचालक, नाशिक श्री. संजीव पडवळ, पुणे येथील विभागीय कृषि सहसंचालक, श्री. दिलीप झेंडे, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. मिलिंद अहिरे, डॉ. श्रीमंत रणपिसे, डॉ. चिंतामणी देवकर, डॉ. राजेंद्र सुर्यवंशी उपस्थित होते. या वेळी झालेल्या तांत्रिक चर्चासत्रात डॉ. दिलीप दुधाडे, डॉ. नंदकुमार कुटे, डॉ. सुरेश दोडके, डॉ. शहाजी शिंदे, डॉ. जितेंद्र ढेमरे, डॉ. प्रफुल्ल लहाने व डॉ. चंद्रकांत साळुंखे यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले.

कृषि विद्यापीठात रब्बी पीक दिन व शिवार फेरीचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्वारी सुधार प्रकल्प येथे रब्बी पीक दिन व शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन दि. १७ फेब्रुवारी, २०२१ करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन कृषि विभागाचे मृदसंधारण आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन संचालक डॉ. नारायण शिसोदे उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर कार्यकारी परिषद सदस्य प्रा. नाथाजी चौगुले, विभागीय कृषि सहसंचालक श्री. बसवराज बिराजदार, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, वनस्पती शास्त्र विभाग प्रमुख श्री. अशोक जाधव, जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी

जगताप, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. श्रीमंत रणपिसे उपस्थित होते. यावेळी रब्बी पिकांचे कृषि प्रदर्शन भरविण्यात आले होते. या व्यतिरिक्त विद्यापीठाच्या प्रक्षेत्रावर रब्बी पिकांच्या ४८ वाणांचे तर चाऱ्याचे ८० वाणांचे प्रात्यक्षिके आयोजन करण्यात आले होते.

विपणनासाठी डिजीटल तंत्रज्ञानाचा वापर या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पांतर्गत शेती मालाच्या विपणनासाठी डिजीटल तंत्रज्ञानाचा वापर या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण दि. २०-२४ एप्रिल, २०२० रोजी आयोजित करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांमध्ये डिजीटल विपणन तंत्रज्ञान तसेच सोशल मेडियाचा वापर, मोबाईल विपणन या विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले. या प्रशिक्षणामध्ये एकुण ९ तांत्रिक चर्चासत्राद्वारे डिजीटल विपणनाचे महत्व, सोशल मेडियाचा शेती विपणनामध्ये वापर, सह्याद्री अॅग्रो रिटेल पध्दती, व्हाट्सअॅपच्या माध्यमातून विपणन, ई-मेल विपणनपध्दती या विषयावर विविध तज्ञांनी मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी राज्यभरातून २५० पेक्षा जास्त विद्यार्थी, शेतकरी सहभागी झाले होते.

सोयाबीन बिजोत्पादन उत्पादन तंत्रज्ञान प्रशिक्षण कार्यक्रम

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अहमदनगर, विभागीय बीज प्रमाणीकरण अधिकारी, अहमदनगर, कृषि विभाग, अहमदनगर आणि महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने अहमदनगर जिल्ह्यातील शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच सभासद यांचे शेतावर उन्हाळी सोयाबिन बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविण्यासंबंधी ऑनलाईन प्रशिक्षण दि. १२ जानेवारी, २०२१ रोजी आयोजित करण्यात आले होते. बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी बियाणे महामंडळ अहमदनगरचे जिल्हा व्यवस्थापक श्री. आर.सी. जोशी, अहमदनगर येथील विभागीय बीज प्रमाणीकरण अधिकारी श्री. फिलीप डिसोजा, अहमदनगरचे कृषि उपसंचालक श्री. विलास नलगे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक प्रा. एम.एम. देसाई, सोयाबीन पैदासकार डॉ. मिलिंद देशमुख उपस्थित होते. यावेळी ८० शेतकरी कार्यक्रमासाठी ऑनलाईन उपस्थित होते.

रब्बी किसान मेळावा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र मोहोळ व क्रॉप केअर फेडरेशन ऑफ इंडिया, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने रब्बी शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन दि. १९ जानेवारी, २०२१ रोजी करण्यात आले होते. कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणुन कार्यकारी संचालक सौ. निर्मला पर्थवाल आणि कार्यक्रम समन्वयक डॉ. तानाजी वाळकुंडे उपस्थित होते. यावेळी उपस्थितांना सेफ्टी किट्सचे वाटप यु.पी.एल. प्रा.

लि. यांचेद्वारे करण्यात आले. कार्यक्रमांमध्ये कृषि विज्ञान केंद्राचे विषय विशेषज्ञ श्री. दिनेश शिरसागर, डॉ. एस.जी. जाधव आणि डॉ. पी.एन. मडावी यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

कृषि यांत्रिकीकरण दिन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, बोरगांव जि. सातारा, मोहोळ जि. सोलापूर आणि जळगाव येथे दि. १७ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी कृषि यांत्रिकीकरण दिनाचे आयोजन ऑनलाईन पध्दतीने करण्यात आले होते. यावेळी विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांनी उपस्थितांना कृषि क्षेत्रामधील यांत्रिकीकरण या विषयासंदर्भात मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमासाठी मोठ्या संख्येने शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.

राष्ट्रीय महिला किसान दिन

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे आणि मोहोळ यांचेद्वारे दि. १५ ऑक्टोबर, २०२० रोजी महिला कृषि दिनाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे या ठिकाणी ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमासाठी अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन व विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता चिंतामणी देवकर उपस्थित होते. यामध्ये दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन, आवळा प्रक्रिया तंत्रज्ञान या विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच कृषि विज्ञान केंद्र, मोहोळ या ठिकाणी ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमासाठी संचालक संशोधन व विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, आत्मा प्रकल्प उपसंचालक श्री. मदन मुकणे, महाबीजचे डॉ. लहाणे आणि विद्यापीठ शास्त्रज्ञ यांनी उपस्थितांना रब्बी हंगामातील पीक उत्पादन तंत्रज्ञानाविषयी मार्गदर्शन केले.

ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत विभागीय विस्तार केंद्र, पुणे आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ७ ते २१ ऑक्टोबर, २०२० रोजी ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन कृषि विभागाचे गुणनियंत्रण अधिकारी श्री. सुनिल बोरकर तसेच सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. श्रीमंत रणपिसे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. ज्ञानेश्वर बोटे आणि विभागीय विस्तार केंद्राचे डॉ. सोमनाथ माने यांचे हस्ते करण्यात आले. या प्रशिक्षण कालावधीमध्ये रब्बी हंगामाशी निगडित अनेक पीक उत्पादन तंत्रज्ञान विषयावर उपस्थित शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

कृषि विज्ञान केंद्राद्वारे गाजर गवत निर्मुलन सप्ताह आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कार्यरत कृषि विज्ञान केंद्राद्वारे दि. १६-२२ ऑगस्ट, २०२० रोजी गाजर गवत निर्मुलन सप्ताहचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी या विषयी ऑनलाईन प्रशिक्षणाद्वारे जनजागृती करण्यावर भर देण्यात आला.

कृषि विज्ञान केंद्राद्वारे खते वापराविषयी जनजागृती अभियान

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्राद्वारे ऑक्टोबर २०२० मध्ये खत वापर विषयी जनजागृती अभियान राबविण्यात आले. यावेळी विविध कार्यक्रमाद्वारे माती परिक्षणाचे महत्त्व, सुयोग्य खत व्यवस्थापन, खतांचे विविध प्रकार, मृदा पत्रिका, एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन या विषयी उपस्थितांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

जागृतीक मृदा दिन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कार्यरत विभागीय कृषि विस्तार केंद्रे, जिल्हा विस्तार केंद्रे तसेच कृषि विज्ञान केंद्रे यांचेद्वारे दि. ५ डिसेंबर, २०२० रोजी जागृतीक मृदा दिनाचे औचित्य साधून विविध ऑनलाईन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी विद्यापीठातील विविध शास्त्रज्ञाने सहभाग नोंदविला आणि उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

भा.कृ.अ.प. अंतर्गत शेतकरी प्रथम प्रकल्प विविध विस्तार उपक्रम

- * भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकऱ्यांसाठी आयोजित ऑनलाईन खरीप पिकांचे व्यवस्थापन या प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दि. २६ जून, २०२० रोजी करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी अटारी, पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक तथा प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे उपस्थित होते. या प्रसंगी झालेल्या तांत्रिक सत्रामध्ये डॉ. एम.पी. देशमुख यांनी सोयाबीन लागवडीचे आधुनिक तंत्रज्ञान, डॉ. नंदकुमार कुटे यांनी तूर लागवड तंत्रज्ञान व डॉ. आर.टी. सुर्यवंशी यांनी बाजरी लागवड तंत्रज्ञान या विषयावर सविस्तर मार्गदर्शन केले.
- * भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकऱ्यांसाठी आयोजित ऑनलाईन सद्यस्थितीतील डाळिंब बागेवरील समस्या व त्यावरील उपाययोजना या प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दि. २९ जुलै, २०२० करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक तथा प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे उपस्थित होते. या प्रसंगी झालेल्या तांत्रिक सत्रामध्ये डॉ. अनिल दुरगुडे, डॉ. अशोक वाळुंज व डॉ. प्रकाश मोरे यांनी डाळिंब पिकासंदर्भातील विविध बाबींविषयी मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षण वर्गासाठी चिंचविहिरे व कणगर गावातील ५० शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.

- * कृषि विद्यापीठांतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रम आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेततळ्यातील मत्स्य पालन या विषयावर चिंचविहिरे येथे एक दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रम दि. २० ऑगस्ट २०२० आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून बारामती येथील कृषि विज्ञान केंद्राचे प्रक्षेत्र व्यवस्थापक श्री. चंद्रकांत दाते उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे होते. यावेळी व्यासपीठावर मंडल कृषि अधिकारी श्री. विक्रम वाघमोडे उपस्थित होते.
- * महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत चिंचविहिरे आणि कणगर गावातील काही शेततळे धारक शेतकऱ्यांना मत्स्य बीज वाटपाचा कार्यक्रम दि. २४ ऑगस्ट, २०२० संपन्न झाला. संचालक संशोधन आणि संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख यांच्या हस्ते मत्स्य बिजाचे वाटप करण्यात आले. यावेळी चिंचविहिरे व कणगर गावातील २० शेततळ्यांमध्ये रोहू आणि कटला जातीचे मत्स्यबीज सोडण्यात आले.
- * महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने रब्बी ज्वारी व हरभरा उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर एकदिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दि. ३० सप्टेंबर, २०२० करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी प्रकल्पाचे प्रमुख अन्वेषक डॉ. पंडित खर्डे, तालुका कृषि अधिकारी श्री. महेंद्र ठोकळे, विस्तार कृषि विद्यावेत्ता डॉ. मुरलीधर महाजन उपस्थित होते. श्री. महेंद्र ठोकळे, प्रा. सुदाम निर्मळ, डॉ. दिलीप दुधाडे, डॉ. नंदकुमार कुटे व डॉ. सी.एस. चौधरी यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमासाठी चिंचविहिरे व कणगर या गावातील शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.
- * महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत शेतकरी प्रथम प्रकल्प आणि जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने परसबागेतील भाजीपाला व औषधी वनस्पती उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दि. २६ ऑक्टोबर, २०२० करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून अटारी, पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग हे उपस्थित होते. यावेळी शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रकल्प समन्वयक डॉ. पंडित

खर्डे, विभागीय विस्तार केंद्र, धुळेचे कृषि विद्यावेत्ता डॉ. मुरलीधर महाजन, तज्ञ शास्त्रज्ञ डॉ. अनिल दुरगुडे, डॉ. किरण जाधव, प्रा. सौ. धनश्री पाटील आणि डॉ. विक्रम जांभळे उपस्थित होते. या प्रशिक्षणाच्या तांत्रिक सत्रात डॉ. किरण जाधव, प्रा. सौ. धनश्री पाटील, डॉ. विक्रम जांभळे आणि डॉ. अनिल दुरगुडे यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमासाठी चिंचविहिरे व कणगर या गावातील १०० पेक्षा जास्त शेतकरी व महिला शेतकरी उपस्थित होते.

- * महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदे अंतर्गत कार्यरत असलेल्या शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने राहुरी तालुक्यातील चिंचविहिरे व कणगर या गावात या आठवड्यामध्ये तीन प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन दि. २३- २७ नोव्हेंबर, २०२० रोजी करण्यात आले होते. यावेळी विद्यापीठातील तज्ञ शास्त्रज्ञ डॉ. रविंद्र निमसे, डॉ. सुनिल अडांगळे यांनी उपस्थित महिला प्रशिक्षणार्थींना परसबागेतील कुक्कुटपालन या विषयी मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी चिंचविहिरे व कणगर या गावातील शेतकरी व महिला उपस्थित होते. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम विद्यापीठाचे विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख आणि प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित करण्यात आले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि पाणी फौंडेशन यांच्यात सामंजस्य करार

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व पाणी फौंडेशन यांच्यात कृषि तंत्रज्ञानावर चित्रफिती बनविण्यासाठी ऑनलाईन सामंजस्य करार दि. १६ जुलै, २०२१ रोजी करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. या सामंजस्य करारावर कृषि विद्यापीठाच्या वतीने संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी सही केली. पाणी फौंडेशनच्या वतीने सौ. रिना दत्ता यांनी स्वाक्षरी केली. याप्रसंगी पाणी फौंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. सत्यजीत भटकळ, विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल अधिकारी डॉ. मिलिंद अहिरे, सर्व विभाग प्रमुख उपस्थित होते.

विस्तार शिक्षण कार्यक्रम (२०२०-२१)

अ.क्र.	तपशिल	सन २०२०-२०२१	
		कार्यक्रम	एकुण लाभार्थी संख्या
१. प्रशिक्षण कार्यक्रम			
१.	शेतकरी, शेतकरी महिला व युवकांसाठी प्रशिक्षण	५४१	३१३६९
२.	कृषि व विकास खात्यातील कर्मचाऱ्यांसाठी प्रशिक्षण	८८	८६३२
३.	शेतकरी व शास्त्रज्ञ यांच्यामध्ये चर्चासत्र-प्रशिक्षण वर्ग	१३२	५२८२
२. चर्चासत्र/परिसंवाद			
१.	मासिक जिल्हा चर्चासत्र	४१	१५६९
२.	विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचा परिसंवाद/चर्चासत्र सहभाग	५९	३९७०
३.	शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच बैठक	४६	१३३८
३. प्रात्यक्षिके/चाचणी प्रयोग			
१.	कृति प्रात्याक्षिके	२३४	२०८१
२.	परिणाम प्रात्याक्षिके	५३१	९५१
३.	मुल्यांकन चाचण्या	३६	४६६
४.	आद्यरेखीय प्रात्याक्षिके	७२०	७२०
४. इतर विस्तार शिक्षण कार्यक्रम			
१.	सभा / गटचर्चा	२२१	६४१३
२.	प्रक्षेत्र भेटी / शिवार फेरी	२४३	३१५६
३.	शेतीदिन	२०५	१६१०
४.	प्रक्षेत्र व गृह भेटी	३८९	३८९
५.	शेतकरी मेळावे	१४	समुह
६.	कृषि प्रदर्शनांचे आयोजन	२०	
७.	निदान चमुच्या भेटी व रोग आणि किड पहाणी पथक	३५६	२८९५
८.	सर्व्हॅलन्स चमु भेट		
५. प्रसिध्दी			
१.	वर्तमानपत्रात/मासिकात प्रसिद्ध झालेले लेख	९७१	समुह
२.	आकाशवाणी कार्यक्रम	२६९	
३.	दूरदर्शन आणि इतर टि.व्ही. च्या वाहिन्यांवर प्रसारित झालेले कार्यक्रम	४७	
४.	विद्यापीठ कार्यक्रम	११८	
६. इतर विस्तार उपक्रम			
१.	कृषि सल्ला (एसएमएस)	१४०६६६	
२.	पाणी परिक्षण, माती परिक्षण आणि मृद आरोग्य पत्रिका वाटप	२६६३	
३.	किड नमुने तपासणी	२०१	
४.	रोग नमुने तपासणी	११३	
५.	दुरभाष्य / दूरध्वनीद्वारे दिलेली उत्तरे	३७८२४	

५. प्रमुख घडामोडी

एप्रिल - २०२०

१. भाकृअप-शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २५ एप्रिल, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठामार्फत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या वतीने लॉकडाऊनच्या या काळात प्रथमच शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या, पुणे येथील अटारी या संस्थेचे संचालक डॉ. लाखन सिंह उपस्थित होते. यावेळी संचालक, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे उपस्थित होते. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यावेळी बोलतांना म्हणाले की कोव्हीड-१९ या विषाणू संसर्गामुळे सध्या सगळीकडे लॉकडाऊनचे वातावरण आहे. शेतकऱ्याने मोठ्या कष्टाने पिकविलेल्या मालाला बाजारपेठ मिळत नसल्यामुळे त्याचे प्रचंड आर्थिक नुकसान होत आहे. परंतु या अत्यंत कठीण परिस्थितीतही काही शेतकरी व्हाट्सअॅपसारख्या सामाजिक माध्यमांचा प्रभावी वापर करून आपला माल शहरातील सोसायट्या, घरपोच सेवा देवून ग्राहकांपर्यंत पोहचून विकत आहे. यावेळी डॉ. लाखन सिंह, डॉ. शरद गडाख यांनीही यांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमात डॉ. उल्हास सुर्वे, डॉ. संजय मंडकमाले यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी श्री. हेमंत सुर्यवंशी, श्री. ज्ञानेश्वर वाकचौरे, श्री. प्रविण पाटील या शेतकऱ्यांनी लॉकडाऊनच्या काळात शेतमाल विक्रीबाबतचे स्वतःचे अनुभव कथन केले. या ऑनलाईन प्रशिक्षणासाठी चिंचविहिरे, कणगर, मानोरी, राहुरी येथील ५० पेक्षा जास्त शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.

२. ॲरोपॉनिक्स व हायड्रोपॉनिक्स तंत्रज्ञानाचा वापर या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २९ एप्रिल, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पांतर्गत संरक्षित शेतीमध्ये ॲरोपॉनिक्स व हायड्रोपॉनिक्स तंत्रज्ञानाचा वापर या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून मा. ना. श्री. कैलाश चौधरी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीमध्ये केंद्रीय कृषि मंत्रालयाचे अतिरिक्त खाजगी सचिव डॉ. अमोल शिंदे, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, धुळे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, कराड कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र सुर्यवंशी, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव डॉ. मुकुंद शिंदे, सह निमंत्रक डॉ. उल्हास सुर्वे उपस्थित होते. ना. श्री. कैलाश चौधरी मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की पूर्वीच्या काळी आपण धान्य आयात करत होतो. आपल्या कृषि शास्त्रज्ञ व शेतकऱ्यांच्या अथक परिश्रमामुळे देश अन्नधान्यात स्वयंपूर्ण झाला असून आज आपण धान्य निर्यात करत आहोत. या पुढील काळात आपल्याला ॲरोपॉनिक्स व हायड्रोपॉनिक्स सारख्या तंत्रज्ञानास आपल्या जीवनाचा भाग बनवावा लागेल. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी विद्यापीठाने शेतकऱ्यांसाठी विकसीत केलेल्या एकात्मिक शेती पध्दतीचे मॉडेलची माहिती दिली. यावेळी प्रशिक्षण कार्यक्रमांचा आढावा डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी घेतला. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्तविक डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. यावेळी डॉ. शरद गडाख, डॉ. अमोल शिंदे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या प्रशिक्षणाला राज्यातून, राज्याबाहेरून व परदेशातून २५० प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते.

३. शेतकऱ्यांसाठी शेती मालाच्या विपणनासाठी डिजीटल तंत्रज्ञानाचा वापर या विषयावरील ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

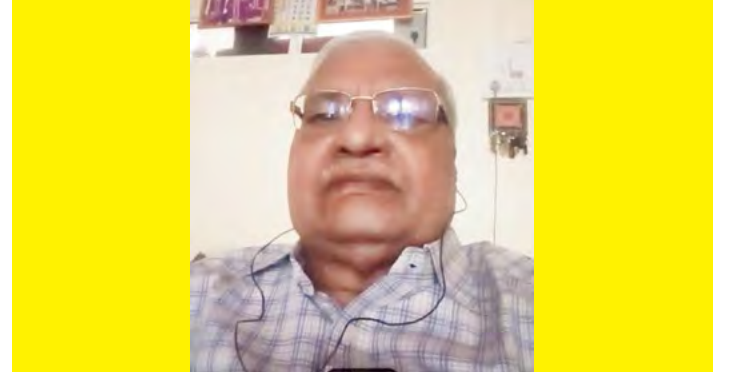

दि. २९ एप्रिल, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पांतर्गत शेती मालाच्या विपणनासाठी डिजीटल तंत्रज्ञानाचा वापर या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोपप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन मा. ना. श्री. कैलाश चौधरी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीमध्ये भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली येथील नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापन या विषयाचे उपमहासंचालक डॉ. सुरेश कुमार चौधरी, केंद्रीय कृषि मंत्रालयाचे अतिरिक्त खाजगी सचिव डॉ. अमोल शिंदे, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली येथील कृषि विस्तारचे माजी उपमहासंचालक व महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी विस्तार संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहनिमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे उपस्थित होते. ना. श्री. कैलाश चौधरी मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की आज आपल्या देशात प्रत्येक माल बनविणारा त्या मालाची किंमत स्वतः ठरवतो. परंतु, शेतकरी असा एक घटक आहे त्याला त्याने पिकविलेल्या मालाची किंमत ठरवता येत नाही. ही वस्तुस्थिती बदलण्यासाठी कृषि मंत्रालयाच्या मार्गदर्शनाखाली भारतातील २५ लाख लोकसंख्या असणाऱ्या २५ शहरांकरीता महा शेतकरी उत्पादक संघटना (महा एफ.पी.ओ.) स्थापना केली जाणार आहे. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय मार्गदर्शन केले. यावेळी प्रशिक्षण कार्यक्रमांचा आढावा डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी सादर केला. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. यावेळी डॉ. किरण कोकाटे, डॉ. शरद गडाख व डॉ. अमोल शिंदे

यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या प्रशिक्षणाला राज्यभरातून तसेच बाहेरूनही २५० पेक्षा जास्त शेतकरी सहभागी झाले होते.

मे-२०२०

४. हवामान स्मार्ट शेतीकरीता प्रगत कृषि हवामान शास्त्राचे तंत्र या विषयावरील ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. ५ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पांतर्गत हवामान स्मार्ट शेतीकरीता प्रगत कृषि हवामान शास्त्राचे तंत्र या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोपप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन डॉ.एम. सी. वाष्णय उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीमध्ये अखिल भारतीय समन्वित कृषि हवामान शास्त्र कोरडवाहू शेतीची केंद्रीय संशोधन संस्था, हैदराबाद येथील प्रकल्प समन्वयक डॉ. एस. के. बाल, धारवाड, कर्नाटक येथील कृषि हवामान शास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. आर. एच. पाटील, सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. सुमेश के. जी., अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन व विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. यावेळी डॉ. एम. सी. वाष्णय मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की गेल्या पन्नास वर्षांपासून हवामानाचे मापदंड यावरून कृषि हवामानाचा अंदाज वर्तविण्यात येत होता परंतु सध्या यामध्ये उपग्रह, रडार, रिमोट सेन्सिंग, जिपीएस, ड्रोन इत्यादी प्रगत तंत्रज्ञानाचा वापर होत असल्याने निश्चितच कृषि हवामानाचा अंदाज वर्तविणे यामध्ये खूप समाधानकारक प्रगती झाली आहे. यावेळी कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. यावेळी ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाविषयी डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी माहिती दिली. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आढावा या प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव डॉ. रवी आंधळे यांनी सादर केला. या प्रशिक्षणाला अमेरिका, सिंगापूर व

नेदरलँड सह भारतातून २५० पेक्षा जास्त शास्त्रज्ञ, कर्मचारी, विद्यार्थी तसेच शेतकरी सहभागी झाले होते. या एक आठवडा प्रशिक्षणामध्ये वेगवेगळ्या विषयांवर डॉ. आर.एच. पाटील व डॉ.सुमेश के.जी. या तज्ञांनी मार्गदर्शन केले.

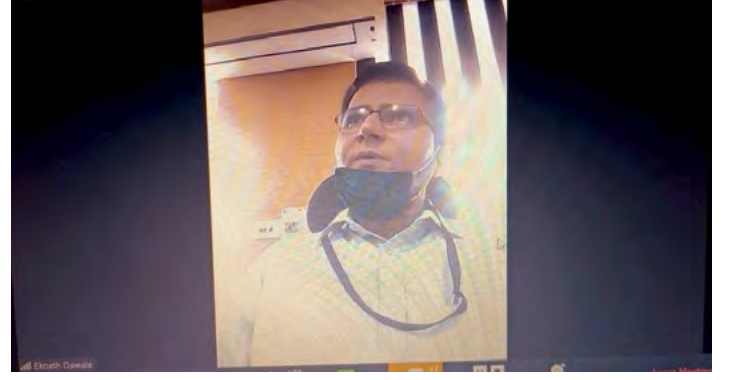
५. पायथॉन प्रणालीवर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. ११ मे, २०२०. कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पांतर्गत हवामान अद्ययावत शेतीमध्ये फुजी लॉजिकचा वापर, मॅटलॅबची ओळख आणि हवामान अद्ययावत शेतीमध्ये त्याचा वापर तसेच पायथॉन प्रणालीची ओळख आणि हवामान अद्ययावत शेतीमध्ये त्याचा वापर या तीन विषयांवर एक आठवड्याचे ऑनलाईन ३ प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोपप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन भारती विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. माणिकराव साळुंखे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी उपस्थितीमध्ये अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार, सहनिमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव प्रा. व्ही. पी. पाटील उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. माणिकराव साळुंखे मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की शाश्वत आणि पर्यावरणपूरक उत्पादनासाठी हरित रसायन शास्त्राची, मूलभूत शास्त्रांची आणि त्याबरोबर आधुनिक तंत्रज्ञानाची गरज आहे. फुजी, मॅटलाब आणि पायथॉन हे मूलभूत शास्त्राचे भाग आहेत. या तंत्रज्ञानाचा वापर करून कृषि क्षेत्रात अचूक निष्कर्ष काढणे शक्य आहे. यावेळी अध्यक्षीय मार्गदर्शन करतांना कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा म्हणाले की कृषि अभ्यासक्रमांमध्ये सर्व मूलभूत शास्त्रांचा महत्त्वाचा सहभाग आहे. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. कास्ट-कासम प्रकल्पाबाबत माहिती या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी दिली. या प्रशिक्षण

कार्यक्रमाचा आढावा या प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव प्रा. व्ही. पी. पाटील यांनी घेतला. यावेळी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, प्रशिक्षक आणि प्रशिक्षणार्थींनी आपले मनोगत व्यक्त केले.

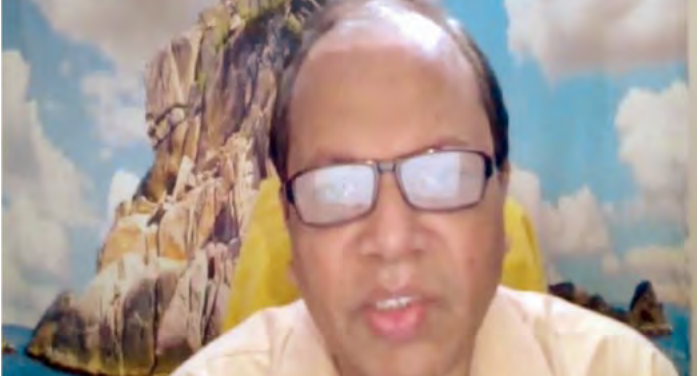
६. सेंद्रिय शेती या विषयावर शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. ११ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कास्ट-कासम प्रकल्पांतर्गत सेंद्रिय शेती, निविष्ठा वापर, उत्पादन, प्रमाणीकरण व विपणन व्यवस्थापन या विषयावर शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन प्रशिक्षण ११ ते १५ मे, २०२० दरम्यान आयोजित करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी राज्याचे कृषि सचिव श्री एकनाथ डवले उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा होते. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, धुळे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, रेसिड्यू फ्री ऑर्गनिक मिशन इंडिया फेडरेशनचे राष्ट्रीय अध्यक्ष डॉ. प्रशांत नाईकवाडी, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार, सहनिमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव डॉ. उल्हास सुर्वे उपस्थित होते. यावेळी श्री एकनाथ डवले म्हणाले की सेंद्रिय शेतीसाठी वापरण्यात येणाऱ्या निविष्ठांच्या प्रमाणीकरणाचा भाग फार महत्त्वाचा असून ते अधिक सोपे कसे होईल हे बघावे लागेल. याकरिता सेंद्रिय शेतीसाठी लागणाऱ्या निविष्ठांचे प्रमाणीकरण करण्यासाठी कृषि विद्यापीठाने संशोधन करावे. यावेळी कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा व डॉ.शरद गडाख यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी प्रशिक्षणाबद्दल माहिती दिली.

७. कृषि विद्यापीठात हवामान स्मार्ट शेतीमध्ये कर्ब संवर्धन या विषयावरील ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. १४ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-

कासम या प्रकल्पांतर्गत हवामान अद्ययावत शेतीमध्ये कर्ब संवर्धन या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोपप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक (नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापन) डॉ. एस. के. चौधरी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीमध्ये भोपाल येथील भारतीय मृद विज्ञान संस्थेचे संचालक डॉ.ए. के. पात्रा उपस्थित होते. या वेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव डॉ. बापूसाहेब भाकरे, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार, सहनिमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. एस. के. चौधरी मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की मातीतील सूक्ष्म जीवांचे प्रमाण जेवढे जास्त तेवढी मातीची गुणवत्ता जास्त. खतांच्या अति वापरामुळे मातीतील सूक्ष्म जीवांचे प्रमाण कमी होऊन मातीची प्रत खराब होते. त्याचा परिणाम मातीतील कर्बाचे प्रमाण कमी होण्यावर होतो पर्यायाने अन्नधान्याचे उत्पादन कमी होते. मातीतील कर्बाचे प्रमाण वाढवून जमिनीचे आरोग्य जपणे सर्वांच्या हिताचे आहे. यावेळी कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा व डॉ. ए.के. पात्रा यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ. अशोक फरांदे यांनी कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक केले व प्रमुख पाहुण्याची ओळख करून दिली, डॉ. शरद गडाख यांनी मनोगत व्यक्त केले. कास्ट-कासम प्रकल्पाबाबत माहिती या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी दिली.

८. सेंट्रिय शेती या विषयावरील ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

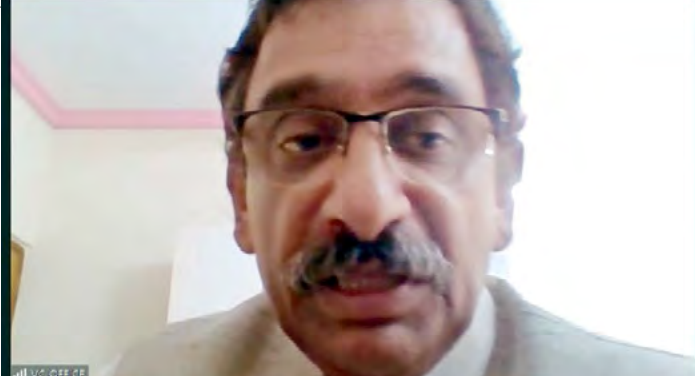
दि. १५ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान

केंद्राद्वारे सेंट्रिय शेती निविष्ठा वापर, उत्पादन, प्रमाणीकरण आणि विपणन व्यवस्था या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षणाच्या समारोप कार्यक्रम प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन कृषि मंत्री मा. ना. श्री. दादाजी भुसे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे माजी उपमहासंचालक डॉ. किरण कोकाटे, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक श्री. विजय कोते उपस्थित होते. यावेळी मा. ना. श्री. दादाजी भुसे म्हणाले की महाराष्ट्र राज्यात विविध भौगोलीक विभागात विपुल प्रमाणात नैसर्गिक साधनसंपत्ती उपलब्ध आहे. या नैसर्गिकपणे उपलब्ध असणाऱ्या कृषि मालाचे ब्रॅन्डींग करून शहरातील ग्राहकांना उपलब्ध करून दिल्यास शेतकरी बांधवांचा आर्थिक स्तर उंचविण्यात मदत होईल. शासन बाळासाहेब ठाकरे स्मार्ट शेतकरी योजना आणणार आहे. या योजनेद्वारे शेतकऱ्यांना सक्षम बनविणार आहोत. गटशेती तसेच शेतकरी उत्पादक कंपन्यांच्या माध्यमातून सेंट्रिय शेतीला प्रोत्साहन देणार आहोत. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ. अशोक फरांदे यांनी कार्यक्रमाचे स्वागत केले व प्रमुख पाहुण्यांची ओळख करून दिली. कास्ट-कासम प्रकल्पाबाबत माहिती डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी दिली. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आढावा डॉ. उल्हास सुर्वे यांनी सादर केला.

९. बदलत्या हवामानावर दोन दिवसाचे ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. १९ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या प्रकल्पांतर्गत बदलते हवामान आणि कीड व रोगांपासून पिकांचे संरक्षण या विषयावर शेतकरी बांधवांसाठी दोन दिवसाचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोपप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. बाळासाहेब

कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. संजय सावंत उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी प्रमुख उपस्थितीमध्ये पुणे कृषि महाविद्यालयाचे माजी सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. अजित चंदिले, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, प्रशिक्षणाचे सहनिर्मात्रक विभाग प्रमुख, कीटकशास्त्र डॉ. चिदानंद पाटील, वनस्पती रोगशास्त्र व कृषि अनुजीवशास्त्र, विभाग प्रमुख डॉ. तानाजी नरुटे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. संजय सावंत मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की दिवसेंदिवस बदलत्या हवामानामुळे पिकांवर कीड व रोगाचे प्रमाण वाढताना दिसत आहे. वातावरणात होणाऱ्या बदलांची माहिती शेतकऱ्यांपर्यंत वेळेवर पोहोचविली गेली तर संभाव्य कीड किंवा रोगापासून शेतकऱ्याला त्याचे पीक वाचविता येते तसेच अनावश्यक फवारणीच्या खर्चात बचत होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी डॉ. शरद गडाख, डॉ. अजित चंदिले यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या दोन दिवसांच्या प्रशिक्षणामध्ये डॉ. संजय सावंत, डॉ. तानाजी नरुटे, डॉ. चिदानंद पाटील, डॉ. पांडुरंग मोहिते, डॉ. संजय कोळसे व डॉ. नंदकुमार भुते या तज्ञ मार्गदर्शकांनी वेगवेगळ्या विषयावर शेतकरी बांधवांना मार्गदर्शन केले.

१०. कृषि विद्यापीठामध्ये ऑनलाईन खरीप पीक परिसंवादाचा समारोप

दि. २२ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑनलाईन खरीप पीक परिसंवादाचे आयोजन कृषि विद्यापीठात करण्यात आले होते. या परिसंवादाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून राज्याचे कृषि मंत्री मा. ना. श्री. दादाजी भुसे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीमध्ये डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. व्ही.एम. भाले, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. संजय सावंत, महाराष्ट्र राज्याचे कृषि आयुक्त डॉ. सुहास दिवसे, कृषि परिषदेचे महासंचालक श्री. विश्वजीत माने, अटारी, पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, परिसंवादाचे सह संयोजक जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजीराव जगताप, प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, संयोजन सचिव प्रा. माधव देसाई उपस्थित होते. यावेळी मा. ना. श्री. दादाजी भुसे म्हणाले की महाराष्ट्रात खरीप हंगामाची तयारी कृषि विभागाने केलेली आहे. खरीप हंगामासाठी लागणारी खते व बियाणे पुरेशा प्रमाणात आहेत. ५० हजार मे. टन युरियाचा बफर स्टॉक सरकार करत असून शेतकऱ्यांनी यासंदर्भात घाबरण्याचे कारण नाही. शेतकरी बांधवांनी कमी लागवड खर्चात जास्तीत जास्त दर्जेदार शेतमालाची निर्मिती करावी. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी डॉ. सुहास दिवसे, श्री. विश्वजीत माने यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या ऑनलाईन खरीप पीक परिसंवादाच्या समारोपाच्या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. शरद गडाख यांनी केले.

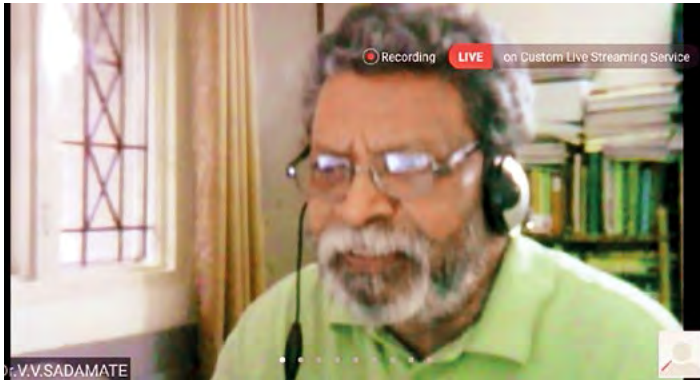
११. शेतकरी उत्पादक कंपनी या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २७ मे, २०२०. हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापन

प्रकल्प, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व महा एफ.पी.ओ. फेडरेशन, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकरी उत्पादक कंपनीच्या माध्यमातून शाश्वत आर्थिक विकास या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या सांगता समारंभात प्रमुख पाहुणे म्हणून वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशाक ढवण उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी बंगळुरु कर्नाटक येथील शेतकरी उत्पादक संघटना-आधुनिक केंद्राचे संचालक डॉ. अशोक अलुर, महाराष्ट्र राज्याचे माजी अतिरिक्त मुख्य कृषि सचिव डॉ. सुधीरकुमार गोयल, नाशिकच्या सह्याद्री अॅग्रोचे चेअरमन इंजि. विलास शिंदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे व महा एफ.पी.ओ. फेडरेशनचे प्रवर्तक व सह संयोजक डॉ. संजय पांढरे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण म्हणाले की मागील काही वर्षांपासून शेतकरी उत्पादक कंपन्यांच्या माध्यमातून ग्रामीण भागात क्रांती झालेली आहे. ही सुरुवात आशादायक असून भविष्यात पुढे खुप वाटचाल करायची आहे. कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर शहरी भागातून कमी अधिक शिकलेला तरुण पुन्हा ग्रामीण भागात परतत असतांना त्याला पीकनिहाय मुल्य साखळीत स्थान कसे देता येईल हे पाहिले पाहिजे. यावेळी डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांनी आपले अध्यक्षीय भाषण केले. यावेळी डॉ. शरद गडाख यांनी मनोगत व्यक्त केले. डॉ. सुधीरकुमार गोयल, इंजि. विलास शिंदे यांनीही यावेळी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

१२. प्रसार माध्यमांचा प्रभावी वापर या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २९ मे, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापन प्रकल्प यांच्या वतीने प्रसारमाध्यमांचा कृषि तंत्रज्ञान

प्रसारात प्रभावी वापर या विषयावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. या ऑनलाईन प्रशिक्षणाच्या सांगता समारंभात प्रमुख पाहुणे म्हणून भारत सरकारच्या नियोजन आयोगाचे माजी सल्लागार डॉ. व्ही. व्ही. सदामते उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी सन्माननीय पाहुणे म्हणून दिव्य मराठीचे मुख्य संपादक श्री. संजय आवटे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, मुंबई दूरदर्शन केंद्राचे माजी उपमहासंचालक श्री. शिवाजी फुलसुंदर, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ दापोली येथील कुलसचिव तथा कृषि विस्तार शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. प्रमोद सावंत, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनील गोरंटीवार, सह प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, या प्रशिक्षणाचे संयोजन सचिव तथा कृषि महाविद्यालय धुळे येथील सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, प्रशिक्षणाचे सहसंयोजन सचिव डॉ. सुभाषचंद्र शिंदे उपस्थित होते.

यावेळी डॉ. सदामते म्हणाले की सुधारित तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचण्यासाठी भविष्यात विस्तार यंत्रणा या प्रमुख्याने आयसीटी व समाज माध्यमे यांच्या आधारावर चालतील. यावेळी कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा व श्री. संजय आवटे यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी डॉ. अशोक फरांदे यांनी प्रमुख पाहुण्यांची ओळख करून दिली व आपले मनोगत व्यक्त केले. डॉ. शरद गडाख यांनीही आपले मनोगत व्यक्त केले.

जून-२०२०

१३. डाळिंब तंत्रज्ञानावर एक आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. ३ जून, २०२०. जागतिक बँक अर्थसहाय्यित राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब

शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र सुरु करण्यात आले असून, या प्रकल्पांतर्गत बदलत्या हवामानात डाळिंब लागवडीतील आव्हाने व उपाय या विषयावर शेतकरी बांधवांसाठी एक आठवड्याचे शेतकरी ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा अध्यक्षस्थानी उपस्थित होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून सोलापूर येथील राष्ट्रीय डाळिंब संशोधन केंद्राच्या संचालिका डॉ. जोत्सना शर्मा उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख अतिथी म्हणून भारतीय डाळिंब संशोधन संघाचे अध्यक्ष श्री प्रभाकर चांदणे, अखिल महाराष्ट्र डाळिंब उत्पादक संशोधन संघ, पुणेचे अध्यक्ष श्री शिवलिंगप्पा संख, महाराष्ट्र डाळिंब संस्थेचे अध्यक्ष श्री शहाजीराव जाचक, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, प्रशिक्षणाचे संयोजक डॉ. सुनील गोरटीवार, सहसंयोजक डॉ. मुकुंद शिंदे, प्रशिक्षणाचे आयोजन सचिव तथा रोगशास्त्र व कृषि अनु जीवशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. तानाजी नरुटे, सहयोगी प्राध्यापक डॉ. किरण रघुवंशी उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा म्हणाले की देशातील डाळिंबाच्या एकूण निर्यातीमध्ये महाराष्ट्राचा वाटा मोठा आहे. महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या जीवनात समृद्धी आणण्याचे काम या डाळिंब पिकाने केलेले आहे. शेतकऱ्यांना रोग व कीड विरहित दर्जेदार डाळिंब रोपे कृषि विद्यापीठाच्या तसेच सरकारी रोपवाटिका यांच्या माध्यमातून उपलब्ध होतात. यावेळी डॉ. जोत्सना शर्मा यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी श्री. प्रभाकर चांदणे, श्री. शहाजीराव जाचक, श्री. शिवलिंगप्पा संख व डॉ. शरद गडाख यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या कार्यक्रमामध्ये डॉ. अशोक फरांदे यांनी स्वागत व प्रमुख पाहुण्यांची ओळख करून दिली.

१४. स्मार्ट प्रक्रिया तंत्रज्ञानावर दोन आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. ४ जून, २०२०. जागतिक बँक अर्थसहाय्यित राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र सुरु करण्यात आले असून, या प्रकल्पांतर्गत स्मार्ट प्रक्रिया तंत्रज्ञानातील प्रगती या विषयावर दोन आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले आहे. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या उद्घाटन समारंभात सन्माननीय पाहुणे म्हणून सोनीपत, हरीयाणा येथील अन्न तंत्रज्ञान व्यवसायीकरण व व्यवस्थापन राष्ट्रीय संस्थेचे कुलगुरु डॉ. सी. वासुदेवप्पा उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारत सरकारच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे उपमहासंचालक व नैसर्गिक साधन संपत्ती व्यवस्थापन तसेच कृषि शास्त्रज्ञ निवड मंडळाचे सदस्य डॉ. के.के. सिंग, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव तथा कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, कराड कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र सुर्यवंशी, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल अधिकारी डॉ. मिलिंद अहिरे, अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान विभागाचे प्रमुख डॉ. उत्तम चव्हाण, प्रशिक्षणाचे संयोजक डॉ. सुनील गोरटीवार, सहसंयोजक डॉ. मुकुंद शिंदे, प्रशिक्षणाचे आयोजन सचिव डॉ. विक्रम कड उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. सी. वासुदेवप्पा म्हणाले की जवळपास ३० ते ४० टक्के नुकसान शेतमालाच्या काढणी केल्यापासून ग्राहकांच्या हातात पडेपर्यंत होते. त्याला असंख्य कारणे आहेत. त्यातील महत्वाचे कारण शेतमालाची हाताळणी हे होय. याकरीता शेतकऱ्यांच्या शेतमालाला योग्य बाजारभाव मिळण्यासाठी आधुनिक काढणी पश्चात तंत्रज्ञानाचा वापर करणे आवश्यक आहे. यावेळी डॉ. के.के. सिंग यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे स्वागत व पाहुण्याचा परिचय कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार यांनी करून दिला. डॉ. सुनील गोरटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाविषयी सविस्तर माहिती दिली.

१५. जागतिक पर्यावरण दिन उत्साहात साजरा

दि. ५ जून, २०२०. जागतिक बँक अर्थसहाय्यित राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र सुरु

करण्यात आले असून, या प्रकल्पांतर्गत जागतिक पर्यावरण दिन-२०२० निमित्त आयोजित ऑनलाईन कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील आंतरराष्ट्रीय पाणी व्यवस्थापन संस्थेचे प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. अलोक कुमार सिक्का उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी सन्माननीय उपस्थितीमध्ये नवी दिल्ली येथील उर्जा व संसाधने संस्थेच्या रीसर्च फेलो शैल्या केडीया, नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पाच्या पर्यावरण सुरक्षितता विशेषज्ञ इंदिरा प्रकाश, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, गुलबर्गा विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. सुरेश पाटील, कार्यक्रमाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहनिमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे व आयोजन सचिव डॉ. पवन कुलवाल उपस्थित होते. यावेळी डॉ. अलोक कुमार सिक्का मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की पृथ्वीवर नैसर्गिकपणे उपलब्ध असलेले जैवविविधतेने समृद्ध असलेले जंगल, शुध्द हवा व पाणी हे मानवी जीवनासाठी अत्यावश्यक असे घटक आहेत. मानवाने विकासाकरीता नैसर्गिक संसाधनांचा वापर करतांना पर्यावरणाला हानी पोहचणार नाही, पर्यावरणाचे रक्षण जास्तीत जास्त चांगल्या प्रकारे होईल याची काळजी घेवून विकासाचा योग्य प्रकारे ताळमेळ घातला पाहिजे. आजच्या या जागतिक पर्यावरण दिनाचे महत्व एका दिवसापुरतेच मर्यादित न राहता पर्यावरण रक्षणाचे काम वर्षभर करण्याचा संकल्प करू. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा व इंदिरा प्रकाश यांनी अध्यक्षीय भाषण केले.

१६. जिल्हा मासिक चर्चासत्र ऑनलाईन पध्दतीने संपन्न

दि. ९ जून, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑनलाईन जिल्हा मासिक चर्चासत्रात अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. यावेळी अहमदनगरचे जिल्हा अधिक्षक

कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी जगताप, उपसंचालक श्री. विलास नलगे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक प्रा. माधव देसाई, डॉ. सुनिल अडांगळे, प्रा. अन्सार अत्तार डॉ. नंदकुमार कुटे, डॉ. अनिल दुरगुडे, डॉ. उल्हास सुर्वे, डॉ. नंदकुमार भुते, डॉ. धनश्री पाटील, संगमनेरचे उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. सुधाकर बोराळे, कर्जतचे उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. राजाराम गायकवाड व श्रीरामपूरचे उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. संजय काचोळे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की मे महिन्याच्या शेवटी झालेल्या चांगल्या पावसाने या वर्षीचा खरीप हंगाम शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने चांगला राहिल अशी आशा निर्माण झालेली आहे. कृषि विद्यापीठाने बियाणे विक्रीकरीता ऑनलाईन पोर्टल तयार केले असून नुकत्याच झालेल्या कांदा बियाणे विक्रीला महाराष्ट्राच्या संपूर्ण जिल्ह्यातून शेतकऱ्यांचा अभुतपूर्व असा प्रतिसाद मिळालेला आहे. यावेळी डॉ. नंदकुमार भुते, डॉ. नंदकुमार कुटे, डॉ. धनश्री पाटील, डॉ. अनिल दुरगुडे व डॉ. उल्हास सुर्वे यांनी मार्गदर्शन केले.

१७. वाळवंटी टोळ किडीच्या नियंत्रणासाठी ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. १० जून, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान

तंत्रज्ञान केंद्रांतर्गत वाळवंटी टोळ दंतकथा व वास्तविकता व तिच्या नियंत्रणाच्या उपाययोजना या विषयावरील प्रशिक्षण कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे म्हणून इम्फाळ येथील केंद्रीय कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु व महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. सुभाष पुरी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, गुलबर्गा विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. सुरेश पाटील, कार्यक्रमाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहनिमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे व आयोजन सचिव कृषि कीटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. चिदानंद पाटील उपस्थित होते. यावेळी डॉ. सुभाष पुरी मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की देशातील बऱ्याच राज्यांमध्ये वाळवंटी टोळ या किडीने सध्या धुडगूस घातलेला आहे. ती कमी काळात जास्त अंतर पार करते. या किडीची आर्थिक नुकसान पातळी दिसून येताच शेतकरी बांधवांनी पाच टक्के निंबोळी अर्काची फवारणी केली तर या किडीचा प्रतिबंध यशस्वीपणे करता येईल. हा प्रतिबंधात्मक उपाय मात्र सर्व शेतकऱ्यांनी सामूहिकपणे राबविला तर या वाळवंटी तोड किडीचे नियंत्रण प्रभावीपणे होऊ शकेल. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. या प्रशिक्षणाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे माजी सह महासंचालक तसेच कृषि शास्त्रज्ञ निवड मंडळाचे सदस्य डॉ. पी. के. चक्रवर्ती उपस्थित होते. यावेळी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी स्वागत केले व पाहुण्यांची ओळख करून दिली. या समारोपाच्या कार्यक्रमात डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाविषयी माहिती दिली. डॉ. चिदानंद पाटील यांनी या प्रशिक्षणा विषयी यावेळी माहिती दिली.

१८. ऊस या पिकावरील तीन दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. १७ जून, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट प्रकल्प आणि वसंतदादा शुगर इन्स्टीट्यूट मांजरी, पुणे यांच्या संयुक्त

विद्यमाने बदलत्या हवामानात शाश्वत, विक्रमी ऊस उत्पादनासाठी जमीन सुपीकता, एकात्मिक अन्नद्रव्य, रोग आणि कीड व्यवस्थापन या तीन दिवसीय ऑनलाईन शेतकरी प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. या प्रसंगी वसंतदादा शुगर इन्स्टीट्यूटचे महासंचालक श्री. शिवाजीराव देशमुख, कृषि विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विभागाचे संचालक श्री. विकास देशमुख हे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की ठिबक सिंचन पध्दतीचा तसेच आंतर पिकाचा अवलंब ऊसामध्ये करणे गरजेचे आहे. जमिनीमध्ये ऊसाचे पाचट न जाळता तेथेच मुलस्थानी शास्त्रोक्त पध्दतीने व्यवस्थापन केले तर जमिनीतील कर्ब वाढून जमिनीचा पोत सुधारतो. ऊसाचे पाचट न जाळता त्याचे मुलस्थानी संवर्धन करावे. याप्रसंगी श्री. शिवाजीराव देशमुख व श्री. विकास देशमुख यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी प्रकल्पाची माहिती तर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आढावा डॉ. बापूसाहेब भाकरे यांनी सादर केला. यावेळी डॉ. मुकुंद शिंदे, डॉ. प्रीती देशमुख, डॉ. भरत रासकर, डॉ. अनिल चिंचमालातपुरे, डॉ. योगेश थोरात, सौ. सुधा घोडके, डॉ. जमदग्नी आणि कृषिभूषण श्री. संजीव माने हे उपस्थित होते.

१९. कृषि यांत्रिकीकरण व शेती व्यवसाय व्यवस्थापन या विषयावरील ऑनलाईन कार्यशाळा संपन्न

दि. १७ जून, २०२०. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत अखिल भारतीय समन्वित कृषि अवजारे व यंत्रे संशोधन प्रकल्प, केंद्रीय कृषि अभियांत्रिकी संस्था, भोपाळ यांचे मार्फत कृषि यांत्रिकीकरण वर शेती व्यवसाय व्यवस्थापन यावर कोविड-१९ च्या सध्याच्या परिस्थितीत होणारे परिणाम व उपाय या विषयावर ऑनलाईन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या ऑनलाईन कार्यशाळेसाठी भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, अभियांत्रिकी विभागाचे उप-महानिदेशक डॉ. के. अलागुसुंदरम

अध्यक्षस्थानी उपस्थित होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली येथील कृषि अभियांत्रिकी विभागाचे सहाय्यक महानिदेशक डॉ. कांचन सिंग व प्रसंस्करण अभियांत्रिकी विभागाचे सहाय्यक महानिदेशक डॉ. एस. एन. झा व खरगपूर येथील भारतीय प्रौद्योगिकी संस्थानचे संचालक डॉ. व्ही. के. तिवारी हे उपस्थित होते. या कार्यशाळेत विभागनिहाय एकूण ७ सादरीकरण करण्यात आले. यावेळी डॉ. के. अलागुसुंदरम यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविकभोपाळ येथील केंद्रीय कृषि अभियांत्रिकी संस्थेचे संचालक डॉ. सी. आर. मेहेता यांनी केले. यावेळी उत्तर व मध्य भारतीय विभागांचे सादरीकरण झाले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील अखिल भारतीय समन्वित कृषि अवजारे व यंत्रे संशोधन प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. तुळशीदास बास्टेवाड यांनी महाराष्ट्र, गुजरात, गोवा, दिव दमण व दादरा नगर हवेली या पश्चिम भारतीय विभागाचे सादरीकरण केले. या कार्यशाळेसाठी डॉ.अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, कृषि यंत्रे व शक्ती अभियांत्रिकी विभाग प्रमुख डॉ. सचिन नलावडे, प्रा. विश्वास देशमुख, प्रा. महेश पाचारणे, श्री. रविकिरण राठोड हे सहभागी झाले होते.

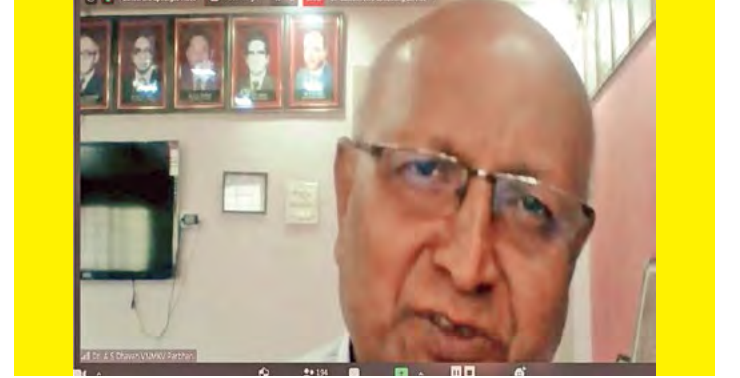
२०. स्मार्ट अन्न प्रक्रियाचे प्रगत तंत्रज्ञान या विषयावरील ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. १८ जून, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान प्रकल्पांतर्गत स्मार्ट अन्न प्रक्रियाचे प्रगत तंत्रज्ञान या विषयावरील दोन आठवड्यांचे ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन महाराष्ट्र राज्याचे उद्योग, खाणकाम व मराठी भाषेचे कॅबिनेट मंत्री ना. श्री. सुभाषजी देसाई उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी.

विश्वनाथा होते. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाचे माजी अधिष्ठाता डॉ. नारायणसिंग ठाकोर, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, कास्ट प्रकल्पाचे समन्वयक तथा प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्रकल्पाचे सह समन्वयक डॉ. मुकुंद शिंदे, प्रशिक्षणाचे आयोजन सचिव डॉ. विक्रम कड उपस्थित होते. यावेळी ना. श्री. सुभाषजी देसाई मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की शेतकऱ्यांनी मोठ्या कष्टाने पिकविलेल्या भाजीपाला तसेच फळ पिकांचे ३० टक्के नुकसान हे योग्य काढणीपश्चात तंत्रज्ञानाच्या सुविधेअभावी होते. यामुळे दरवर्षी आपल्या देशाचे करोडो रुपयांचे नुकसान होते. प्रत्येक गावात, तालुक्यात आणि जिल्ह्यात कृषि प्रक्रिया उद्योग सुरु झाल्यास हे नुकसान कमी होऊन शेतमालाला चांगला भाव मिळेल. प्रक्रिया उद्योगाशिवाय शेतीला भविष्य नाही. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला डॉ. अशोक फरांदे यांनी प्रमुख पाहुण्यांची ओळख करून दिली. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाने आयोजित केलेल्या वेगवेगळ्या प्रशिक्षणासंबंधी माहिती दिली.

२१. हवामानातील बदल व कापूस उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावरील प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

दि. १९ जून, २०२०. जागतिक बँक अर्थसहाय्यित राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद; नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र सुरु करण्यात आले आहे. हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र व कापूस सुधार प्रकल्प, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने हवामानातील बदल व कापूस उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर

दोन दिवसीय शेतकरी ऑनलाईन प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या सांगता समारंभा प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवन हे उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा होते. या समारंभासाठी प्रमुख अतिथी म्हणून केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था नागपुरचे, संचालक, डॉ. विजय वाघमारे यांनीही प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. यावेळी प्रमुख उपस्थिती मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे शिक्षण संचालक डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन संचालक व संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, काष्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक आणि या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार व सह-प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे उपस्थित होते.

२२. कृषि विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय योगदिन साजरा

दि. २३ जून, २०२०. कोव्हीड-१९ या विषाणुच्या पार्श्वभूमीवर महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात सर्व अधिकारी व कर्मचारी वर्गाने घरातच योगासने करून आंतरराष्ट्रीय योग दिवस साजरा केला. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी स्वतः योग प्रशिक्षक श्री. सुरेश शेडगे यांच्या समवेत योग्य सामाजिक अंतर ठेवत कुलगुरु निवासस्थानामध्ये योग साधना केली. यावेळी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा आंतरराष्ट्रीय योगदिनाच्या निमित्ताने मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की दररोज प्रत्येकाने योगाभ्यास केल्यास आपली प्रतिकारशक्ती वाढून कोव्हीड-१९ सारख्या रोगाचा यशस्वीपणे प्रतिकार करता येईल. नियमितपणे योग साधना मानवाच्या सर्वांगीन विकासासाठी फलदायी ठरू शकेल याकरीता सर्वांनी योगसाधनेला आपल्या जीवनाचे अंग बनवा.

२३. शेतकरी प्रकल्पांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन

दि. २६ जून, २०२०. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने

शेतकऱ्यांसाठी आयोजित ऑनलाईन खरीप पिकांचे व्यवस्थापन या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी अटारी, पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक तथा प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, प्रकल्पाचे सह समन्वयक डॉ. भगवान देशमुख, डॉ. सचिन सदाफळ, तालुका कृषि अधिकारी श्री. महेंद्र ठोकळे, कृषि सहा. श्री. रायभान गायकवाड उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की शेतकरी बंधूंनी खरीप हंगामातील सोयाबीन, बाजरी, तूर यासारख्या पिकांची पेरणी करतांना रोपांची अपेक्षित संख्या ठेवण्यासाठी बियाण्याचा योग्य वापर, त्याची बीज प्रक्रिया, योग्य अंतरावर तसेच खोलीवर पेरणी करतांना घ्यावयाची काळजी यासारख्या विविध मुद्द्यांवर कृषि विद्यापीठाने तयार केलेल्या तंत्रज्ञानाचा शेतकऱ्यांनी जर पूर्णपणे अवलंब केला तर त्यांच्या उत्पन्नात नक्कीच भरिव वाढ अपेक्षित आहे. यावेळी डॉ. लाखन सिंग यांनी मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी झालेल्या तांत्रिक सत्रामध्ये कसबे डिग्रज, जि. सांगली येथील शास्त्रज्ञ डॉ. एम.पी. देशमुख यांनी सोयाबीन लागवडीचे आधुनिक तंत्रज्ञान, कडधान्य प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. नंदकुमार कुटे यांनी तूर लागवड तंत्रज्ञान व धुळे कृषि महाविद्यालयातील बाजरी संशोधन प्रकल्पाचे सहा. प्राध्यापक डॉ. आर.टी. सुर्यवंशी यांनी बाजरी लागवड तंत्रज्ञान या विषयावर सविस्तर मार्गदर्शन केले.

२४. जैवऊर्जा विषयावर वेबिनारचे आयोजन

दि. ३० जून, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्राद्वारे आयोजित जैवऊर्जा-हवामान अद्ययावत नुतनीकरणक्षम उर्जा : सद्यस्थिती आणि पुढील दिशा या विषयावरील ऑनलाईन राष्ट्रीय वेबिनारमध्ये भुपृष्ठ वाहतूक व महामार्ग, सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग, केंद्रीय मंत्री मा. ना. श्री. नितीन गडकरी

उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी अकोला येथील डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. विलास भाले, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. चिंतामणी देवकर, नियंत्रक श्री. विजय कोते, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. सुनिल गोरंटीवार व प्रगतशील शेतकरी कृषिभूषण श्री. सुरसींगराव पवार हे यावेळी उपस्थित होते. यावेळी मा. ना. श्री. नितीन गडकरी मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की देशाची ८५ टक्के लोकसंख्या ही शेतीशी निगडित आहे. आपल्या देशातील नागरीकांचे दरडोई उत्पन्न फारच कमी आहे. यासाठी गरीबी व बेरोजगारी या दोन गोष्टी कारणीभूत असून या करीता कृषि, ग्रामीण व आदिवासी भागाचा प्रामुख्याने विकास होणे गरजेचे आहे. पीक पध्दतीत बदल करणे गरजेचे असून पर्यावरणपूरक पिकांचे उत्पादन घेण्यासाठी शेतकऱ्यांना भात, गहू, बाजरी, बांबू यासारख्या पिकांचे महत्व पटवून द्यावे लागेल जेणेकरून जैव इंधनाबरोबरच बांबूसारख्या पिकांपासून तयार होणाऱ्या अगरबत्ती स्टिक्स, लोणचे, कपडे, पेपर मिलकरीता लागणारा पल्प या सारखे पदार्थ तयार करण्यासाठी छोट्या उद्योगांच्या निर्मितीद्वारे रोजगाराची साधने निर्माण होवून त्याद्वारे ग्रामीण विकास शक्य आहे. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी केले.

जुलै-२०२१

२५. चिंचविहिरे येथे कृषि दिन व कृषि संजीवनी सप्ताह उत्साहात साजरा

दि. १ जुलै, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत भाकृअप शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृषि दिन आणि कृषि संजीवनी सप्ताहाचे

आयोजन चिंचविहिरे या गावात करण्यात आले होते. याप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी होते. यावेळी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजीराव जगताप, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे प्रा. माधव देसाई, शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक व प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, श्रीरामपूरचे उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. संजय काचोळे, प्रकल्पाचे सहसमन्वयक डॉ. भगवान देशमुख, डॉ. सचिन सदाफळ, तालुका कृषि अधिकारी श्री. महेंद्र ठोकळे उपस्थित होते.

यावेळी कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा म्हणाले की या वर्षी पाऊस अपेक्षितपणे पडत असून खरीप पिकांसाठी अत्यंत उपयुक्त आहे. सध्या शेतकरी बंधूंनी वापसा येताच पेरणीसारख्या महत्वाच्या कामांना अग्रक्रम देणे गरजेचे आहे. शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या वतीने विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान चिंचविहिरे आणि कणगर गावांत राबविल्यामुळे पूर्ण देशात आपल्या गावांचे नाव पोहोचले असून इतर गावांसाठी ते पेरणादाई आहे. यावेळी डॉ. गडाख यांनी अध्यक्षीय मार्गदर्शन केले प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांनी स्वागत व प्रास्ताविक केले. या प्रसंगी श्री. संजय काचोळे व प्रा. माधव देसाई यांनी उपस्थित शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. यावेळी श्री. भास्कर पानसंबळ यांच्या शेतात बाजरी पिकाचे पेरणीचे प्रात्यक्षिक, आंबा रोपांच्या वृक्षारोपणाचा कार्यक्रम, श्री. स्वामी समर्थ महिला बचतगट दालमिल या लघुउद्योगाची पाहणी हे कार्यक्रम मान्यवरांच्या उपस्थितीत झाले. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते शेतकऱ्यांना कृषि विद्यापीठाचे कॅलेंडर, कृषिदर्शनी, श्रीसुगी तसेच गांडुळखत प्रकल्पासाठी बेड या साहित्याचे वाटप करण्यात आले.

२६. विविध स्पर्धात्मक परिक्षेचे तयारी या विषयावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. २ जुलै, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्राद्वारे आयोजित पदव्युत्तर, पी.एच.डी. व राष्ट्रीय पात्रता याकरीता स्पर्धात्मक परीक्षा या विषयावरील पाच आठवड्यांच्या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे शिक्षण विभागाचे उपमहासंचालक डॉ. आर.सी. अग्रवाल उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख उपस्थितीमध्ये नवी दिल्ली येथील आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्राचे राष्ट्रीय संचालक डॉ. प्रभात कुमार, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, कराड कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र सुर्यवंशी, बेंगलुरु येथील वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. मोहन राव, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ व या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह निमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव डॉ. मिलिंद अहिरे उपस्थित होते. योवळी डॉ. अग्रवाल म्हणाले की विद्यार्थ्यांनी नेहमी तणावमुक्त रहावे. त्यामुळे झोप चांगली लागते, मनाची एकाग्रता वाढते. आजच्या काळात नुसते शिक्षण घेणे महत्वाचे नसून गुणवत्तापूर्ण शिक्षण मिळविणे खुप महत्वाचे आहे. कृषि क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांसाठी जे.आर.एफ., एस.आर.एफ. व राष्ट्रीय पात्रता परीक्षा या परीक्षांमध्ये यशस्वी होण्याकरीता विद्यार्थ्यांसाठी स्वयंशिस्त, अभ्यासात नियमितता हीच यशाची गुरुकिल्ली आहे. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा व डॉ. प्रभात कुमार यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे स्वागत डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाच्या वतीने घेण्यात आलेल्या प्रशिक्षणासंबंधी माहिती दिली.

२७. विद्यापीठात वनमहोत्सव उत्साहात संपन्न

दि. ७ जुलै, २०२१. महाराष्ट्रात दि. १ ते ७ जुलै, २०२० या कालावधीत कृषि संजिवनी सप्ताह साजरा होत आहे. या पार्श्वभूमीवर महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे अध्यक्षतेखाली वृक्षारोपनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, पदव्युत्तर कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. यशवंत फुलपगारे, कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल अधिकारी डॉ. मिलिंद अहिरे, निम्नस्तर कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. श्रीमंत रणपिसे, विभाग प्रमुख यावेळी उपस्थित होते. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने आदर्श गाव योजनेतर्गत (शेळी सुधार प्रकल्पाच्या मागे) २४ हेक्टर क्षेत्रावर सलग समपातळी चर तयार करुन पाणलोट क्षेत्र तयार केले आहे. या ठिकाणी १० एकरवर वृक्षलागवड करण्यात आली. या ठिकाणी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांच्या हस्ते वृक्षारोपनाचा कार्यक्रम करण्यात आला. यावेळी प्रशासकीय कार्यालयातील अधिकारी व कर्मचारी यांनीही वृक्षारोपनात सहभाग घेतला. यावेळी राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, वनशेती येथे फार्म शेडचे उद्घाटन व वृक्षारोपन तसेच डिग्रस टेकडी येथे अखिल भारतीय समन्वीत वनशेती प्रकल्प येथे फार्म शेडचे उद्घाटन व वृक्षारोपनाचा कार्यक्रम करण्यात आला. हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्प आणि असाप अॅग्रीटेक, नाशिक यांच्यात झालेल्या सामंजस्य करारातून या प्रकल्पांतर्गत फळबागांवर फवारणी करणारे रोबोट तयार करण्यात आलेला आहे. या फुले रोबोटचे प्रात्यक्षिक कुलगुरुंच्या समक्ष करण्यात आले.

२८. पीक परिसंवाद ऑनलाईन संपन्न

दि. ८ जुलै, २०२१. महाराष्ट्र शासनाच्या कृषि संजीवनी सप्ताह अंतर्गत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने दिनांक ६-७ जुलै, २०२०

रोजी ऑनलाईन पीक परिसंवादाचे आयोजन केले होते. या पीक परिसंवादाच्या समारोप प्रसंगी अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. याप्रसंगी विद्यापीठाचे संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, धुळे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर, मृदविज्ञान व कृषि रसायन शास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. बापुसाहेब भाकरे, कृषि किटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सी.एस. पाटील, कृषि विद्या विभाग प्रमुख डॉ. आनंद सोळंके, सोलापूर येथील सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. विजय अमृतसागर, पुणे कृषि महाविद्यालयाचे डॉ. अरुण कांबळे, प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक प्रा. माधव देसाई, बियाणे तंत्रज्ञान संशोधन योजनेचे प्रमुख डॉ. विजय शेलार, प्रगतशील शेतकरी कृषिभूषण श्री. विष्णू जरे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा म्हणाले की पारंपारीक शेती करण्याचे दिवस आता संपले आहेत. आधुनिक तंत्रज्ञान, सुधारीत बी-बियाणे यांचा वापर प्रत्येक शेतकऱ्याने आपल्या शेतीत केला तरच त्याचे उत्पादन व उत्पन्न वाढेल. विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रातील शेतकरी शास्त्रज्ञ मंचाचे सर्व शेतकरी प्रगतशील असून आधुनिक पध्दतीने शेती करतात. त्यांच्या माध्यमातून विद्यापीठाचे सुधारीत तंत्रज्ञान जास्तीत जास्त छोट्या शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचून त्यांचा आर्थिक विकास शक्य आहे. यावेळी डॉ. गडाख यांनी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी फुले अॅग्रो मार्ट व घडीपत्रिकेचे विमोचन मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. फुले अॅग्रो मार्ट या पोर्टलद्वारे शेतकऱ्यांना विद्यापीठाचे बी-बियाणे, कलमे-रोपे, जैविक खते, जैविक औषधे, अवजारे, प्रकाशने यांची ऑनलाईन विक्री करण्यात येणार आहे.

२९. बांबुर्डी घुमट येथे डिजीटल व्हिलेजचे उद्घाटन संपन्न

दि. ९ जुलै, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पांतर्गत बांबुर्डी घुमट

हे गाव डिजीटल व्हिलेज म्हणून विकसीत करण्यात येणार असून सदर कार्यक्रमाचे औपचारिक उद्घाटन अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, कृषि प्रक्रिया विभाग प्रमुख डॉ. विक्रम कड, अहमदनगर येथील सेवा संस्थेचे प्रमुख श्री. उमेश लगड, विद्यापीठाच्या माजी विद्यार्थी संघटनेचे सदस्य श्री. शैलेंद्र अडसुरे, बांबुर्डी घुमट गावचे सरपंच श्री. जनार्दन माने व उपसरपंच उपस्थित होते. यावेळी डॉ. अशोक फरांदे म्हणाले की बांबुर्डी घुमट या गावात स्वयंचलीत हवामान केंद्राची स्थापना झाल्यास त्यापासून उपलब्ध होणाऱ्या माहितीद्वारे पाण्याचा काटेकोरपणे वापर कसा करायचा हे कळेल. त्यामुळे याचा फायदा गावातील सर्व शेतकऱ्यांना होणार आहे. या प्रकल्पाच्या माध्यमातून हे गाव डिजीटल व्हिलेज म्हणून नावारुपास येईल. याप्रसंगी डॉ. सुनिल गोरंटीवार व डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी वनमहोत्सवाचे औचित्य साधून मान्यवरांच्या हस्ते वृक्षारोपन करण्यात आले.

३०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि पाणी फौंडेशन यांच्यात सामंजस्य करार

दि. १६ जुलै, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व पाणी फौंडेशन यांच्यात कृषि तंत्रज्ञानावर चित्रफिती बनविण्यासाठी

ऑनलाईन सामंजस्य करार करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. या सामंजस्य करारावर कृषि विद्यापीठाच्या वतीने संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी सही केली. पाणी फौंडेशनच्या वतीने सौ. रिना दत्ता यांनी स्वाक्षरी केली. याप्रसंगी पाणी फौंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. सत्यजीत भटकळ, विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल अधिकारी डॉ. मिलिंद अहिरे, सर्व विभाग प्रमुख, प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे आणि डॉ. सचिन सदाफळ उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा अध्यक्षीय मार्गदर्शनात म्हणाले की पाणी ही मानवासाठी तसेच शेतीसाठी फार महत्वाची नैसर्गिक संपत्ती आहे. महाराष्ट्रातील गाव पातळीवर पाणी फौंडेशनने मृद व जल संवर्धनात फार मोठे काम केले आहे. कृषि विद्यापीठाने आतापर्यंत विविध पिकांमध्ये संशोधन करून निर्माण केलेले वाण, तंत्रज्ञान, कास्ट प्रकल्पाच्या माध्यमातून विकसीत झालेले फुले इरिगेशन शेड्युलर, मोबाईल ॲप या सामंजस्य कराराच्या माध्यमातून महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचेल. याप्रसंगी पाणी फौंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. सत्यजीत भटकळ यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. शरद गडाख यांनी केले.

३१. अन्नसुरक्षेसाठी हवामान बदलावर आधारित आंतरराष्ट्रीय वेबिनार संपन्न

दि. २३ जुलै, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या अंतर्गत हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि व विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्राच्या वतीने आधुनिक अनुवंशशास्त्राचे पितामह ग्रेगर जे. मेंडेल यांच्या १९८ व्या जयंतीनिमित्त हवामान अद्ययावत शेतीच्या अनुशंगाने अन्नसुरक्षेसाठी हवामानातील बदलास प्रतिरोधक पिके या विषयावर एक दिवसीय आंतरराष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन

ऑनलाईन पद्धतीने करण्यात आले होते. या प्रसंगी प्रमुख पाहुणे नवी दिल्ली येथील वनस्पतीचे संरक्षण व शेतकरी हक्क प्राधिकरण समितीचे अध्यक्ष डॉ. के.व्ही. प्रभू उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा हे होते. या वेबिनारसाठी प्रमुख व्याख्याते म्हणून चौधरी चरणसिंग विद्यापीठाचे प्राध्यापक डॉ. पी.के. गुप्ता होते. यावेळी प्रमुख उपस्थिती मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे शिक्षण संचालक डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, काष्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक आणि या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनील गोरंटीवार व सह-प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, कार्यक्रमाचे संयोजक सचिव डॉ. पवन कुलवाल उपस्थित होते. यावेळी डॉ. प्रभू म्हणाले की वाढती लोकसंख्या व सुधारलेल्या जीवन पध्दतींमुळे भारतातच नव्हे तर संपूर्ण जगातच अन्नाच्या मागणीत सातत्याने वाढ होत चालली आहे. याकरीता हवामानातील बदलांना प्रतिरोधक असणाऱ्या पिकांवरील संशोधन गरजेचे आहे. या वेळी प्रमुख व्याख्याते प्रा. डॉ. पी.के. गुप्ता यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी स्वागत केले आणि प्रकल्पाची माहिती व उद्दिष्टे उपस्थितांना सांगितली. डॉ. शरद गडाख यांनी कार्यक्रमाचे आभार मानले. या वेबिनारसाठी भारतातील तसेच भारताबाहेरील देशांतून (नेपाळ, अमेरिका, ऑस्ट्रेलिया, जर्मनी, जपान, पाकिस्तान, चीन) सहभाग नोंदवला गेला होता.

३२. डाळिंब बागेवरील समस्या व त्यावरील उपाययोजना प्रशिक्षण संपन्न

दि. २९ जुलै, २०२०. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकऱ्यांसाठी आयोजित ऑनलाईन सद्यस्थितीतील डाळिंब बागेवरील समस्या व त्यावरील उपाययोजना या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे संशोधन तथा विस्तार

शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक तथा प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, प्रकल्पाचे सह समन्वयक डॉ. भगवान देशमुख, डॉ. सचिन सदाफळ, मंडल कृषि अधिकारी श्री. विक्रम वाघमोडे, कृषि सहाय्यक श्री. रायभान गायकवाड उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख म्हणाले की आपल्या महाराष्ट्राने संपूर्ण जगाला डाळिंब पिकाची ओळख करून दिली आहे. आज महाराष्ट्रात मोठ्या क्षेत्रावर डाळिंब बागा उभ्या आहेत. देशातील ९५ टक्के क्षेत्रावरील डाळिंबाचे वाण हे राहुरी कृषि विद्यापीठाने विकसीत केलेले आहेत. डाळिंब हे शेतकऱ्यांच्या जीवनात क्रांती घडविणारे फळपिक असून शेतकऱ्यांनी या पिकाची लागवड करतांना कृषि विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान वापरले तर ते अधिक फायद्याचे आहे. या प्रसंगी झालेल्या तांत्रिक सत्रामध्ये डॉ. अनिल दुरगुडे, डॉ. अशोक वाळुंज व डॉ. प्रकाश मोरे यांनी मार्गदर्शन केले.

ऑगस्ट-२०२०

३३. स्पर्धा परिक्षांसाठी प्रशिक्षण संपन्न

दि. १० ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्राद्वारे आयोजित पदव्युत्तर, पी.एचडी. व राष्ट्रीय पात्रता याकरीता स्पर्धात्मक परीक्षा या विषयावरील पाच आठवड्यांच्या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील कृषि शास्त्रज्ञ निवड समितीचे अध्यक्ष डॉ. ए.के. मिश्रा उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, सशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अभियांत्रिकी कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव व हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे

नोडल ऑफिसर डॉ. मिलिंद अहिरे, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ व या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह निमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे, डॉ. एस.बी. नांदगुडे व डॉ. अतुल अत्रे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. ए.के. मिश्रा यांनी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय मार्गदर्शन केले. डॉ. अशोक फरांदे यांनी स्वागत व प्रमुख पाहुण्यांची ओळख करून दिली. डॉ. गडाख यांनी मनोगत व्यक्त केले. डॉ. अहिरे यांनी या प्रशिक्षणाची माहिती दिली. डॉ. गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाच्या वतीने आत्तापर्यंत घेतलेल्या प्रशिक्षणांचा आढावा सादर केला. या प्रशिक्षणाला एकुण १७६१ विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली.

३४. पीक वाण संरक्षण व शेतकरी हक्क कायदा यावर प्रशिक्षण संपन्न

दि. १२ ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील बियाणे तंत्रज्ञान संशोधन योजना आणि हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्प यांचे संयुक्त विद्यमाने पीक वाण संरक्षण व शेतकरी हक्क कायदा २००१ ची सद्यस्थिती आणि नोंदणीकृत वाणाचे भविष्याच्या दृष्टीने व्यापारीकरण या विषयावर ऑनलाईन व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या व्याख्यानासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून नवी दिल्ली येथील पीक वाण संरक्षण व शेतकरी हक्क प्राधिकरणाचे अध्यक्ष डॉ. के.व्ही. प्रभु उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, माजी कुलगुरु डॉ. राजाराम देशमुख, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ व या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह निमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे, बियाणे तंत्रज्ञान संशोधन योजनेचे प्रमुख डॉ. विजय शेलार, कृषिभूषण श्री. कसपटे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. के.व्ही. प्रभु म्हणाले की शास्त्रज्ञांबरोबरच बरेच शेतकरी वेगवेगळ्या पिकांचे वाण तयार करतात. या वाणांची नोंदणी

पीक वाण संरक्षण व शेतकरी हक्क प्राधिकरणाकडे करणे गरजेचे असते. या नोंदणीकृत झालेल्या वाणांचे व्यापारीकरणाद्वारे अधिकाधिक लाभ संबंधीत शास्त्रज्ञ किंवा शेतकरी यांना मिळू शकतात. याकरीता पीक वाणाची नोंदणी करणे ही काळाची गरज आहे. यावेळी कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रमुख पाहुण्यांची ओळख डॉ. शरद गडाख यांनी करून दिली. डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी कास्ट प्रकल्पाने घेतलेल्या प्रशिक्षणासंबंधी माहिती दिली.

३५. विद्यापीठात ७४ वा स्वातंत्र्य दिन उत्साहात साजरा

दि. १५ ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात ७४ वा भारतीय स्वातंत्र्य दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. या प्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक विस्तार शिक्षण तथा संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, डॉ.अ.शि.कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, सहयोगी अधिष्ठाता (पम) डॉ. यशवंत फुलपगारे, सहयोगी अधिष्ठाता (नि.कृ.शि.) डॉ. श्रीमंत रणपिसे, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल ऑफिसर डॉ. मिलींद अहिरे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलींद ढोके उपस्थित होते. ध्वजारोहण प्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.जी. विश्वनाथा म्हणाले, विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, अधिकारी व कर्मचारी यांच्या भरीव योगदानामुळे सन २०१५-१६ यावर्षी २३ कोटी असणारे विद्यापीठाचे महसुली उत्पन्न आजअखेर ४८ कोटी पर्यंत वाढले आहे. यावेळी त्यांनी विद्यापीठाचा शिक्षण, संशोधन आणि विस्तारात विद्यापीठाने केलेल्या उल्लेखनीय कार्याचा आलेख मांडला. यावेळी सुरक्षा अधिकारी प्रा. सुनिल फुलसंवगे यांनी सुत्रसंचालन करून उपस्थितांना तंबाखु मुक्तीची शपथ दिली. कुलगुरुंच्या हस्ते यावेळी उद्यानविद्या विभागातील प्रदर्शनासाठी बांधलेल्या शेडचे व माळी ट्रनिंगसाठी बांधलेल्या प्रशिक्षण हॉलचे उद्घाटन करण्यात आले. या कार्यक्रमांसाठी विद्यापीठातील सर्व अधिकारी व कर्मचारी

मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर खबरदारी घेत यावेळी सर्व कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

३६. शेतकरी प्रथम प्रकल्प आयोजित शेततळ्यातील मत्स्यपालन या विषयावरील प्रशिक्षण संपन्न

दि. २० ऑगस्ट २०२०. कृषि विद्यापीठांतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रम आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेततळ्यातील मत्स्य पालन या विषयावर चिंचविहिरे येथे एक दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून बारामती येथील कृषि विज्ञान केंद्राचे प्रक्षेत्र व्यवस्थापक श्री. चंद्रकांत दाते उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे होते. यावेळी व्यासपीठावर मंडल कृषि अधिकारी श्री. विक्रम वाघमोडे, कृषि सहाय्यक श्री. रायभान गायकवाड उपस्थित होते. यावेळी श्री. चंद्रकांत दाते म्हणाले की शेततळ्यातील मत्स्य पालन व्यवसाय यशस्वी करायचा असेल तर खात्रीशीर मत्स्यबीज, मत्स्यबीज शेततळ्यात सोडण्याची प्रक्रिया, वजनानुसार खाद्य व्यवस्थापन, पाण्याचा पीएच व प्राणवायू आणि माशांचे संरक्षण या पंचसूत्रीचा वापर करा. याप्रसंगी डॉ. पंडित खर्डे यांनी अध्यक्षीय मार्गदर्शन केले.

३७. तण संशोधनावर आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण संपन्न

दि. २० ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या प्रकल्पांतर्गत बदलत्या हवामानात सद्यस्थिती व भविष्यातील तण संशोधनाचा दृष्टीकोन या विषयावरील चार दिवसीय आंतरराष्ट्रीय ऑनलाईन प्रशिक्षणाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या राष्ट्रीय जैविक तण व्यवस्थापन संस्थेचे संचालक तथा कुलगुरु डॉ. पी.के. घोष उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. या प्रसंगी जबलपुर येथील तण संशोधन संचालनालयाचे माजी संचालक डॉ. एन.टी. येदुराजु, तण संशोधन संचालनालयाचे संचालक डॉ. पी.के. सिंग, नवी दिल्ली येथील राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पाचे राष्ट्रीय समन्वयक डॉ. प्रभात कुमार हे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. यावेळी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, प्रकल्प प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्रशिक्षणाचे आयोजक सचिव डॉ. बापूसाहेब भाकरे व सह आयोजक सचिव डॉ. उल्हास सुर्वे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. पी.के. घोष म्हणाले की सध्या दुषित हवामानामुळे हवेत कार्बनडायऑक्साईडचे प्रमाण वाढत असून सी-३ गटातील तणांमध्ये तणनाशक प्रतिकारक क्षमता वाढत असून यासाठी तणनाशकांची फेरपालट करणे अत्यंत महत्वाचे आहे. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, डॉ. एन.टी. येदुराजु, डॉ. प्रभात कुमार व डॉ. पी.के. सिंग यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी प्रकल्पाची माहिती दिली. प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आढावा डॉ. बापूसाहेब भाकरे व डॉ. उल्हास सुर्वे यांनी घेतला. या आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणामध्ये भारतासह नेपाळ, नायजेरिया, ब्राझील, व्हीयतनाम, इथोपिया, कॅमेरून, कोलंबिया, युक्रेन, तुर्की, श्रीलंका, पाकिस्तान, अफगानिस्तान, ओमन, अर्जेन्टीना, फिलिपाईन्स, अल्बानिया, युके, इटली, घाणा व साऊथ कोरिया या २९ देशातील ५०० प्रशिक्षणार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

३८. सॉफ्ट स्क्रीलचा वापर या विषयावरील ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २४ ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या प्रकल्पांतर्गत व्यवसायीक कार्यक्षमता आणि परिणामकारकता वाढविण्यासाठी सॉफ्ट स्क्रीलचा वापर या विषयावरील एका आठवड्याचे ऑनलाईन प्रशिक्षणाच्या समारोपप्रसंगी अध्यक्षस्थानावरून कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. याप्रसंगी अभियांत्रिकी कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. यशवंत फुलपगारे, प्रकल्प प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता तथा कृषि विस्तार व संवाद विभाग प्रमुख व प्रशिक्षणाचे आयोजन सचिव डॉ. मिलिंद अहिरे, प्रकल्पाचे उपप्रमुख डॉ. मुकुंद शिंदे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा म्हणाले की शिकणे ही सतत चालणारी प्रक्रिया असून मनुष्य हा लहानपणापासून शेवटपर्यंत सतत काही ना काही शिकत असतो. तुम्ही स्वतः शिक्षित होत असतांना मिळविलेल्या ज्ञानाचा व अनुभवाचा फायदा समाजातील इतर घटकांना ही कसा होईल हे पहा आणि स्वतः व समाजाच्या विकासाकरीता प्रयत्नशील रहा. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. दिलीप पवार यांनी केले. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाने घेतलेल्या प्रशिक्षणाचा आढावा घेतला. डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी या प्रशिक्षणाविषयची माहिती दिली.

३९. शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत मत्स्य बीजाचे वाटप कार्यक्रम संपन्न

दि. २५ ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत चिंचविहीरे आणि कनगर गावातील काही शेततळे धारक शेतकऱ्यांना मत्स्य बीज वाटपाचा कार्यक्रम संपन्न झाला. संचालक संशोधन आणि संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख यांच्या हस्ते मत्स्य बीजाचे वाटप करण्यात आले. यावेळी शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाचे

प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, प्रकल्पाचे सह समन्वयक डॉ. सचिन सदाफळ, डॉ. भगवान देशमुख, कृषि सहाय्यक श्री. सतिश कदम उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख म्हणाले की भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत चिंचविहिरे आणि कणगर या गावांमध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विकसीत एकात्मिक शेती पध्दतीचे मॉडेल राबवत आहेत. मत्स्य शेती ही एकात्मिक शेती पध्दतीचा एक भाग आहे. पाण्याच्या शाश्वतीसाठी ज्या शेतकऱ्यांनी शेततळे केले आहेत त्यामध्ये मत्स्य शेतीचा आंतरभाव केला तर शेतकऱ्यांना अधिकचे उत्पादन मिळून त्यांच्या आर्थिक क्षमतेत वाढ होईल. यावेळी चिंचविहिरे व कणगर गावातील २० शेततळ्यांमध्ये रोहू आणि कटला जातीचे मत्स्य बीज सोडण्यात आले. चिंचविहिरेचे श्री. मच्छिंद्र शेठे आणि कणगरचे श्री. बाबुराव नाना घाडगे यांच्या शेततळ्यात संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख आणि प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांच्या हस्ते मत्स्य बीज सोडण्यात आले.

४०. एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन

दि. २८ ऑगस्ट, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान तंत्रज्ञान केंद्र व भारतीय मृदा विज्ञान संस्थेच्या राहुरी चॅप्टर यांच्या संयुक्त विद्यमाने पर्यावरण स्थिरतेसाठी नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापनासाठी उच्च शिक्षण व संशोधन या विषयावर एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. या वेबिनारसाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे नैसर्गिक व्यवस्थापन संसाधनाचे उपमहासंचालक डॉ. एस. के. चौधरी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन तथा विस्तार शिक्षण डॉ. शरद गडाख, भोपाळच्या भारतीय

मृदा विज्ञान संस्थेचे संचालक डॉ. एस. के. पात्रा, प्रकल्प समन्वयक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहसमन्वयक डॉ. मुकुंद शिंदे, मृदा विज्ञान आणि कृषि रसायन शास्त्राचे विभाग प्रमुख व वेबिनारचे आयोजन सचिव डॉ. बापुसाहेब भाकरे, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता तथा कृषि विस्तार व संवाद विभाग प्रमुख व प्राशिक्षणाचे आयोजन सहसचिव डॉ. मिलिंद अहिरे, डॉ. एन.जे. रणशूर उपस्थित होते. यावेळी डॉ. एस. के. चौधरी म्हणाले की मानव हा पर्यावरणाचा घटक आहे. अनेक घटकांनीयुक्त असणाऱ्या पर्यावरणीय घटकांमध्ये आंतरक्रिया हा महत्वाचा भाग आहे. म्हणून पर्यावरण संरक्षण आणि सर्वधनासाठी जनचळवळीची आवश्यकता आहे त्यासाठी पर्यावरण स्थिरतेसाठी व नैसर्गिक संसाधनांच्या व्यवस्थापनासाठी उच्च शिक्षण व संशोधनाची गरज आहे. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा व डॉ. एस. के. पात्रा यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. अशोक फरांदे यांनी केले. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पाने घेतलेल्या प्राशिक्षणासंबंधी माहिती दिली. यावेळी कार्यक्रमाचा आढावा डॉ. बापुसाहेब भाकरे यांनी घेतला.

सप्टेंबर-२०२०

४१. राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन

दि. १० सप्टेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात राष्ट्रीय छात्र सेना, डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, १७ महाराष्ट्र बटालियन, अहमदनगर व देवचंद महाविद्यालय, अर्जुननगर, कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने नेतृत्व विकास व राष्ट्र निर्माण या विषयावर ऑनलाईन राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले आहे. या कार्यक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून लेफ्ट. कर्नल सतीश हांगे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार होते. याप्रसंगी कर्नल दिलीपसिंह थोरात, कर्नल

अमरसिंह सावंत, लेफ्ट. कर्नल मनोज कुमार सिन्हा, मेजर अशोक कौल, मेजर मीनल चव्हाण, कर्नल जीवन झेंडे, मेजर अशोक डोनर, एन.सी.सी. अधिकारी लेफ्ट. सुनिल फुलसावंगे, देवचंद महाविद्यालय, अर्जुननगरचे सहा. प्राध्यापक डॉ. गोविंद येन्ने व सहा. प्राध्यापक डॉ. अवधूत वाळुंज उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन ब्रिगेडीअर संग्राम मोहिते उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. उद्घाटनवेळी लेफ्ट. कर्नल सतीश हांगे म्हणाले की भारतातील तरुण हा देशाचा महत्वाचा आधारस्तंभ आहे. तरुणांच्या अंगी असलेल्या नेतृत्व संपन्न तसेच उच्च नितीमुल्यांच्या आधारे देशाला सर्व क्षेत्रात पुढे नेणारा उत्कृष्ट नेता बनून देशाच्या विकासात महत्वपूर्ण योगदान देवू शकतो. कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा म्हणाले राष्ट्रीय छात्र सेना ही आपल्या मुल्यांद्वारे आणि प्रशिक्षणाद्वारे छात्रांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता विकसीत करते. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. दिलीप पवार यांनी केले. लेफ्ट. सुनिल फुलसावंगे यांनी या दोन दिवसीय चर्चासत्राची माहिती दिली. या राष्ट्रीय चर्चासत्रासाठी भारतातुन ९०० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला.

४२. एक दिवसीय ऑनलाईन परिसंवादाचे आयोजन

दि.१४ सप्टेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या प्रकल्पांतर्गत आत्मनिर्भर भारत होण्यासाठी कृषि तंत्रज्ञानाचा सुयोग्य वापर या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. यावेळी मुख्य वक्ते म्हणुन टेक्नोरायटर्स प्रा.लि., पुणेचे व्यवस्थापकीय संचालक इंजि. मकरंद पंडित, यंटेलिमेंट ग्रुपचे संस्थापक व व्यवस्थापकीय संचालक तसेच रुबीस्केप कंपनीचे मुख्य

कार्यकारी अधिकारी इंजि. प्रशांत पानसरे हे होते. याप्रसंगी ओमान येथील इनोव्हेशन सेंटर्सचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. अब्दुल्ला मेहरुकी, कार्यक्रमाचे निमंत्रक नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या कास्ट प्रकल्पाचे राष्ट्रीय समन्वयक डॉ. प्रभात कुमार, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, कार्यक्रमाचे सह आयोजक सचिव ब्रेनस्मार्ट सोलुशन, पुणेचे इंजि. अविनाश देशमुख, कार्यक्रमाचे सह निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, आयोजक सचिव डॉ. मुकुंद शिंदे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की आपल्या देशात पाच एकरपेक्षा कमी शेती क्षेत्र असणारे शेतकरी ८० टक्के आहे. वाढणाऱ्या लोकसंख्येने धारणक्षेत्र दिवसेंदिवस कमी होत आहे. या सर्व लहान शेतकऱ्यांना उपयोगी पडेल असे नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञान आपल्याला तयार करावे लागेल. सरकारने आत्मनिर्भर भारत या योजनेमध्ये कृषि क्षेत्रासाठी भरीव तरतुद केली आहे. नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाच्या मदतीनेच स्मार्ट पध्दतीने शेती केली तरच शेतकरी उद्योजक बनवून खऱ्या अर्थाने आत्मनिर्भर होईल. डॉ. प्रभात कुमार, डॉ. अब्दुल्ला मेहरुकी, इंजि. प्रशांत पानसरे, इंजि. मकरंद पंडित यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. यावेळी डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी परिसंवादाविषयी थोडक्यात माहिती देवून पाहुण्यांची ओळख करुन दिली.

४३. रबी ज्वारी बिजोत्पादन पूर्वतयारी चर्चासत्र संपन्न

दि. १६ सप्टेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज), कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, जिल्हा बीज प्रमाणीकरण यंत्रणा व इक्रीसेंट, हैद्राबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने एक दिवसीय रबी ज्वारी बिजोत्पादन पूर्वतयारी चर्चासत्र या विषयावर ऑनलाईन पध्दतीने आयोजित करण्यात आले होते. यावेळी झालेल्या कार्यक्रमात अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते.

या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणुन इक्रीसॅट, हैद्राबादचे प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. अशोक कुमार, विभागीय सह संचालक, पुणेचे श्री. दिलीप झेंडे हे उपस्थित होते. या प्रसंगी महाबीज, अकोला, महाव्यवस्थापक श्री. सुरेश पुंडकर, अहमदनगरचे विभागीय बीज प्रमाणीकरण अधिकारी श्री. यशवंत कोरडे, अहमदनगरचे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी जगताप, सोलापूरचे प्रभारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. रविंद्र माने, महाबीज अहमदनगरचे जिल्हा व्यवस्थापक श्री. आर. सी. जोशी व वरिष्ठ ज्वारी पैदासकार डॉ. अशोक जाधव उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख म्हणाले की यावर्षी पाऊसमान चांगले झाले असल्यामुळे येणारा रब्बी हंगाम चांगला होईल असा आशावाद शेतकरी वर्गाच्या मनात निर्माण झालेला आहे. या सर्व पार्श्वभूमीवर रब्बी ज्वारीचे बिजोत्पादन घेणाऱ्या शेतकऱ्यांनी जास्तीत जास्त उत्पादन घेण्याचा प्रयत्न करावा. यासाठी विद्यापीठाच्या ज्वारी सुधार प्रकल्पाने तयार केलेल्या रब्बी ज्वारी पंचसूत्री तंत्रज्ञानाचा वापर केल्यास त्यांच्या उत्पादनात २० ते ३० टक्के वाढ निश्चितच होईल. याप्रसंगी डॉ. अशोक कुमार यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या ऑनलाईन कार्यक्रमासाठी अहमदनगर व सोलापूर या जिल्ह्यातील रब्बी ज्वारी बिजोत्पादन घेणारे शेतकरी मोठ्या संख्येने ऑनलाईन उपस्थित होते.

४४. आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. १६ सप्टेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या प्रकल्पांतर्गत भाजीपाला उत्पादनासाठी उदयोन्मुख शहरी शेतीचे तंत्रज्ञान या विषयावर एक आठवड्याच्या ऑनलाईन आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उद्यानविद्या विभागाचे उपमहासंचालक डॉ. आनंद कुमार सिंग उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले

कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख अतिथी म्हणुन हैद्राबाद येथील दक्षिण व मध्य अशियाच्या जागतीक भाजीपाला सेंटरचे विभागीय संचालक डॉ. रामकृष्णन नायर व जयपुर येथील जयोती महिला विद्यापीठाच्या कुलगुरु डॉ. रुही दहिया या होत्या. याप्रसंगी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, पुणे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सुनिल मासाळकर, प्रशिक्षणाचे नियंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्रशिक्षणाच्या आयोजक सचिव डॉ. जयश्री पाचपुते उपस्थित होते. यावेळी डॉ. आनंद कुमार सिंग मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की शेतकऱ्यांच्या अथक, कठोर परिश्रमांमुळे व शास्त्रज्ञांच्या योगदानामुळे स्वप्नातील वाटावी अशी हरितक्रांती घडून आली व देश खऱ्या अर्थाने अन्नधान्याच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण झाला. अशा वेळी ही वाढणारी लोकसंख्या म्हणजे गुणवत्तापूर्ण व पौष्टिकदृष्ट्या महत्वाच्या असलेल्या भाजीपाला व फळांसाठी हवी तेवढी किंमत मोजणारी जवळ जवळ ४ लाख ५० हजार कोटी रुपयांची मोठी बाजारपेठ तयार होईल. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. डॉ. रामकृष्णन नायर, डॉ. रुही दहिया यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी डॉ. शरद गडाख यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे स्वागत, प्रशिक्षणाचा आढावा व पाहुण्यांचा परिचय डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी करुन दिला.

४५. केळी पिकावरील कीड रोगांचे एकात्मिक व्यवस्थापन या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २९ सप्टेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, कृषि विभाग, जळगाव, केळी संशोधन केंद्र, जळगाव, कृषि विज्ञान केंद्र, पाल व कृषि विज्ञान केंद्र, जळगाव यांच्या संयुक्त विद्यमाने शेतकरी, कृषि सहाय्यक व कृषि अधिकारी यांच्यासाठी एक दिवसीय केळी पिकावरील किड रोगांचे एकात्मिक व्यवस्थापन या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या समारोप प्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा

अध्यक्षस्थानी उपस्थित होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून रावेर विधानसभा मतदार संघाचे मा. आमदार श्री. शिरीष चौधरी हे उपस्थित होते. याप्रसंगी विद्यापीठाचे संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, निम्नस्तर शिक्षणाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. श्रीमंत रणपिसे, वनस्पती रोगशास्त्र व कृषि अनुजीवशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. तानाजी नरुटे, कृषि किटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सी.एस. पाटील, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. संभाजी ठाकुर, उपसंचालक श्री. अनिल भोकरे व गुगळे बायोटेकचे संचालक कृषिभुषण श्री. रविंद्र कडलग उपस्थित होते. याप्रसंगी मा. आ. श्री. शिरीष चौधरी यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी अध्यक्षीय मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी डॉ. शरद गडाख यांनी मनोगत व्यक्त केले. यावेळी झालेल्या तांत्रिक चर्चासत्रात डॉ. के.बी. पवार, श्री. महेश महाजन व डॉ. हेमंत बाहेती यांनी केळी पिकावरील किड रोगांसंबंधी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्री. अनिल भोकरे यांनी केले. या कार्यक्रमांमध्ये १२५ शेतकरी व विस्तार कर्मचाऱ्यांनी सहभाग नोंदवला.

४६. भाकृअप-शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. ३० सप्टेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने रब्बी ज्वारी व हरभरा उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर एकदिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी प्रकल्पाचे प्रमुख अन्वेषक डॉ. पंडित खर्डे, तालुका कृषि अधिकारी श्री. महेंद्र ठोकळे, विभागीय विस्तार केंद्र, जळगावचे विस्तार कृषि विद्यावेत्ता डॉ. मुरलीधर महाजन, सहसमन्वयक डॉ. सचिन सदाफळ, डॉ. भगवान देशमुख, मंडल कृषि अधिकारी श्री. विक्रम वाघमोडे व

श्री. रायभान गायकवाड उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की रब्बी हंगामातील असणाऱ्या महत्वाच्या ज्वारी व हरभरा या पिकांचे अनुक्रमे २१ लाख व २३ लाख हेक्टर क्षेत्र संपूर्ण देशात आहे. ज्वारीपासून मिळणाऱ्या धान्यांला मानवाच्या आहारात महत्वाचे स्थान असून ज्वारीचा कडबा हा दुध धंद्यातील शेतकऱ्यांना जनावरांच्या खाद्यासाठी महत्वपूर्ण असा स्रोत आहे. खरीपातील पावसाच्या पाण्याचे जमिनीत व्यवस्थापन केले तर या ओलाव्याचा रब्बी हंगामातील ज्वारी उत्पादनात मोठे योगदान ठरते. श्री. महेंद्र ठोकळे, प्रा. सुदाम निर्मळ, डॉ. दिलीप दुधाडे, डॉ. नंदकुमार कुटे व डॉ. सी.एस. चौधरी यांनी विविध विषयावर मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमासाठी चिंचविहिरे व कणगर या गावातील शेतकरी ऑनलाईन उपस्थित होते.

ऑक्टोबर-२०२०

४७. शेतकरी उत्पादक कंपनी सोबत सामंजस्य करार

दि. १ ऑक्टोबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विविध संशोधन करून विविध वाण विकसीत केलेले आहेत. कांदा फुले समर्थ, सोयाबीन फुले संगम आणि फुले किमया, हरभरामध्ये फुले विक्रम आणि फुले विक्रांत, रब्बी ज्वारीमध्ये वसुधा, सुचित्रा आणि अनुराधा, गहु पीकामध्ये समाधान, त्रिंबक हे वाण शेतकऱ्यांमध्ये लोकप्रिय झालेले आहेत. महाराष्ट्रातील चार कृषि विद्यापीठांनी संयुक्तरीत्या मुलभूत व पायाभूत बियाणे वितरण करणेसाठी कंपनीसोबत सामंजस्य करार करणेबाबत धोरण निश्चित केलेले आहे. त्यानुसार सामंजस्य करार करणेबाबत सन २०१९ चे रब्बी हंगामापासून सुरुवात करण्यात आलेली आहे. सन २०१९ चे रब्बी हंगामात एकुण ४५ खाजगी बीज कंपनी, शेतकरी उत्पादक कंपन्यांनी सामंजस्य करार केलेले आहेत. तसेच खरीप हंगाम २०२० मध्ये एकुण ११५ खाजगी कंपन्यांनी व शेतकरी बिजोत्पादक कंपन्यांनी करार केलेला आहेत. खंमानंद दुध

उत्पादक कंपनी मर्यादीत, मुंबई या मा. खासदार सदाशीवराव लोखंडे हे प्रवर्तक असलेल्या कंपनीसोबत कांदा मुलभूत बियाणे फुले समर्थ खरेदीसाठी सामंजस्य करार करण्यात आला. यावेळी मा. खासदार लोखंडे यांनी या योजनेचे कौतुक करतांना विद्यापीठाने परीश्रमाने विकसीत केलेल्या वाणांसाठी सामंजस्य करार फी आणि स्वामीत्वधन योग्य असलेबाबत नमुद केले. या प्रसंगी संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख यांनी विद्यापीठाच्या विविध योजनाबाबत माहिती दिली याप्रसंगी डॉ. आनंद सोळंके, प्रमुख शास्त्रज्ञ बियाणे, म.फु.कृ.वि.राहुरी तसेच डॉ. विनय जोशी, कांदा पैदासकार, म.फु.कृ.वि.राहुरी आणि डॉ. पंडित खर्डे, प्रभारी अधिकारी, प्रसारण केंद्र हे उपस्थित होते.

४८. रब्बी पीक परिसंवाद संपन्न

दि. १६ ऑक्टोबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑनलाईन रब्बी पीक परिसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. यावेळी प्रमुख उपस्थिती कृषि विभागाचे संचालक विस्तार व प्रशिक्षण डॉ. नारायण शिसोदे, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, महाबीज, अकोला, महाव्यवस्थापक (उत्पादन) डॉ. प्रफुल्ल लहाणे, विभागीय कृषि सहसंचालक, कोल्हापूर श्री. दशरथ तांभाळे, विभागीय कृषि सहसंचालक, नाशिक श्री. संजीव पडवळ, पुणे येथील विभागीय कृषि सहसंचालक, श्री. दिलीप झेंडे, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. मिलिंद अहिरे, डॉ. श्रीमंत रणपिसे, डॉ. चिंतामणी देवकर, डॉ. राजेंद्र सुर्यवंशी, विभागीय विस्तार केंद्र, धुळेचे कृषि विस्तार विद्यावेत्ता डॉ. मुरलीधर महाजन, प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख म्हणाले की आज होणाऱ्या या रब्बी पीक परिसंवादाच्या कार्यक्रमाला आजच्या जागतीक अन्नदिनाच्या निमित्ताने विशेष असे महत्व प्राप्त झाले आहे.

चालु खरीप हंगामात संपूर्ण महाराष्ट्रात सरासरीपेक्षा कितीतरी अधिक पटीने पाऊस झालेला असून या पावसाच्या ओलीचा फायदा घेवून कृषि विभागाच्या समन्वयाने हा रब्बी हंगाम यशस्वी करू. याप्रसंगी डॉ. नारायण शिसोदे यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाच्या आभार कुलसचिव श्री. मोहन वाघ यांनी मानले. या वेळी झालेल्या तांत्रिक चर्चासत्रात डॉ. दिलीप दुधाडे, डॉ. नंदकुमार कुटे, डॉ. सुरेश दोडके, डॉ. शहाजी शिंदे, डॉ. जितेंद्र डेमरे, डॉ. प्रफुल्ल लहाने व डॉ. चंद्रकांत साळुंखे यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले.

४९. परसबागेतील भाजीपाला व औषधी वनस्पती उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षण संपन्न

दि. २६ ऑक्टोबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली अंतर्गत शेतकरी प्रथम प्रकल्प आणि जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने परसबागेतील भाजीपाला व औषधी वनस्पती उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर एक दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून अटारी, पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग हे उपस्थित होते. यावेळी शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रकल्प समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, विभागीय विस्तार केंद्र, धुळेचे कृषि विद्यावेत्ता डॉ. मुरलीधर महाजन, प्रकल्प सहसमन्वयक डॉ. सचिन सदाफळ, डॉ. भगवान देशमुख, कृषि विभागाचे श्री. रायभान गायकवाड, तज्ञ शास्त्रज्ञ डॉ. अनिल दुरगुडे, डॉ. किरण जाधव, प्रा. सौ. धनश्री पाटील आणि डॉ. विक्रम जांभळे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की सर्वसाधारणपणे एका कुटुंबाला दररोज ३०० ग्रॅम भाजीपाल्याची गरज असते. परसबागेतील औषधी वनस्पतींचा योग्य वापर करून कुटुंबाचा दवाखान्याचा खर्च कमी होऊन

कुटुंबाचे आर्थिक गणित सावरू शकते. याप्रसंगी डॉ. लाखन सिंग यांनी मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षणाच्या तांत्रिक सत्रात डॉ. किरण जाधव, प्रा. सौ. धनश्री पाटील, डॉ. विक्रम जांभळे आणि डॉ. अनिल दुरगुडे यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमासाठी चिंचविहिरे व कणगर या गावातील १०० पेक्षा जास्त शेतकरी व महिला शेतकरी उपस्थित होते.

५०. कृषि विद्यापीठाचा उसाचा फुले १०००१ वाणाची राष्ट्रीय पातळीवर लागवडीसाठी शिफारस

दि. २८ ऑक्टोबर, २०२०. अखिल भारतीय समन्वित ऊस संशोधन प्रकल्पाची ३३ वी राष्ट्रीय कार्यशाळा ऑनलाईन दि. १९-२० ऑक्टोबर, २०२० रोजी पार पडली. या कार्यशाळेत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत कार्यरत असलेल्या मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगाव येथे निर्माण केलेला फुले १०००१ हा लवकर पक्क होणारा ऊस वाण राष्ट्रीय पातळीवर केरळ, तामिळनाडू, आंध्रप्रदेश, कर्नाटक, महाराष्ट्र, छत्तीसगड, मध्य प्रदेश आणि गुजरात या राज्यात लागवडीसाठी शिफारस करण्यात आलेला आहे. हा वाण फुले २६५ आणि एम.एस. ६०२ या दोन वाणांचा संकर करून मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगाव येथेच निर्माण केलेला पहिलाच ऊसवाण असून तो द्विपकल्पिय विभागातील ३४ चाचण्यांमध्ये को.सी. ६७१ आणि को. ८६०३२ पेक्षा ऊस आणि साखर उत्पादनात सरस ठरलेला आहे. द्विपकल्पिय विभागातील १४ वेगवेगळ्या संशोधन केंद्रावर घेण्यात आलेल्या एकूण ३४ प्रयोगात (प्रथम पीक, द्वितीय पीक आणि खोडवा) फुले १०००१ या वाणाचे हेक्टरी ऊस आणि साखर उत्पादन अनुक्रमे ११८.५१ मे.टन आणि १६.८४ मे.टन मिळालेले असून ते को.सी. ६७१ पेक्षा अनुक्रमे २२.८२ टक्के आणि १८.३९ टक्के अधिक आहे. तसेच को. ८६०३२ पेक्षा ऊस आणि साखर उत्पादन अनुक्रमे ७.४१ टक्के आणि ११.५८ टक्के अधिक मिळालेले आहे. या वाणामध्ये रसातील साखरेचे प्रमाण (सुक्रोज %) सरासरी १९.७८ टक्के असून ते को. ८६०३२ पेक्षा २.७१ टक्के अधिक आहे.

फुले १०००१ च्या खोडवा पिकाचे सरासरी हेक्टरी ऊस आणि साखर उत्पादन को.सी. ६७१ पेक्षा २३.९२ टक्के आणि २२.७२ टक्के अधिक मिळालेले आहे. तसेच को. ८६०३२ पेक्षा खोडवा पिकाचे ऊस आणि साखर उत्पादन अनुक्रमे १.०९ आणि ७.५७ टक्के अधिक मिळालेले आहे. फुले १०००१च्या ऊसाची पाने रूंद आणि गर्द हिरीव असून पानांच्या देठावर कुस नाही. ऊस जाड, मऊ आणि कांड्या सरळ आहेत. तुऱ्याचे प्रमाण अल्प आहे. हा वाण खोडकीड, कांडी कीड, पिठया ढेकुण, शेंडे कीड यांना मध्यम प्रतिकारक आहे. हा वाण तांबेरा, तपकिरी ठिपके आणि काणी या रोगास प्रतिकारक असून मर आणि लालकुज रोगांना मध्यम प्रतिकारक आहे.

नोव्हेंबर-२०२०

५१. शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत कुक्कुटपालनावर प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. २७ नोव्हेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदे अंतर्गत कार्यरत असलेल्या शेतकरी प्रथम प्रकल्प व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने राहुरी तालुक्यातील चिंचविहिरे व कणगर या गावात या आठवड्यामध्ये तीन प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये चिंचविहिरे येथे दि. २३ नोव्हेंबर, २०२० रोजी पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र विभाग, मफुकुवि, राहुरी येथील प्रमुख पशुवैद्यकीय अधिकारी डॉ. रविंद्र निमसे यांनी परसबागेतील कुक्कुटपालन या विषयावर शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. दुसरे व तीसरे प्रशिक्षण कणगर येथे पार पडले. यावेळी डॉ. सुनिल अडांगळे यांनी परसबागेतील कुक्कुटपालन या विषयावर मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी चिंचविहिरे व कणगर या गावातील शेतकरी व महिला उपस्थित होते. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम विद्यापीठाचे विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख आणि प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित करण्यात आले.

डिसेंबर-२०२०

५२. कृषि शिक्षण दिवस संपन्न

दि. ४ डिसेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र या प्रकल्पाच्या वतीने शिक्षण दिनाचे ऑनलाइन वेबीनारचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमात अध्यक्षस्थानी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे उपस्थित होते. या प्रसंगी प्रमुख वक्ते म्हणुन पदव्युत्तर कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ उपस्थित होते. या प्रसंगी कार्यक्रमाचे निमंत्रक तथा प्रकल्पाचे समन्वयक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह निमंत्रक तथा प्रकल्पाचे सह समन्वयक डॉ. मुकुंद शिंदे, कार्यक्रमाचे आयोजक सचिव डॉ. आर.पी. आंधळे, सावित्रीबाई फुले माध्यमिक विद्यालयाचे प्रा. जितेंद्र मेटकर उपस्थित होते. यावेळी डॉ. अशोक फरांदे म्हणाले की देशातील ६५ ते ७० टक्के लोकसंख्या ही शेतीवर अवलंबून आहे. कृषि पदविधरांना कृषि क्षेत्रात रोजगाराच्या संधी अमाप आहेत. यासाठी माध्यमिक शिक्षणापासूनच शेती क्षेत्राची ओळख तसेच सर्व प्रकारची माहिती होण्यासाठी माध्यमिक शिक्षणामध्ये कृषि विषयाचा अंतर्भाव व्हावा. याप्रसंगी डॉ. प्रमोद रसाळ व डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमासाठी विद्यापीठातील विभाग प्रमुख, प्राध्यापक, अधिकारी तसेच सावित्रीबाई फुले माध्यमिक विद्यालयाचे मुख्याध्यापक व शिक्षकवृंद व १०० पेक्षा जास्त विद्यार्थी उपस्थित होते.

५३. मा. कृषि मंत्र्यांची कृषि विद्यापीठास भेट

दि. ७ डिसेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे मा. ना. श्री. दादाजी भुसे, मा. मंत्री, कृषि आणि माजी सैनिक

कल्याण, महाराष्ट्र राज्य यांनी विविध प्रकल्पांना भेट देवून पाहणी केली. यावेळी त्यांच्यासमवेत नगरविकास राज्यमंत्री मा. ना. श्री. प्राजक्त तनपुरे, कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, राज्याच्या आदर्श गाव समितीचे कार्याध्यक्ष श्री. पोपटराव पवार, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, शिवसेना जिल्हाध्यक्ष श्री. रावसाहेब खेवरे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. श्रीमंत रणपिसे, डॉ. मिलिंद अहिरे, मा. मंत्र्यांचे विशेष कार्यकारी अधिकारी श्री. रफिक नाईकवाडी, श्री. सुधाकर बोराळे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी जगताप, विभाग प्रमुख डॉ. श्रीमंत रणपिसे, डॉ. आनंद सोळंके यावेळी उपस्थित होते. यावेळी मंत्री महोदयांनी विद्यापीठातील फॉरेज कॅक्टस प्रक्षेत्र, गो संशोधन प्रकल्प, गांडूळ खत प्रकल्प, पाणलोट क्षेत्र विकास प्रकल्प, बांबु संशोधन प्रक्षेत्र, कोरडवाहू फळ संशोधन प्रकल्प, कृषि अवजारे प्रकल्प, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान आणि जैवतंत्रज्ञान प्रकल्पास भेट दिली. या भेटी दरम्यान मंत्री म्हणाले विद्यापीठ स्थापन होऊन ५२ वर्षे झाले असून विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान अनेक शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचले आहे. विद्यापीठाच्या एका संशोधनाने लाखो शेतकरी आनंदी होतात हे विद्यापीठातील डाळिंब आणि ऊस संशोधनाने अधोरेखित केलेले आहे. याप्रसंगी विद्यापीठाच्या पाणलोट क्षेत्र प्रकल्पाच्या भेटीच्या वेळी श्री. पोपटराव पवार माहिती देतांना म्हणाले विद्यापीठाच्या ९५३ हेक्टर क्षेत्रावर पाणलोट क्षेत्र विकासाचा कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे. हा प्रकल्प आदर्शवत असून या प्रकल्पाद्वारे १२३ टी.सी.एम. पाण्याची साठवणूक जमिनीत झालेली आहे. हा प्रकल्प देशासाठी आदर्शवत प्रकल्प असून हा संपूर्ण देशात राबविणे गरजेचे आहे.

५४. बुचकेवाडी येथे जागतीक मृदा दिन साजरा

दि. ८ डिसेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा हवामान

अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र अंतर्गत बुचकेवाडी येथे जागतिक मृदा दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण उपस्थित होते. याप्रसंगी बुचकेवाडीचे सरपंच श्री. सुदाम डेरे, उपसरपंच श्री. सुरेश गायकवाड, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक व कृषि अभियांत्रिकी विभाग प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्रकल्पाचे सहसमन्वयक डॉ. अतुल अत्रे, डॉ. रविंद्र आंधळे, डॉ. सचिन सदाफळ उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण म्हणाले की एखादा दिवस साजरा करण्याचा उद्देश यासाठी असतो की लोकांमध्ये त्या विषयाबद्दल जागृकता, जाणीव, कृतज्ञता निर्माण व्हावी. माती हा पिकाचा पाया आहे. माती ही अमुल्य आहे. मातीचे आरोग्य बिघडले तर समाजाचा न्हास होतो याचे सिंधू संस्कृतीचे उदाहरण आपल्या डोळ्यासमोर आहे म्हणुन मृदा संवर्धन करा. याप्रसंगी डॉ. अशोक फरांदे यांनी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी बुचकेवाडीचे उपसरपंच श्री. सुरेश गायकवाड यांनी विद्यापीठ, नाबार्ड आणि लुपीन फौंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने सुरु असलेल्या विविध कृषि विकास कामांची माहिती दिली.

५५. तीन दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २१ डिसेंबर, २०२०. जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत राष्ट्रीय उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद नवि दिल्ली

यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे सुरु असलेल्या हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान प्रकल्पाच्या वतीने (नियतकालिकांसाठी) संशोधन पेपर्स आणि प्रकल्प प्रस्ताव या विषयावर दि. १५ ते १७ डिसेंबर, २०२० या कालावधीत तीन दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणुन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शिक्षण आणि गृहविज्ञान विभागाचे सहाय्यक महासंचालक डॉ. पी.एस. पांडे उपस्थित होते. या प्रसंगी या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. यावेळी प्रशिक्षणाचे आयोजन सचिव व हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह निमंत्रक डॉ. मुकुंद शिंदे आणि डॉ. सचिन नांदगुडे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. पी.एस. पांडे म्हणाले की संशोधन पेपर आणि प्रकल्प लिहिणे आजकाल सर्वांसाठी आव्हानात्मक काम आहे. परंतु मानवी क्षमता वाढविण्यासाठी पायाभरणी करणे व त्याकरीता आर्थिक पाठबळ देणे महत्वाचे असून उच्च शिक्षणाच्या क्षेत्रात उच्च दर्जाची क्षमता वाढविणे ही काळाची गरज आहे. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी प्रशिक्षणाचा आढावा घेतला. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी पाहुण्यांचे स्वागत करुन प्रकल्पाविषयी सविस्तर माहिती दिली. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. सचिन नांदगुडे यांनी केले. यावेळी डॉ. सय्यद फजल रेहमान कादरी, डॉ. सागर वाडकर आणि सुधिरकुमार सिंग या प्रशिक्षकांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या प्रशिक्षणासाठी १८२ पेक्षा जास्त प्रशिक्षणार्थींनी सहभाग नोंदविला.

५६. कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे राष्ट्रीय अळिंबी दिवस उत्साहात साजरा

दि. २३ डिसेंबर, २०२०. कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे अखिल भारतीय समन्वित अळिंबी संशोधन प्रकल्प, पुणे अंतर्गत राष्ट्रीय

अळिंबी दिवस साजरा करण्यात आला. कोव्हिड-१९ च्या धर्तीवर रोगप्रतिकारक शक्तीचे महत्त्व सगळ्यांनाच पटले असून अळिंबीची पोषणमुल्य व आहारमुल्य लक्षात घेवून रोगप्रतिकारवर्धक अळिंबी या विषयावर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. महाराष्ट्रामधील विविध जिल्ह्यातील अळिंबी उद्योजक याप्रसंगी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन डॉ. अनिल गायकवाड, माजी कवक शास्त्रज्ञ, डॉ. भास्कर बारहाते, प्राध्यापक, वनस्पती रोगशास्त्र विभाग कृषि महाविद्यालय, पुणे यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी डॉ. अनिल गायकवाड व डॉ. भास्कर बारहाते यांनी अळिंबी उत्पादकांना मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी अळिंबी उद्योजक न्युट्रामिस्ट फार्मचे श्री. रामेश्वर शेवाळे, श्री. मारुती कुंदेकर, श्री. राजेंद्र मोहिते, जीवन फार्मच्या श्रीमती रुपाली मोर, श्री. किरण पवार, श्री. कैलास देशमुख या अळिंबी उद्योजकांनी आपले अनुभव या विषयी नवोदित उत्पादकांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन श्रीमती मिनाती ढवळे यांनी केले. या कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी कवकशास्त्रज्ञ डॉ. अशोक जाधव, श्री. नामदेव देसाई यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

५७. पीक हवामान प्रतिमाने व हवामान अद्ययावत शेतीची साधने या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २९ डिसेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्रांतर्गत पीक हवामान प्रतिमाने, हवामान अद्ययावत शेतीची साधने या विषयावर दि. २९ ते २५ डिसेंबर, २०२० या कालावधीत एक आठवड्याचा ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाच्या सांगता समारंभासाठी नवी दिल्ली येथील भारतीय हवामान विभागाच्या कृषि हवामान सल्ला सेवा विभागाचे प्रमुख डॉ. के.के. सिंग प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते.

या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे उद्घाटन व्हिएन्ना आंतरराष्ट्रीय केंद्र, ऑस्ट्रेलिया येथील बाह्य अंतराळ प्रकरण संयुक्त राष्ट्र संघ कार्यालय, यूएन स्पायडर प्रोग्राम, बिर्जिंग कार्यालयाचे प्रमुख डॉ. शिरीष रावण यांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह समन्वयक डॉ. मुकुंद शिंदे, आयोजन सचिव डॉ. रवि आंधळे, सह सचिव व कृषि हवामानशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. जयवंत जाधव उपस्थित होते. यावेळी डॉ. के.के. सिंग मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की कृषि उत्पादनात सुधारणा, प्रमाण आणि गुणवत्ता वाढविण्यासाठी पीक हवामान प्रतिमाने ही उपयुक्त प्रणाली आहे. यावेळी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी हवामान अद्ययावत शेतीचे प्रकल्पांतर्गत महत्त्व विषद केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी देश विदेशातून २५० पेक्षा जास्त सहभागी झालेल्या प्रशिक्षणार्थींना कृषि हवामान शास्त्र या विषयातील देशभरातील तज्ञ शास्त्रज्ञांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले.

५८. तीन दिवसाचे ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २९ डिसेंबर, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे राष्ट्रीय कृषि विकास योजना-सिंचन, पाणी, गरज सल्ला सेवा व आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र-हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापन या प्रकल्पांतर्गत शेतकऱ्यांच्या शेतावर पाण्याचा कार्यक्षम वापर करण्यासाठीचे विविध उपाय या विषयावर तीन दिवसाचे ऑनलाईन प्रशिक्षण घेण्यात आले. या प्रशिक्षणाच्या समारोपाचे व नविन दशकामध्ये पदार्पण करण्याचे औचित्य साधून पुढील दशकाची नांदि: जलव्यवस्थापनातील उद्योन्मुख कल, संधी व आव्हाने या विषयावर डॉ. येल्ला रेड्डी यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या वेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून आंध्रप्रदेशातील

रयतु साधीकारा संस्थेचे कार्यकारी उपाध्यक्ष, श्री. टी. विजय कुमार उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. या प्रसंगी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, प्रशिक्षणाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह निमंत्रक डॉ. झाकिर हुसेन व डॉ. मुकुंद शिंदे, नाबकॉन नवी दिल्लीचे वरिष्ठ सल्लागार श्री. सोमनाथ चौधरी उपस्थित होते. यावेळी श्री. टी. विजय कुमार यांनी प्रमुख मार्गदर्शन केले. यावेळी अध्यक्षीय मार्गदर्शन कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांनी केले. या प्रशिक्षणामध्ये विविध पिकांसाठी निरनिराळ्या सिंचन प्रणालीद्वारे पाण्याची तंतोतंत गरज व ती गरज भागविण्यासाठी सिंचन प्रणाली व पंप चालवण्याचा कालावधी निश्चित करण्यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विकसित केलेल्या फुले जल व फुले इरिगेशन शेड्युरल मोबाईल व वेब आधारित ॲप्लिकेशन यांचे प्रात्यक्षिक प्रशिक्षणांर्थीना देण्यात आले. डॉ. शरद गडाख यांनी प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत करून विद्यापीठाच्या पाणी व्यवस्थापन कार्याचा आढावा सादर केला. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. दिलीप पवार यांनी केले. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी प्रकल्पाने विकसित केलेल्या तंत्रज्ञानाबाबत माहिती दिली. डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आढावा सादर केला. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी देशभरातून २५० पेक्षा जास्त प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते.

जानेवारी-२०२१

५९. शेतकरी शास्त्रज्ञ मंचाची ऑनलाईन बैठक संपन्न

दि. १३ जानेवारी, २०२१. जिल्हा व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अहमदनगर, विभागीय बीज प्रमाणीकरण अधिकारी, अहमदनगर, कृषि विभाग, अहमदनगर आणि महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने अहमदनगर जिल्ह्यातील

शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच सभासद यांचे शेतावर उन्हाळी सोयाबिन बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविण्यासंबंधी ऑनलाईन बैठक आयोजित करण्यात आली होती. या बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. याप्रसंगी बियाणे महामंडळ अहमदनगरचे जिल्हा व्यवस्थापक श्री. आर.सी. जोशी, अहमदनगर येथील विभागीय बीज प्रमाणीकरण अधिकारी श्री. फिलीप डिसोजा, अहमदनगरचे कृषि उपसंचालक श्री. विलास नलगे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक प्रा. एम.एम. देसाई, सोयाबीन पैदासकार डॉ. मिलिंद देशमुख, तालुका कृषि अधिकारी, अहमदनगर, समन्वयक, शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच, अहमदनगर व शेतकरी सभासद या कार्यक्रमास उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख म्हणाले की येत्या खरीप हंगामात सोयाबीन बियाण्याची कमतरता भासु नये म्हणून उन्हाळी बिजोत्पादन करणे गरजेचे आहे. उन्हाळ्यात खरीप हंगामापेक्षा रोग व किडींचा प्रादुर्भाव कमी असतो. बिजोत्पादन घेण्यासाठी जमिनीमध्ये ओलावा टिकवून ठेवल्यास उत्पन्नामध्ये निश्चितपणे वाढ होईल. महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अहमदनगर, विभागीय बीज प्रमाणीकरण अधिकारी, अहमदनगर, कृषि विभाग, अहमदनगर आणि महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी या सर्वांच्या समन्वयाने उन्हाळी सोयाबीन बिजोत्पादन कार्यक्रम यशस्वी करू. याप्रसंगी प्रा. एम.एम. देसाई यांनी स्वागत केले. श्री. आर.सी. जोशी, श्री. फिलिप डिसोजा, डॉ. मिलिंद देशमुख व श्री. विलास नलगे यांनी मार्गदर्शन केले.

६०. बुद्धीमंथन कार्यशाळा संपन्न

दि. १४ जानेवारी, २०२१. जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत राष्ट्रीय उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद नवि दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे सुरु असलेल्या हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान प्रकल्पाच्या वतीने दुष्काळाची पुर्वसूचना देणारी प्रणाली या विषयावर बुद्धीमंथन कार्यशाळेचे आयोजन

करण्यात आले होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्पाचे राष्ट्रीय संचालक व शिक्षण विभागाचे उपमहासंचालक डॉ. आर.सी. अग्रवाल उपस्थित होते. याप्रसंगी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, कार्यक्रमाचे निमंत्रक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहनिमंत्रक इन्होसॅपीएन कृषि तंत्रज्ञान प्रा.लि. मुंबईचे संस्थापक व मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. सारंग नेरकर, भारतीय बायर ग्रुप मुंबईचे शाश्वतता विभागाचे प्रमुख श्री. सुहास जोशी, कार्यक्रमाचे आयोजन सचिव डॉ. मुकुंद शिंदे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. आर.सी. अग्रवाल म्हणाले की दिवसेंदिवस कमी कमी होणाऱ्या पर्जन्यमानामुळे देशात दुष्काळाचा धोका वाढत आहे. दुष्काळाची पुर्वसूचना लवकर मिळण्यासाठी विकसीत केलेली प्रणाली ही फार महत्वाची आहे. हवामानासंबंधीची माहिती वेळेवर व अचूक मिळाल्यावर त्याप्रमाणे शेतकऱ्यांनी पिकांचे नियोजन करणे या गोष्टी देशातील कृषि क्षेत्रासाठी महत्वाच्या आहेत. कार्यक्रमाचे स्वागत डॉ. शरद गडाख यांनी केले. श्री. सुहास जोशी यांनी कार्यक्रमाबद्दल माहिती दिली. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी दुष्काळाची पुर्व सूचना देणाऱ्या प्रणालीविषयी माहिती दिली. यावेळी झालेल्या तज्ञ मंडळाच्या चर्चेत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. आर.बी. देशमुख, कामधेनु विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. एम.सी. वाष्णोय, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. बी. वेंकटेश्वरलु, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. व्यंकटराव मायंदे, पोकरा मुंबईचे प्रकल्प संचालक श्री. विकासचंद्र रस्तोगी (भा.प्र.से.), त्रिवेंद्रम येथील भारतीय अंतरीक्ष विज्ञान व तंत्रज्ञान संस्थेचे कुलसचिव, इस्त्रोचे माजी शास्त्रीय सचिव व एन.आर.एस.सी. चे माजी संचालक डॉ. वाय.व्ही.एन. कृष्णमूर्ती, भारतीय हवामान शास्त्र विभागाचे माजी उपमहासंचालक डॉ. एन. चटोपाध्याय यांनी सहभाग घेतला.

६१. विद्यापीठाच्या कृषि दिनदर्शिकेचे विमोचन

दि. २५ जानेवारी, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कृषि दिनदर्शिकेचे विमोचन कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांचे हस्ते करण्यात आले. यावेळी संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, विभाग प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्रसारण केंद्राचे प्रमुख डॉ. पंडित खर्डे, सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. सचिन सदाफळ उपस्थित

होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण म्हणाले कृषि दिनदर्शिकेमध्ये शेतकरी बांधवांना प्रत्येक महिन्यात शेती कामासंदर्भात उपयुक्त अशा माहितीचा अंतरभाव केलेला आहे. ही कृषि दिनदर्शिका शेतकरी, विद्यार्थी आणि कृषि विस्तार कार्यकर्त्यांना उपयुक्त ठरणार आहे.

६२. ७२ वा प्रजासत्ताक दिन उत्साहात साजरा

दि. २६ जानेवारी, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे ७२ वा भारतीय प्रजासत्ताक दिन उत्साहात साजरा झाला. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण यांचे हस्ते ध्वजारोहन करण्यात आले. या कार्यक्रमास अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. श्रीमंत रणपिसे, हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, प्रमुख शास्त्रज्ञ (बियाणे) डॉ. आनंद सोळंके, सुरक्षा अधिकारी डॉ. सुनिल फुलसावंगे, विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, कर्मचारी उपस्थित होते. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण मार्गदर्शन करताना म्हणाले की गेल्या ५० वर्षांत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने

अन्न सुरक्षेतेत महत्वाचे योगदान दिले आहे. संशोधनात विद्यापीठाने आत्तापर्यंत विविध पिकांचे २५५ पेक्षा अधिक वाण, ३६ अवजारे आणि १५०० पेक्षा जास्त शिफारशी शेतकऱ्यांसाठी प्रसारीत केल्या आहेत. यावेळी ध्वजारोहन प्रसंगी कुलसचिव श्री. मोहन वाघ यांनी संविधानाच्या उद्दिष्टांची शपथ उपस्थितांना दिली.

फेब्रुवारी-२०२१

६३. कृषि उद्योजकता व रोजगाराच्या संधी या विषयी ऑनलाईन व्याख्यानमाला संपन्न

दि. १२ फेब्रुवारी, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर महाविद्यालय आणि जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली पुरस्कृत हवामान शेती आणि जल व्यवस्थापन करीता आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृषि व पुरक क्षेत्रात कृषि उद्योजकता व रोजगाराच्या संधी या विषयी दोन आठवड्यांचे ऑनलाईन व्याख्यानमालेचे आयोजन करण्यात आले होते. या व्याख्यानमालेच्या सांगता समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक डॉ. जी. व्यंकटेश्वरलु उपस्थित होते. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर कृषि महाविद्यालय, हळगावचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, डॉ. बी.बी. ढाकरे, डॉ. बी.एम. भालेराव, डॉ. व्ही. एस. पाटील आणि डॉ. एम.आर. पाटील उपस्थित होते. यावेळी डॉ. जी. व्यंकटेश्वरलु म्हणाले की कृषि उत्पादनाचे मुल्यवर्धन केल्यास

शेतकऱ्यांच्या उत्पादनामध्ये नक्कीच वाढ होईल. कृषि उद्योजकता यामुळे ग्रामिण भागातून शहराकडे स्थलांतराचे प्रमाण कमी होऊन ग्रामिण भागातील खेडे कृषि उद्योजकतेच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण होतील. कृषि उद्योजकता विकासातून रोजगाराच्या संधी निर्माण केल्या जावू शकतात. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, डॉ. शरद गडाख यांनी मार्गदर्शन केले. प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत आणि ओळख डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी करून दिली. या दोन आठवड्यांच्या व्याख्यानमालेचा आढावा डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी सादर केला. याप्रसंगी डॉ. गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पामध्ये सुरु असलेल्या उपक्रमांची माहिती सादर केली. या दोन आठवड्यांचे ऑनलाईन व्याख्यानमालेसाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर व आचार्य पदवीचे एकुण १८२ विद्यार्थी उपस्थित होते.

६४. कृषि विद्यापीठात रब्बी पीक दिन व शिवार फेरीचे आयोजन

दि. १७ फेब्रुवारी, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्वारी सुधार प्रकल्प येथे रब्बी पीक दिन व शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून कृषि विभागाचे मृदसंधारण आणि पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन संचालक डॉ. नारायण शिसोदे उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर कार्यकारी परिषद सदस्य प्रा. नाथाजी चौगुले, विभागीय कृषि सहसंचालक श्री. बसवराज बिराजदार, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ, वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. अशोक जाधव, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी जगताप, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, डॉ. श्रीमंत रणपिसे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. शरद गडाख मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की शेतकऱ्यांसाठी सन २००९ पासून रब्बी पीक दिन व शिवार फेरीचा उपक्रम कृषि विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने अविरत सुरु आहे. या

रब्बी पीक दिनानिमित्त शेतकरी, विस्तार अधिकारी व विद्यार्थ्यांना एकाच ठिकाणी रब्बी पिकांचे तंत्रज्ञान बघण्यास मिळते. ज्या कोरडवाहू क्षेत्रात कडबा देखील हाती लागत नसे त्या क्षेत्रात विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान वापरून शेतकऱ्यांनी शाश्वत उत्पादन घेतले आहे. शेतीला तंत्रज्ञानाची जोड दिल्यास उत्पादनात क्रांती घडू शकते असे शेतकऱ्यांचेच अनुभव आहेत. याप्रसंगी रब्बी पिकांचे कृषि प्रदर्शन भरविण्यात आले होते. या व्यतिरिक्त विद्यापीठाच्या प्रक्षेत्रावर रब्बी पिकांच्या ४८ वाणांचे तर चान्याचे ८० वाणांचे प्रात्यक्षिके आयोजन करण्यात आले होते.

६५. जलसंसाधनांचे प्रतिमाने या विषयावर ऑनलाईन आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २२ फेब्रुवारी, २०२१. हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्रमार्फत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात जलसंसाधनांचे प्रतिमाने या विषयाचे एक आठवड्याचे ऑनलाईन आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षणाच्या सांगता समारोप प्रसंगी रुरकी येथील राष्ट्रीय जल विज्ञान संस्थेचे संचालक डॉ. जे.व्ही. त्यागी उपस्थित होते. या प्रशिक्षणाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशाक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापन पकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, डॉ. अतुल अत्रे, डॉ. मुकुंद शिंदे, डॉ. प्रमोद पोपळे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. जे. व्ही. त्यागी मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की जलसंसाधनांच्या प्रतिमानांच्या मदतीने भविष्यात किती शेती उपयागी जलसाठा शिल्लक आहे याचा अचूक अंदाज लावला जाऊ शकतो. त्याचप्रमाणे या प्रतिमानांच्या मदतीने आपल्याला भविष्यातील पावसाचा व हवामानाचा अचूक अंदाज लावला जाऊ शकतो. विविध सॉफ्टवेअरच्या मदतीने बनविलेल्या जलसंसाधनांच्या प्रतिमानांनी पाणी बचत व पाणलोट क्षेत्राचे काटेकोर

व्यवस्थापन केले जाऊ शकते. या प्रसंगी प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत व ओळख डॉ. अतुल अत्रे यांनी केले. या प्रशिक्षणाचा आढावा डॉ. मुकुंद शिंदे यांनी सादर केला. डॉ. गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पामध्ये सुरु असलेल्या उपक्रमांची माहिती सादर केली. या आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षणात अमेरीका, थायलंड, अफगाणिस्थान, इथोपिया, नामेबिया इ. देशांमधुन २५० विद्यार्थी, शास्त्रज्ञ, उद्योगजगातील अधिकारी व स्वयंसेवी संस्थेच्या प्रतिनिधिंनी सहभाग नोंदवला.

६६. उच्च कृषि शिक्षणातील संधी या विषयावर ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २४ फेब्रुवारी, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर महाविद्यालय आणि जागतिक बँक अर्थ सहाय्यीत, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली पुरस्कृत हवामान शेती आणि जल व्यवस्थापन करीता आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय उच्च कृषि शिक्षणातील संधी या विषयी चार दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या सांगता समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून हैदराबाद येथील राष्ट्रीय कृषि विस्तार व्यवस्थापन संस्थेचे संचालक, डॉ. सरवनन राज उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण उपस्थित होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर कृषि महाविद्यालय, हळगावचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह-समन्वयक डॉ. एम. जी. शिंदे, आयोजक सचिव डॉ. एम.बी. धादवड, आयोजक सहसचिव डॉ. टी.के. देवकर, डॉ. एम.आर. पाटील, डॉ. सचिन सदाफळ, कार्यक्रम समन्वयक डॉ.

डी. एन. फराटे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. सरवनन राज मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की व्यक्तीने विविध शैलीचा विकास करून घ्यावा तसेच देशांतर्गत आणि परदेशात शिक्षण प्राप्त करणे हे अनुभव महत्वाचे आहेत. सोबतच व्यक्तीने सामाजिक, व्यवस्थापन, तांत्रिक आणि कार्यात्मक इत्यादी शैलीचा विकास करावा. या प्रसंगी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, डॉ. शरद गडाख मार्गदर्शन यांनी केले. यावेळी पाहुण्यांचे स्वागत व ओळख डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी तर प्रशिक्षणाचे प्रास्ताविक डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी केले. या प्रसंगी कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी कास्ट प्रकल्पामध्ये सुरु असलेल्या विविध उपक्रमांची माहिती सादर केली. या चार दिवसीय ऑनलाईन प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर व आचार्य पदवीचे एकूण २९१ विद्यार्थी उपस्थित होते.

मार्च-२०२१

६७. कुलगुरुपदाचा पदभार डॉ. पी.जी. पाटील यांनी स्विकारला

दि. २ मार्च, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कुलगुरुपदाचा पदभार डॉ. पी.जी. पाटील यांनी स्वीकारला. यावेळी झालेल्या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी परभणी येथील वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण उपस्थित होते. यावेळी व्यासपीठावर पंजाब राज्य शासनाचे कर विभागाचे आयुक्त श्री. निळकंठ आव्हाड तसेच विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव श्री. मोहन वाघ आणि माजी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. हरी मोरे उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की कृषि क्षेत्रासाठी अद्ययावत तंत्रज्ञान अत्यंत आवश्यक आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या नावलौकिकाप्रमाणे या विद्यापीठाला गतवैभव प्राप्त करून सर्वांच्या सहकार्याने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ हा ग्लोबल ब्रँड तयार करणार आहे. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण

यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाला नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सर्व सहयोगी अधिष्ठाता, सिरकाँट, मुंबईचे शास्त्रज्ञ तसेच विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ आणि कर्मचारी कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर योग्य ते अंतर ठेऊन उपस्थित होते.

६८. अँग्री इंडिया हॅकॅथॉन स्पर्धेचे आयोजन

दि. ८ मार्च, २०२१. केंद्रीय कृषि व किसान कल्याण मंत्रालय आणि भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, पुसा, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने अँग्री इंडिया हॅकॅथॉन २०२० आयोजन केले होते. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्राचे सदस्य डॉ. सचिन नलावडे यांनी सादर केलेल्या फुले रोबो काटेकोर पीक संरक्षणासाठी रिमोट संचलित छोटेखानी स्वयंचलित यंत्राला रु. एक लाख रुपयाचे बक्षीस मिळाले आहे. त्याचबरोबर, राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेअंतर्गत इन्क्युबेशन, तंत्रज्ञानाचे प्रमाणीकरण करणे व त्यामध्ये योग्य त्या सुधारणा करण्यासाठी रु. ५ ते २५ लाखांचे अनुदान मिळवण्यासाठी पात्र ठरला आहे. अँग्री इंडिया हॅकॅथॉन २०२० ची सुरुवात दि. २० डिसेंबर, २०२० ला झाली होती. हॅकॅथॉन २०२० वेगवेगळ्या टप्प्यामध्ये घेण्यात आले तसेच पाच प्रमुख संकल्पनांच्या आधारे संपूर्ण भारतातून अर्ज मागविण्यात आले होते. अँग्री इंडिया मीट या संकल्पनेतून विविध विषय तज्ञांचे ऑनलाईन व्याख्यान व संभाषण स्पर्धकांना आकर्षित करण्यासाठी आयोजन करण्यात आले होते. हॅकॅथॉनसाठी ६००० पेक्षा जास्त प्रकल्पांनी सहभाग नोंदविला होता. फुले रोबो प्रकल्प यशस्वी करण्यासाठी कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सह-प्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, खरेदी अधिकारी डॉ. अतुल अत्रे यांनी वेळोवेळी प्रोत्साहन दिले. तसेच विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधक संचालक डॉ. शरद गडाख यांचे मार्गदर्शन लाभले.

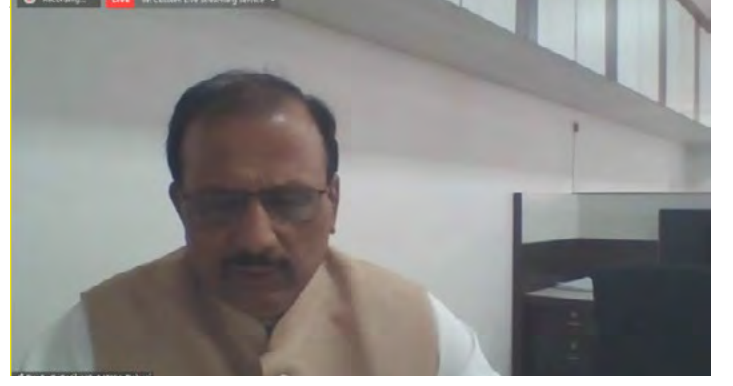
६९. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांची मा. राज्यपालांशी भेट

दि. १५ मार्च २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे नवनियुक्त कुलगुरु डॉ. पी. जी. पाटील यांनी मुंबई येथे राजभवनात महाराष्ट्र राज्याचे माननीय राज्यपाल श्री. भगत सिंह कोश्यारी यांची सदिच्छा भेट घेतली. या भेटीदरम्यान कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी कृषि विद्यापीठाच्या शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार शिक्षण कार्याबाबत चर्चा केली. या चर्चेदरम्यान कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ शेतकऱ्यांसाठी पुरवत असलेल्या कृषि निविष्टांबाबत राज्यपालांचे मार्गदर्शन घेतले. डॉ. पाटील म्हणाले की विद्यापीठ निर्मित बियाणे, रोपे, कलमे, जैविक कीडनाशके तसेच इतर उत्पादनांच्या विक्रीसाठी विद्यापीठ कार्यक्षेत्रातील दहा जिल्ह्यात स्थापन करण्यात आलेल्या विक्री केंद्रांद्वारे या कृषि निविष्टा अधिकाधिक शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविण्याचा प्रयत्न राहिल. यावेळी कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी विद्यापीठाच्या सेंद्रिय शेती प्रकल्पाबद्दल राज्यपालांना अवगत केले. कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी विद्यार्थ्यांमध्ये कौशल्य विकासाचा कार्यक्रम राबवून त्यांना स्वयंरोजगार उपलब्ध होण्यासाठी विद्यापीठ प्रयत्न करणार असल्याचे सांगितले. यावेळी विविध विषयांवर झालेल्या चर्चे दरम्यान राज्यपालांचे मार्गदर्शन घेणार असल्याचे कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी सांगितले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कुलगुरुपदाचा पदभार स्वीकारल्यानंतर प्रथमच कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी राज्यपाल महोदयांची भेट घेतली.

७०. हवामान अद्ययावत सेंद्रिय शेती या विषयावरील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संपन्न

दि. १६ मार्च, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पाअंतर्गत हवामान अद्ययावत सेंद्रिय शेती या विषयावर आयोजित राष्ट्रीय स्तरावरील ऑनलाईन २१ दिवसीय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संपन्न झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थित होते. या

कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून माजी कुलगुरु डॉ. राजाराम देशमुख हे उपस्थित होते. या वेळी बोलताना डॉ. देशमुख यांनी सांगितले कि या अद्ययावत तंत्रज्ञान अभ्यासक्रमाचा उपयोग तरुण, शेतकरी वर्ग आणि शास्त्रज्ञांनी कार्यक्षमपणे करावा तसेच तरुण शेतकरी वर्ग यांनी स्वतःच्या शेतावर निविष्टा तयार करण्यासाठी प्राधान्य द्यावे. यावेळी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील त्यांनी एकवीस दिवसीय ऑनलाईन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाचे आयोजन केल्याबद्दल हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्प आणि सेंद्रिय शेती संशोधन व प्रशिक्षण प्रकल्पाचे विशेष कौतुक केले. या राष्ट्रीय ऑनलाईन प्रशिक्षणात ८० प्रशिक्षणार्थिनी सहभाग नोंदला. या कार्यक्रमास उपस्थित डॉ. अशोक फरांदे, संचालक शिक्षण यांनी कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक तर संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी एकात्मिक सेंद्रिय शेती संशोधनाविषयी मत मांडले. डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी प्रकल्पाची माहिती दिली.

७१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा सोयाबीन वाण राष्ट्रीय स्तरावर प्रसारित

दि. १७ मार्च, २०२१. केंद्रीय सोयाबीन वाण ओळख व प्रसार समितीची बैठक इंदोर येथे पार पडली असून देशाच्या विविध प्रांतांसाठी एकुण आठ वाण प्रसारित करण्यात आले. यामध्ये प्रसारित झालेल्या

आठ वाणांपैकी केडीएस-९९२ हा सर्वाधिक उत्पादन देणारा वाण ठरला असून त्याची उत्पादकता ६ क्विंटल अधिक आहे. याशिवाय, हा वाण दक्षिण भारतात पाने खाणाऱ्या अळीसाठी काही प्रमाणात सहनशील तर तांबेरा रोगास कसबे डिग्रज येथे मध्यम प्रतिकारक्षम सिध्द झाला आहे. याचे दाने मोठ्या आकाराचे असून १०० ते १०५ दिवसात हा वाण पक्क होतो. सोयाबीन पैदासकार डॉ. मिलिंद देशमुख यांनी हा वाण विकसित केला आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत कृषि संशोधन केंद्र, कसबे डिग्रज, जि. सांगली येथे विकसित केलेले केडीएस-९९२ हे सोयाबीन पिकाचे वाण राष्ट्रीय पातळीवर प्रसारित करण्यात आले आहे. दक्षिण भारतातील महाराष्ट्र, कर्नाटक, तामिळनाडू, तेलंगणा व आंध्रप्रदेश या पाच राज्यांत या वाणाच्या लागवडीसाठी शिफारस करण्यात आली आहे. अखिल भारतीय समन्वित सोयाबीन प्रकल्पांतर्गत दि. १२ व १३ मार्च रोजी पार पडलेल्या केंद्रीय सोयाबीन वाण ओळख समितीच्या बैठकीत अध्यक्षपदी भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक डॉ. टी. आर. शर्मा तर सोयाबीन अनुसंधान संस्था, इंदोरच्या संचालक डॉ. नीता खांडेकर, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे सहाय्यक संचालक डॉ. संजीव गुप्ता व इतर मान्यवर सदस्य यावेळी उपस्थित होते. कुलगुरु डॉ. प्रशांतकुमार पाटील, संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख आणि अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे यांनी कसबे डिग्रज कृषि संशोधन केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. दिलीप कटमाळे, सोयाबीन पैदासकार डॉ. मिलिंद देशमुख आणि त्यांच्या सर्व सहकाऱ्यांचे अभिनंदन केले आहे.

७२. हवामान स्मार्ट कृषिसाठी मूलभूत भौगोलिक माहिती प्रणाली या विषयावरील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संपन्न

दि. १९ मार्च, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील कास्ट-कासम या प्रकल्पांतर्गत हवामान स्मार्ट कृषीसाठी मूलभूत भौगोलिक माहितीप्रणाली या विषयावर आयोजित राष्ट्रीय स्तरावरील ऑनलाईन

२१ दिवसीय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाचा समारोप संपन्न झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थित होते. या प्रसंगी कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून पुणे येथील भूमाता चॅरिटेबल ट्रस्टचे संस्थापक डॉ. बुधाजीराव मुळीक हे उपस्थित होते. या वेळी बोलताना डॉ. बुधाजीराव मुळीक यांनी सांगितले कि या भौगोलिक माहिती प्रणाली अभ्यासक्रमाचा उपयोग विद्यार्थी आणि शास्त्रज्ञांनी हवामान स्मार्ट शेतीसाठी, नैसर्गिक संसाधन, पाणी व्यवस्थापन आणि अचूक शेतीसाठी कार्यक्षमपणे वापर करावा. या प्रशिक्षणाचा उपयोग प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांच्या शेतीसाठी व हवामान स्मार्ट शेतीसाठी आणि नैसर्गिक संसाधन संशोधनामध्ये उपयोग देशभर होणे हि काळाची गरज आहे असे मत त्यांनी मांडले. ऑनलाईन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम समारोपाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थित होते. त्यांनी एकवीस दिवसीय ऑनलाईन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाचे आयोजन केल्याबद्दल हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापन प्रकल्पाचे विशेष कौतुक केले. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्लीचे आयसीएआर-एनएएचईपी, राष्ट्रीय समन्वयक डॉ. प्रभात कुमार उपस्थित होते. या राष्ट्रीय ऑनलाईन प्रशिक्षणात ८५ प्रशिक्षणार्थींनी सहभाग नोंदवला होता. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे यांनी तर संशोधन तथा विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी भौगोलिक माहिती प्रणालीचा वापर हवामान स्मार्ट कृषीसाठी उपयोग करावा असे मत मांडले. कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार यांनी कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुण्यांचा परिचय करून दिला. डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी प्रकल्पाची माहिती दिली.

७३. मुकुल माधव फाउंडेशनच्या वतीने देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीचे वितरण

दि. १९ मार्च, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात फिनोलेक्स इंडस्ट्रीच्या मुकुल माधव फाउंडेशनच्या वतीने देण्यात येणाऱ्या स्वर्गीय

श्रीमती मोहीनी प्रल्हाद छात्रिया शिष्यवृत्तीचे वितरण कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांचे हस्ते डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयात पार पडले. शिष्यवृत्तीचे धनादेश निवड झालेल्या विद्यार्थ्यांना वितरीत केल्यानंतर विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांना अध्यक्षाीय मार्गदर्शन करतांना कुलगुरु डॉ. पाटील म्हणाले की शिष्यवृत्ती मिळालेल्या विद्यार्थ्यांनी स्वातःला गरजेच्या वेळी मिळालेल्या मदतीची जाण पुढील आयुष्यभर ठेवून आपणास शक्य असेल त्या परीने समाजासाठी उत्तम कार्य करून परत फेड करणे आवश्यक आहे. मुकुल माधव फौन्डेशन तर्फे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील ३६ पदवी, २० पदव्युत्तर आणि ३ आचार्य पदवी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतलेल्या गरजू आणि होतकरू अशा शेतकऱ्यांच्या मुलांना शिष्यवृत्ती दिली जाते. कुलगुरु यांनी फिनोलेक्स परीवाराचे या दातृत्वाबद्दल कौतुक केले आणि गरजू शेतकरी पुत्र/पुत्री मध्ये शिक्षणाची ज्योत पेटती ठेवण्यासाठी दिलेल्या मदतीसाठी आभार व्यक्त केले. याप्रसंगी अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे आणि सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी सदर शिष्यवृत्ती सुरु करण्यामागची पार्श्वभूमी स्पष्ट केली. सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार यांनी स्वागत व प्रास्ताविक केले.

७४. कुलगुरु डॉ. पी. जी. पाटील यांची मा. खासदार श्री. शरद पवारांशी भेट

दि. १८ मार्च, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे नवनियुक्त कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी बारामती येथे माजी केंद्रीय कृषिमंत्री व खासदार मा. श्री. शरद पवार यांची भेट घेतली. या भेटीदरम्यान त्यांनी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कृषि शिक्षण, संशोधन आणि विस्तार शिक्षण कार्याबद्दल चर्चा केली. या चर्चेत त्यांनी कृषि क्षेत्रापुढील आव्हानांचा सामना करण्यासाठी कृषि विद्यापीठाच्या कोणत्या योजना असतील तसेच दृष्टी, आराखडा काय असेल याबाबत त्यांचे मार्गदर्शन घेतले. तसेच केंद्र शासनाकडील

कृषि विद्यापीठाचे प्रश्न सोडविण्यासाठी श्री. शरद पवार यांनी कुलगुरु डॉ. पाटील यांना नवी दिल्लीत संबंधित केंद्रीय मंत्र्यांबरोबर बैठक आयोजन करण्याचे आश्वासन दिले. यावेळी कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी कृषि महाविद्यालय, पुणे व कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील जमीन हस्तांतरण आणि शासनाकडून मिळालेल्या मोबदला याबाबत चर्चा केली. त्याचबरोबर कृषि विद्यापीठांमधील रिक्त पदे, संशोधनासाठी निधी याबाबतही खासदार श्री. शरद पवार यांचे लक्ष वेधले. कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी कृषि विकास प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष श्री. राजेंद्र पवार यांची भेट घेऊन बारामती कृषि महाविद्यालयाला भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांची अधिस्वीकृती मिळाल्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन केले. यावेळी झालेल्या चर्चेमध्ये इंक्युबेशन सेंटर स्थापनेसंबंधी तसेच आंतरराष्ट्रीय संस्थांबरोबर सामंजस्य करार करून शास्त्रज्ञांचा आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण कार्यक्रमांमधील सहभाग वाढविण्यात येईल असे कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी सांगितले. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी पुणे जिल्ह्यातील दौंड तालुक्यातील मळद येथील शेतकरी उत्पादक कंपनीच्या १३० एकर डाळिंब शेतीला भेट देऊन कृषिभूषण अंकुश पडवळे यांचे कौतुक करून शेतावरच त्यांचा व त्यांच्या टीमचा सत्कार करून त्यांच्या पुढील वाटचालीला शुभेच्छा दिल्या.

७५. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात जागतिक जल दिन साजरा

दि. २२ मार्च, २०२१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील हवामान अद्ययावत शेती व जल व्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्राद्वारे जागतिक जल दिनानिमित्त आयोजित ऑनलाईन कार्यक्रमात कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थित होते. या प्रसंगी कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी म्हणून उस्मानाबाद रांजनी येथील नॅचुरल शुगर आणि पुरक उद्योग कारखान्याचे संचालक कृषि भूषण श्री. पांडुरंग आव्हाड उपस्थित होते. तसेच जागतिक जल दिनानिमित्त प्रमुख वक्ते म्हणून नेटाफिम इंडिया प्रा.लि.चे कृषि विद्या प्रमुख इंजि. अरुण देशमुख हे होते. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक

फरांदे, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, प्रकल्प समन्वयक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, आंतरविद्या जलसिंचन व्यवस्थापन विभाग प्रमुख डॉ. एम.एस. माने उपस्थित होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की पिकांना पाण्याची अधिकाधिक आवश्यकता असते. पिकांना सुक्ष्म सिंचनाचा वापर करून कमी पाण्यात अधिक उत्पादन घेऊन पाण्याची बचत करता येते. विद्यापीठाने विकसीत केलेल्या काटेकोर पाणी व्यवस्थापनाकरीता विकसीत केलेल्या तंत्रज्ञानाचा वापर अधिकाधिक होऊन पिकांच्या सिंचनाची कार्यक्षमता वाढणे गरजेचे आहे. याप्रसंगी श्री. पांडुरंग आव्हाड व इंजि. अरुण देशमुख यांनी मार्गदर्शन केले. डॉ. एम.एस. माने यांनी सिंचन पार्क या विषयी प्रात्यक्षिक स्वरूपात माहिती दिली. डॉ. सुनिल गोरंटीवार यांनी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने काटेकोर पाणी व्यवस्थापनासाठी विकसीत केलेल्या तंत्रज्ञानाविषयी माहिती दिली. याप्रसंगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे यांनी प्रमुख अतिथींचे स्वागत करून ओळख करून दिली. यावेळी डॉ. दिलीप पवार यांनी जागतिक जल दिन कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले. या कार्यक्रमाप्रसंगी विद्यार्थी, कर्मचारी व प्राध्यापक वर्ग तसेच शेतकरी बंधू मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. सकाळच्या सत्रात कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या शुभहस्ते आंतरविद्या जलसिंचन व्यवस्थापन विभागाच्या प्रक्षेत्रावर सिंचन प्रकल्पाचे उद्घाटन झाले. याप्रसंगी संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, विभाग प्रमुख डॉ. एम.एस. माने आणि शास्त्रज्ञ उपस्थित होते.

७६. महिला प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. २६ मार्च, २०२१. कृषि विस्तार व संज्ञापन विभाग, पदव्युत्तर महाविद्यालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीने आयोजित केलेल्या दोन दिवसीय, कृषि आधारीत उपजिविका उपक्रमांच्या माध्यमातून कोव्हिड-१९ पश्चात अनुसूचित जाती महिलांच्या स्थितीस्थापकत्वाचे बळकटीकरण या महिला प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे उद्घाटन संपन्न

६. पारितोषिके/पुरस्कार

१. कुलगुरु डॉ.के.पी. विश्वनाथा सर्वात समर्पित कुलगुरु पुरस्काराने सन्मानित

दि. ११ सप्टेंबर, २०२०. राहुरीच्या महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांना त्यांनी केलेल्या शिक्षणामधील उत्कृष्टता व नेतृत्वाकरीता सर्वात समर्पित कुलगुरु पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले आहे. गोल्डन ए.आय.एम. कॉन्फरन्स अँड अवार्डस् यांच्या वतीने दि. ११ सप्टेंबर, २०२० रोजी झालेल्या ऑनलाईन कार्यक्रमात हा पुरस्कार देण्यात आला. या पुरस्कारामध्ये प्रशस्तीपत्रकाचा समावेश आहे.

२. भारतीय विस्तार शिक्षण सोसायटीच्या उपाध्यक्षपदी डॉ. मिलिंद अहिरे यांची निवड

दि. १६ डिसेंबर, २०२०. भारतीय विस्तार शिक्षण सोसायटीच्या उपाध्यक्षपदासाठी देशात ऑनलाईन निवडणूक पार पडली. ही निवडणूक देशामध्ये चार विभागात घेण्यात आली. डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी पश्चिम विभागाच्या उपाध्यक्ष पदासाठी उमेदवारी अर्ज भरला होता. पश्चिम विभागात महाराष्ट्र, गुजरात, राजस्थान आणि गोवा या चार राज्यांमधून निवडणूक ऑनलाईन पध्दतीने पार पडली. यामध्ये डॉ. मिलिंद अहिरे यांना सर्वात जास्त ८० टक्के मते पडून ते विजयी झाले.

३. महाराष्ट्र कृषि तंत्रज्ञ संस्थेच्या सचिवपदी डॉ. आनंद सोळंके यांची निवड

दि. ९ मार्च, २०२१. महाराष्ट्रातील कृषि क्षेत्राला दिशा देणारी मार्गदर्शन तसेच शासनास शेतकऱ्यांच्या हितासाठी सल्ला/शिफारशी देणारी राज्यस्तरीय महाराष्ट्र कृषि तंत्रज्ञ संस्थेच्या राज्यस्तरीय नियामक मंडळाच्या नवनिर्वाचित सदस्यांची सभा दि. ६/०३/२०२१ रोजी फलोद्यान महाविद्यालय, पुणे येथे संपन्न झाली. त्यामध्ये निवडून आलेल्या सदस्यांमधून पुढील तीन वर्षांसाठी खालीलप्रमाणे कार्यकारी समितीच्या

पदाधिकार्यांची निवड करण्यात आली. यामध्ये कृषि क्षेत्रातील तज्ञ, विचारवंत, निवृत्त कुलगुरु यांचा समावेश आहे. यामध्ये डॉ. वेंकटराव मायंदे, डॉ. राजाराम देशमुख, डॉ. उमाकांत दांगट, श्री. जयवंत महल्ले, डॉ. पराग हळदनकर, डॉ. रामकृष्ण मुळे, डॉ. सुदाम अडसुळ, डॉ. पुरुषोत्तम झंवर, डॉ. आनंद सोळंके, डॉ. उषा डोंगरवार, श्री. अतुल मारणे यांची निवड झालेली आहे. तसेच ११ सदस्यांची स्विकृत सदस्य म्हणून निवड करण्यात आली. या समितीवर महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कृषि विद्या विभाग प्रमुख व प्रमुख शास्त्रज्ञ, बियाणे डॉ. आनंद सोळंके यांची सचिवपदी निवड झालेली आहे.

४. डॉ. पंडित खर्डे राष्ट्रीय पुरस्काराने सन्मानित

दि. २४ ऑगस्ट, २०२०. राहुरीच्या महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे प्रसारण केंद्राचे प्रमुख आणि शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांना राष्ट्रीय परिसंवादातील सर्वोत्कृष्ट संशोधन पेपर सादरीकरणाच्या पुरस्काराने गौरविण्यात आले आहे. आंध्र प्रदेश राज्यातील आचार्य एन.जी. रंगा कृषि विद्यापीठाच्या बापटला येथील कृषि महाविद्यालयाच्या प्लॅटिनम महोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित ऑनलाईन राष्ट्रीय परिसंवादात देशभरातून सुमारे २५० शास्त्रज्ञ सहभागी झाले होते. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, राष्ट्रीय उच्च कृषि शिक्षण कार्यक्रम आणि नाबार्ड प्रायोजित या दोन दिवसीय कृषि विस्तार परिवर्तनासाठी परिणामकारक रणनीती या विषयावर हा राष्ट्रीय परिसंवाद आयोजित केला गेला. डॉ. खर्डे यांनी या राष्ट्रीय परिसंवादात शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचा झालेला आर्थिक परिणाम या विषयावर शोधनिबंध सादर केला. हैद्राबाद येथील कृषि परिषद-अटारीचे संचालक डॉ. वाय.जी. प्रसाद हे समारोप कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे तसेच आयोजन सचिव डॉ. पी.व्ही. सत्यगोपाल हे ऑनलाईन उपस्थित होते.

५. डॉ. गरांडे अचिव्हमेंट पुरस्काराने सन्मानित

दि. १ जुलै, २०२०. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील उद्यानविद्या विभागातील अखिल भारतीय समन्वीत फळपिके संशोधन प्रकल्पाचे प्रभारी अधिकारी डॉ. विष्णू गरांडे यांना हिमाचल प्रदेश येथील वाय.एस. परमार उद्यानविद्या विद्यापीठाच्या मानवी व पर्यावरणातील आधुनिकता सोसायटीचा सन २०१९ सालचा ऑल इंडिया प्यारामाउंट अचिव्हमेंट

पुरस्काराने सन्मानीत करण्यात आले. हा पुरस्कार डॉ. गरांडे यांना त्यांनी उद्यानविद्या काढणी पश्चात तंत्रज्ञानामध्ये केलेल्या उल्लेखनीय कामाबद्दल देण्यात आला आहे.

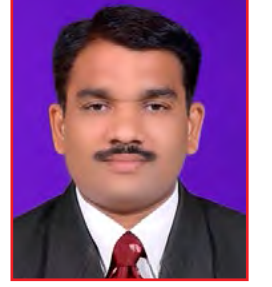
६. अळिंबी सुधार प्रकल्प उत्कृष्ट अखिल भारतीय समन्वीत संशोधन प्रकल्प पुरस्काराने सन्मानीत

दि. ८-९ जून, २०२०. अखिल भारतीय समन्वीत अळिंबी संशोधन प्रकल्पाची सन २०१९-२० ची वार्षिक कार्यशाळा ऑनलाईन पध्दतीने पार पडली. या कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे महासंचालक डॉ. त्रिलोचन महापात्रा हे होते. या कार्यक्रमात कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील अखिल भारतीय समन्वीत अळिंबी सुधार प्रकल्पाला सन २०१९-२० या वर्षासाठीचा उत्कृष्ट अखिल भारतीय समन्वीत संशोधन प्रकल्प पुरस्कार देण्यात आला. यावेळी नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या उद्यानविद्या विभागाचे उपमहासंचालक डॉ. ए.के. सिंग, सहा. उपमहासंचालक डॉ. टी. जानकीराम, हिमाचल प्रदेशातील

सोलन येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या अळिंबी संशोधन संचालनालयाचे प्रकल्प समन्वयक डॉ. व्ही.पी. शर्मा या कार्यक्रमाला उपस्थित होते. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे व सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. जी.एन. खोत यांनी अखिल भारतीय समन्वीत अळिंबी सुधार प्रकल्पाच्या सदस्याचे अभिनंदन केले.

७. भारतीय विस्तार शिक्षण सोसायटीच्या कार्यकारी सल्लागारपदी डॉ. संदिप पाटील यांनी निवड

दि. १६ डिसेंबर, २०२०. कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील कृषि विस्तार व सज्ञापन विभागाचे सहा. प्राध्यापक डॉ. संदिप पाटील यांची भारतीय विस्तार शिक्षण सोसायटीच्या पश्चिम विभागासाठी कार्यकारी सल्लागारपदासाठी नेमणुक करण्यात आली आहे.

७. मनुष्यबळ

७.१ कार्यकारी अधिकारी

१.	मा. कुलपती	श्री. भगत सिंह कोश्यारी	०५ सप्टेंबर २०१९ ते आजपर्यंत
२.	मा. प्रतिकुलपती	श्री. दादाजी भुसे	३० डिसेंबर २०१९ ते आजपर्यंत
३	मा. कुलगुरु	डॉ. के.पी. विश्वनाथा	३१ डिसेंबर २०१५ ते ४ नोव्हेंबर २०२०
		डॉ. ए. एस. ढवण	५ नोव्हेंबर २०२० ते १ मार्च २०२१
		डॉ. पी. जी. पाटील	२ मार्च २०२१ ते आजपर्यंत

७.२ कार्यकारी परिषद सदस्य, मफुकृवि, राहुरी (दि. १ एप्रिल, २०२० ते ३१ मार्च, २०२१)

अ.क्र.	संवर्ग	मा. सदस्यांचे नाव	पत्ता	कालावधी
१	पदसिध्द अध्यक्ष	मा. कुलगुरु	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-
२	पदसिध्द सदस्य	कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे यांचेकडून नामनिर्देशित कृषि संचालक (नि.व.गु.नि.)	कृषि आयुक्तालय, मध्यवर्ती इमारत, पुणे	-
३	पदसिध्द सदस्य	पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून नामनिर्देशित प्रादेशिक पशुसंवर्धन सहसंचालक	जनावरांचा दवाखाना, अशोक स्तंभाजवळ, नाशिक	-
४	पदसिध्द सदस्य	फलोत्पादन संचालक,	महाराष्ट्र राज्य अधीक्षक कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयाजवळ, नरवीर तानाजी मार्ग, शिवाजीनगर, पुणे	-
५	पदसिध्द सदस्य	मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक)	जुना मुंबई-आग्रा मार्ग, त्र्यंबक नाका, आदिवासी विकास भवन समोर, नाशिक	-
६	नामनिर्देशित सदस्य	संचालक संशोधन	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	दि.२४/०९/२०१९ ते २३/०९/२०२१
७	नामनिर्देशित सदस्य	अधिष्ठाता (कृषि)	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	दि.२४/०९/२०१९ ते २३/०९/२०२१
८	पदसिध्द सदस्य	दुग्धव्यवसाय विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून नामनिर्देशित प्रादेशिक दुग्धव्यवसाय विकास अधिकारी	नाशिक विभाग, शासकीय दुध योजना आवार, त्र्यंबक रोड, नाशिक	-
९	पदसिध्द सदस्य	मत्स्यव्यवसाय आयुक्त, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून नामनिर्देशित मा.प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय	जुनी शासकीय अश्विन बॅरेक क्र.१३, महसुल आयुक्त कार्यालयाजवळ, नाशिक रोड, नाशिक	-
१०	नामवंत कृषि वैज्ञानिक	डॉ. बी. व्यंकटेश्वरलू	प्लॉट नं. ३०, अभ्युदयनगर, एल. बी. नगर, हैदराबाद	दि. ३१/८/२०१९ ते ३०/८/२०२२

११	प्रगतशील शेतकरी (एकूण ०५)	श्री. तुषार बाळासाहेब पवार	मु.पो.बेलवडे हवेली, ता.कराड, जि. सातारा	दि.०८/०२/२०१८ ते ०५/०३/२०२०
१२		श्री.नाथाजी दत्तात्रय चौगुले	मु.पो.माळवाडी, कोतवली, ता. पन्हाळा, जि. कोल्हापूर	दि.३०/०७/२०१८ ते २९/०७/२०२१
१३	प्रगतशील शेतकरी (एकूण ०५)	सौ.सुनिता जयवंत पाटील	मु.पो.बिंचुर(भवानीनगर), ता. वाळवा, जि. सांगली	दि.३०/०७/२०१८ ते २९/०७/२०२१
१४		श्री. पंकजकुमार सुरेश महाले	प्लॉट नं.६५, जय हिंद कॉलनी, देवपूर, धुळे	दि.३०/०७/२०१८ ते २९/०७/२०२१
१५		डॉ. विजयप्रकाश किसनराव ठोंबरे	रा. मंगळवार पेठ, केज, जि. बीड	दि.३०/०७/२०१८ ते २९/०७/२०२१
१६		भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद यांचे प्रतिनिधी	डॉ. मेजर सिंग, संचालक	भाकृअप-कांदा व लसूण संशोधन संचालनालय, पुणे-नाशिक महामार्ग क्र. ५०, राजगुरुनगर, पुणे
१७		कृषि उद्योजक	श्री. दत्तात्रय भाऊसाहेब पानसरे	श्री दत्तकृपा निवास, लाईन नं. २, बंगला नं. २, शिल्पागार्डन समोर, माणिक नगर, जि. अहमदनगर
१८	महाराष्ट्र	रिक्त	-	-
१९	विधानसभा	रिक्त	-	-
२०	प्रतिनिधी (एकूण ०३)	रिक्त	-	-
२१	महाराष्ट्र विधानपरिषद	माजी आ. श्री. प्रकाश गजभिये	साई प्रभु आपार्टमेंट, रवी नगर चौक, नागपूर	दि. ०५/१०/२०१५ ते ०६/०६/२०२०
२२	प्रतिनिधी (एकूण ०२)	मा. आ. श्री. नरेंद्र दराडे	मु.पो.बाभुळगाव, ता. येवला, जि. नाशिक	दि. ०६/०२/२०१९ ते २९/०६/२०२४
२३		मा. आ. श्री. किशोर दराडे	घर नं. ३४२६, जुनी माळी गल्ली, येवला, ता. येवला, जि. नाशिक	दि. २३/१२/२०२० ते ७/७/२०२४
२४	जिल्हा परिषदेच्या	रिक्त	-	-
२५	कृषि समितीचे सभापती (एकूण ०२)	रिक्त	-	-
२६	पदसिध्द सदस्य सचिव	कुलसचिव	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-
२७	निमंत्रित	नियंत्रक	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-
२७	निमंत्रित	नियंत्रक	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-

७.३ विद्या परिषद सदस्य (दि. १/४/२०२० ते ३१/०३/२०२१)

अ.क्र.	संवर्ग	मा. सदस्याचे नाव / पदनाम	पत्ता	शेरा
१	अध्यक्ष	मा. कुलगुरु	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२	पदसिध्द सदस्य	संचालक, विस्तार शिक्षण	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३	पदसिध्द सदस्य	संचालक, शिक्षण	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
४	पदसिध्द सदस्य	संचालक, संशोधन	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
५	पदसिध्द सदस्य	अधिष्ठाता (कृषि)	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
६	पदसिध्द सदस्य	अधिष्ठाता (कृषि अभियांत्रिकी)	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
७	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता (प.म.)	पदव्युत्तर महाविद्यालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
८	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता (कृ.अ.म.)	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, म.फु.कृ. वि., राहुरी	
९	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता (नि.कृ.शि.)	निम्न कृषि शिक्षण, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
१०	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, पुणे	
११	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर	
१२	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, धुळे	
१३	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार	
१४	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, कराड	
१५	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर, जळगाव	
१६	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हळगाव	
१७	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि विद्या विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
१८	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
१९	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, वनस्पतीशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२०	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, मृदशास्त्र व रसायनशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२१	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि अर्थशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२२	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	

२३	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि किटकशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२४	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि विस्तार विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२५	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, उद्यानविद्या विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२६	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, वनस्पती विकृतीशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२७	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, अन्नविज्ञान व तंत्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२८	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, जीवरसायनशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
२९	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, आंतरविद्याशाखा पाणी व्यवस्थापन विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३०	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि यंत्रे व शक्ती विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३१	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, जलसिंचन व निचरा अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३२	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, मृद व जलसंधारण अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३३	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि प्रक्रिया अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३४	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, प्रक्षेत्र आखणी, ग्रामीण विद्युतीकरण अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
३५	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि हवामानशास्त्र विभाग	कृषि महाविद्यालय, पुणे	
३६	पदसिध्द सदस्य	मृद विशेषज्ञ	कृषि संशोधन केंद्र, रविवार पेठ, सोलापूर	
३७	पदसिध्द सदस्य	ऊस विशेषज्ञ	मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगाव	
३८	पदसिध्द सदस्य	तेलबिया विशेषज्ञ	तेलबिया संशोधन केंद्र, जळगांव	
३९	पदसिध्द सदस्य	गहु विशेषज्ञ	गहु संशोधन केंद्र, निफाड, जि. नाशिक	
४०	पदसिध्द सदस्य	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
४१	पदसिध्द सदस्य सचिव	कुलसचिव	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	
निमंत्रित सदस्य (दि.१५.०२.१९९६ रोजीच्या विद्या परिषदेच्या बैठकीतील विषय क्र. ०२ अन्वये)				
४२	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., शेंडा पार्क, कोल्हापूर	
४३	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., विभागीय फळ संशोधन केंद्र, गणेशखिंड, पुणे	

४४	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., कृषि संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक	
४५	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., ९७, रविवार पेठ, सोलापूर	
निमंत्रित सदस्य (दि. १४.०२.२०१९ रोजीच्या विद्या परिषदेच्या ९५ व्या बैठकी अन्वये)				
४६	निमंत्रित सदस्य	प्राचार्य	उद्यानविद्या महाविद्यालय, कृमवि, परिसर, पुणे	
निमंत्रित सदस्य (दि. १४.०२.२०१९ रोजीच्या विद्या परिषदेच्या ९८ व्या बैठकी अन्वये)				
४७	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	संशोधन संचालनालय, मफुकृवि, राहुरी	
स्विकृत सदस्य (दि. २५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी झालेल्या विद्या परिषदेच्या १०९ व्या बैठकीतील विषय क्र. ६ अन्वये)				
४८	स्विकृत सदस्य	डॉ. आर. बी. देशमुख, (माजी कुलगुरु, मफुकृवि, राहुरी)	राज बंगलो, ४६, वृंदावन, सेक्टर ए/बी, सहकारी गृहनिर्माण संस्था, पंचवटी, पाषाण, पुणे ४११ ००८	०६/०९/२०१८ ते ०५/०९/२०२०
४९	स्विकृत सदस्य	डॉ. के. ई. लंवाडे, (माजी कुलगुरु, डॉ. बाळासाहेब सांवत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली)	सी-७, निसर्ग फेज खर्ख, कसपाटे वस्ती, वाकड, पुणे ४११ ०५७	०६/०९/२०१८ ते ०५/०९/२०२०
५०	स्विकृत सदस्य	डॉ. व्ही. एम. मायंदे, (माजी कुलगुरु, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ)	बी-५०४, मॉन्ट व्हर्ट, बिआरिटझ - २, बाणेर - पाशान लिंक रोड, पुणे ४११ ०२१	०६/०९/२०१८ ते ०५/०९/२०२०
५१	स्विकृत सदस्य	डॉ. के. व्ही. प्रसाद, संचालक	पुष्पविज्ञान अनुसंधान निर्देशालय, कृषि महाविद्यालय परिसर, पुणे ४११ ००५	०६/०९/२०१८ ते ०५/०९/२०२०
संलग्न महाविद्यालयांचे प्राचार्य (महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, नियम ३३ (२) (viii) आणि परिनियम १९९० मधील परिनियम क्र. ४ (viii))				
५२	सदस्य	प्राचार्य	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, नारायणगाव, जि. पुणे	
५३	सदस्य	प्राचार्य	कृषि महाविद्यालय, अकलूज, जि. सोलापूर	
५४	सदस्य	प्राचार्य	कृषि महाविद्यालय, विद्यानगरी, बारामती, जि.पुणे	
५५	सदस्य	प्राचार्य	कृषि महाविद्यालय, आंबी, ता.वडगांव मावळ, जि.पुणे	
५६	सदस्य	प्राचार्य	के. के. वाघ कृषि महाविद्यालय, नाशिक	

७.४ विद्याविषयी अधिकारी (०१.०४.२०२० ते ३१.०३.२०२१)

अ. क्र.	पदनाम / संवर्ग	अधिकाऱ्यांचे नाव	वेतनश्रेणी (रूपये)	कालावधी	
				पासून	पर्यंत
१	२	३	४	५	६
१.	अधिष्ठाता (कृषि)	डॉ. ए. एल. फरांदे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ४०००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१
२.	संचालक, संशोधन	डॉ. एस.आर. गडाख	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ४०००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१
३.	संचालक, विस्तार शिक्षण	डॉ. एस.आर. गडाख (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ४०००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१
४.	सहयोगी अधिष्ठाता (पदव्युत्तर महाविद्यालय)	डॉ. वाय. जी. फुलपगारे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.४.२०२०	२१.०९.२०२०
		डॉ. पी.एन.रसाळ	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	२२.०९.२०२०	३१.०३.२०२१
५.	सहयोगी अधिष्ठाता (कृषि अभियांत्रिकी)	डॉ.डी.डी.पवार	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ३०००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१
६.	सहयोगी अधिष्ठाता (निम्नस्तर शिक्षण)	डॉ.एस.अ.रणपिसे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ३०००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१
७.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे	डॉ. एम. सी. अहिरे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	३१.०५.२०२०
		डॉ.सी.डी. देवकर (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०६.२०२०	३१.०३.२०२१
८.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, पुणे	डॉ.जी.जी. खोत (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	३१.०७.२०२०
		डॉ. एस.डी.मासाळकर (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०८.२०२०	३१.०३.२०२१
९.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर	डॉ.पी.एन.रसाळ	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	२१.०९.२०२०
		डॉ.एस.आर. शिंदे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ३०००	२२.०९.२०२०	३१.०३.२०२१
१०.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, नंदूरबार	डॉ.एस.बी. खरबडे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
११.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, कराड	डॉ. आर.आर. सुर्यवंशी (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१

१२.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, हळगांव	डॉ. व्ही. डी. शेंडे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	३१.०५.२०२०
		डॉ. एम. सी. अहिरे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०६.२०२०	३१.०३.२०२१
१३.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, मुक्तार्ईनगर	डॉ. एस. सी. पाटील (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
१४.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, काष्टी	डॉ. पी. एन. शेंडगे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	०१.०४.२०२०	१२.०१.२०२१
		डॉ. व्ही. ए. शिंदे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० विशेष वेता ३०००	१४.०१.२०२१	३१.०३.२०२१

७.५ विभाग प्रमुख (वार्षिक अहवाल दि.०१.०४.२०२० ते दि.३१.०३.२०२१)

अ. क्र.	पदनाम / संवर्ग	अधिकार्यांचे नाव	वेतनश्रेणी (रूपये)	कालावधी	
				पासून	पर्यंत
१	२	३	४	५	६
१.	कृषि विद्या	डॉ.ए.व्ही.सोळंके (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
२.	मृदशास्त्र व कृषि रसायन	डॉ. बी. डी. भाकरे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
३.	कृषि वनस्पतीशास्त्र	डॉ. ए. एस. जाधव (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
४.	कृषि किटकशास्त्र	डॉ. सी. एस. पाटील	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
५.	वनस्पती विकृतीशास्त्र	डॉ. टी. के. नरुटे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
६.	उद्यानविद्या	डॉ. एस. अ. रणपिसे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
७.	पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र	डॉ.वाय.जी. फुलपगारे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.१२.२०२०
		डॉ. डी. के. कांबळे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०१.२०२१	३१.०३.२०२१
८.	अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान	डॉ. यु. डी. चव्हाण	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
९.	कृषि अभियांत्रिकी	डॉ. एस. डी. गोरंटीवार	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
१०.	कृषि हवामानशास्त्र	डॉ. जे. डी. जाधव (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
११.	कृषि विस्तार	डॉ. एस. बी. शिंदे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०५.२०२०
		डॉ. एम. सी. अहिरे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०६.२०२०	३१.०३.२०२१
१२.	कृषि अर्थशास्त्र	डॉ. डी. बी. यादव	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१

७.६ इतर अधिकारी (वार्षिक अहवाल १.४.२०२० ते ३१.३.२०२१)

अ. क्र.	पदनाम / संवर्ग	अधिकार्यांचे नाव	वेतनश्रेणी (रुपये)	कालावधी	
				पासून	पर्यंत
१.	कुलसचिव	श्री. एस. आर. कासार	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	२०.०४.२०२०
		डॉ. डी. डी. पवार	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	२१.०४.२०२०	०४.०६.२०२०
		श्री. मोहन वाघ	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०५.०६.२०२०	३१.०३.२०२१
२.	नियंत्रक	श्री. व्ही. ए. कोते	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
३.	क्रिडा अधिकारी	श्री. डी. एम. गायकवाड (अतिरिक्त पदभार)	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
४.	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	डॉ. एम. आर. चौहान (अतिरिक्त पदभार)	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
५.	विद्यापीठ ग्रंथपाल	डॉ. ए. बी. देशमुख (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०२०	३१.०३.२०२१
६.	विद्यापीठ अभियंता	श्री. एम. पी. ढोके	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ७६००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१
७.	वैद्यकिय अधिकारी	डॉ. श्रीमती व्ही. आर. हिले	९३००-३४८०० + ग्रेड पे ४४००	०१.४.२०२०	३१.०३.२०२१

७.७ विद्यापीठ मनुष्यबळ

अ.क्र	पदाचे नाव	वेतनश्रेणी (पे बॅंड व ग्रेड पे सह)	मंजुर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
गट-अ					
१.	मा. कुलगुरु	रु. ७५,०००, विशेष वेता. रु.५,०००	१	१	०
२.	कुलसचिव	३७,४००-६७,००० ग्रेड पे.८,७००	१	१	०
३.	संशोधन संचालक	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,००० विशेष भत्ता-४,०००	१	१	०
४.	संचालक, विस्तार शिक्षण	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,००० विशेष भत्ता-४,०००	१	०	१
५.	अधिष्ठाता (कृषि)	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,००० विशेष भत्ता-४,०००	१	१	०
६.	सहयोगी अधिष्ठाता (कृषि)	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,००० विशेष भत्ता-३,०००	११	२	९
७.	सहयोगी अधिष्ठाता (कृषि अभियांत्रिकी)	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,००० विशेष भत्ता-३,०००	१	१	०
८.	विभाग प्रमुख	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१२	८	४
९.	प्राध्यापक, कृषिविद्या	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१३	४	९

१०.	प्राध्यापक, मृदशास्त्र व कृषि रसायनशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	६	२	४
११.	प्राध्यापक, जीव रसायनशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	१	०
१२.	प्राध्यापक, अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
१३.	प्राध्यापक, अंतरविद्या शाखा पाणी व्यवस्थापन	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	१	०
१४.	प्राध्यापक, कृषि वनस्पतीशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१८	७	११
१५.	प्राध्यापक, कृषि किटकशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	६	१	५
१६.	प्राध्यापक, वनस्पती विकृतीशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	९	२	७
१७.	प्राध्यापक, उद्यानविद्या	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१०	३	७
१८.	प्राध्यापक, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	६	२	४
१९.	प्राध्यापक, कृषि अर्थशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	६	१	५
२०.	प्राध्यापक, कृषि विस्तार	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	५	२	३
२१.	प्राध्यापक, संख्याशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	२	०	२
२२.	प्राध्यापक, मृद व जलनिसारण अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	२	२	०
२३.	प्राध्यापक, कृषि प्रक्रीया अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	२	२	०
२४.	प्राध्यापक, जलसिंचन व निस्सारण अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	२	०	२
२५.	प्राध्यापक, कृषि शक्ती व यंत्रे	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	५	०	५
२६.	प्राध्यापक, भौतिकशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
२७.	प्राध्यापक, विद्युत अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
२८.	प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
२९.	प्राध्यापक, गणित	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३०.	सहयोगी संशोधन संचालक	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	३	०	३
३१.	प्राध्यापक, अन्न प्रक्रीया तंत्रज्ञान	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३२.	प्राध्यापक, अन्नसुरक्षा आणि गुणवत्ता	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३३.	प्राध्यापक, अन्नप्रक्रीया यंत्रशास्त्र (अभियांत्रिकी)	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३४.	प्राध्यापक, अन्नव्यवसाय व्यवस्थान	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३५.	प्राध्यापक, अन्नयंत्रशास्त्र कृती	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३६.	प्राध्यापक, व्यवसाय व्यवस्थापन	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३७.	प्राध्यापक, विपणन	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३८.	विद्यापीठ ग्रंथपाल	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१
३९.	सहयोगी प्राध्यापक, कृषिविद्या	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	४३	३१	१२
४०.	सहयोगी प्राध्यापक, कृषि वनस्पतीशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	३३	२२	११
४१.	सहयोगी प्राध्यापक, जीव रसायनशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	३	३	०

४२.	सहयोगी प्राध्यापक, मृद व कृषि रसायनशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२३	१२	११
४३.	सहयोगी प्राध्यापक, कृषि किटकशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१६	७	९
४४.	सहयोगी प्राध्यापक, वनस्पती विकृतीशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१९	११	८
४५.	सहयोगी प्राध्यापक, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१५	११	४
४६.	सहयोगी प्राध्यापक, कृषि अर्थशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१२	७	५
४७.	सहयोगी प्राध्यापक, उद्यानविद्या	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	३१	२०	११
४८.	सहयोगी प्राध्यापक, कृषि विस्तार	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१२	८	४
४९.	सहयोगी प्राध्यापक, संख्यासंशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	१	१
५०.	सहयोगी प्राध्यापक, इंग्रजी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१	०	१
५१.	सहयोगी प्राध्यापक हिंदी/मराठी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	०	२
५२.	सहयोगी प्राध्यापक, अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१	१	०
५३.	सहयोगी प्राध्यापक, मृद व जलनिसारण अभियांत्रिकी विभाग	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	६	५	१
५४.	सहयोगी प्राध्यापक कृषि प्रक्रिया अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	६	४	२
५५.	सहयोगी प्राध्यापक, कृषि शक्ती व यंत्रे	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	४	२	२
५६.	सहयोगी प्राध्यापक, जलसिंचन व निस्सारण अभियांत्रिकी	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	४	२	२
५७.	सहयोगी प्राध्यापक, भौतिकशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	१	०	१
५८.	सहयोगी प्राध्यापक, पशुवैद्यकशास्त्र	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	१	१
५९.	सहयोगी प्राध्यापक, अन्न प्रक्रिया तंत्रज्ञान	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	०	२
६०.	सहयोगी प्राध्यापक, अन्नसुरक्षा आणि गुणवत्ता	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	०	२
६१.	सहयोगी प्राध्यापक, अन्नप्रक्रिया यंत्रशास्त्र (अभियांत्रिकी)	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	०	२
६२.	सहयोगी प्राध्यापक, अन्नव्यवसाय व्यवस्थाप	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	०	२
६३.	सहयोगी प्राध्यापक, अन्नयंत्रशास्त्र कृती	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२	०	२
६४.	सहयोगी प्राध्यापक, व्यवसाय व्यवस्थापन	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	०	०	०
६५.	सहयोगी प्राध्यापक, विपणन	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	०	०	०
६६.	सहयोगी प्राध्यापक, बँकींग वित्त व लेखा	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	०	०	०
६७.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि विद्या	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	६८	२९	३९
६८.	सहाय्यक प्राध्यापक, मृदशास्त्र व कृषि रसायनशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	३८	३१	७
६९.	सहाय्यक प्राध्यापक, जीव रसायनशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	५	३	२

७०.	सहाय्यक प्राध्यापक, अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	३	०	३
७१.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि वनस्पतीशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	५४	३८	१६
७२.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि किटकशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	४८	२७	२१
७३.	सहाय्यक प्राध्यापक, वनस्पती विकृतीशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	४८	३२	१६
७४.	सहाय्यक प्राध्यापक, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	२८	१२	१६
७५.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि अर्थशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	२२	१४	८
७६.	सहाय्यक प्राध्यापक, उद्यानविद्या	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	५२	४०	१२
७७.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि विस्तार	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	२२	१४	८
७८.	सहाय्यक प्राध्यापक, पशुवैद्यकशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	५	३	२
७९.	सहाय्यक प्राध्यापक, संख्याशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	११	६	५
८०.	सहाय्यक प्राध्यापक, गणित	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	२	२	०
८१.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि हवामानशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	४	१	३
८२.	सहाय्यक प्राध्यापक, इंग्रजी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	३	२	१
८३.	सहाय्यक प्राध्यापक, गृहशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	०	०	०
८४.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि पर्यावरणशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	२	०	२
८५.	सहाय्यक प्राध्यापक, अन्न प्रक्रिया तंत्रज्ञान	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	४	०	४
८६.	सहाय्यक प्राध्यापक, अन्नसुरक्षा आणि गुणवत्ता	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	३	०	३
८७.	सहाय्यक प्राध्यापक, अन्नप्रक्रिया यंत्रशास्त्र (अभियांत्रिकी)	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	३	०	३
८८.	सहाय्यक प्राध्यापक, अन्नव्यवसाय व्यवस्थापन	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	२	०	२
८९.	सहाय्यक प्राध्यापक, अन्नयंत्रशास्त्र कृती	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	३	०	३
९०.	सहाय्यक प्राध्यापक, व्यवसाय व्यस्थान	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	०	१
९१.	सहाय्यक प्राध्यापक, विपणन	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	०	१
९२.	सहाय्यक प्राध्यापक, बँकिंग वित्त व लेखा	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	०	१
९३.	सहाय्यक प्राध्यापक, मृद व जलनिसारण अभियांत्रिकी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१०	६	४
९४.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि प्रक्रिया अभियांत्रिकी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	७	३	४
९५.	सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि शक्ती व यंत्रे अभियांत्रिकी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	७	४	३
९६.	सहाय्यक प्राध्यापक, जलसिंचन व निस्सारण अभियांत्रिकी विभाग	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	११	१०	१

९७.	सहाय्यक प्राध्यापक, भौतिकशास्त्र	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	०	१
९८.	सहाय्यक प्राध्यापक, विद्युत अभियांत्रिकी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	१	०
९९.	सहाय्यक प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	०	१
१००.	सहाय्यक प्राध्यापक, यंत्रशास्त्र अभियांत्रिकी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	१	१	०
१०१.	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी (महाविद्यालयीन स्तर)	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,६००	१	०	१
१०२.	उपकुलसचिव	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,६००	२	१	१
१०३.	वैद्यकीय अधिकारी	रु.९३००-३४,८०० ग्रेड वेता. रु.५,४०० (एमबीबीएस) रु.९३००-३४,८००, ग्रे.वेता रु.४,६००	२	१	१
१०४.	सहाय्यक कुलसचिव / सहाय्यक नियंत्रक	रु.९३००-३४,८०० ग्रेड वेता. रु.४,६००	२७	११	१६
१०५.	उप-विद्यापीठ अभियंता	रु.१५६००-३९,१०० ग्रेड वेता. रु.६,९००	१	०	१
१०६.	क्रिडा अधिकारी	रु.१५६००-३९,१०० ग्रेड वेता. रु.६,६००	१	०	१
१०७.	सुरक्षा अधिकारी	रु.९३००-३४,८०० ग्रेड वेता. रु.४,६००	१	०	१
१०८.	सहाय्यक अभियंता (स्थापत्य)	रु.९३००-३४,८०० ग्रेड वेता. रु.५,४००	१	१	०
१०९.	शारिरिक शिक्षण निर्देशक	रु.१५६००-३९,१०० ग्रेड वेता. रु.६,०००	१०	४	६
११०.	महाविद्यालयीन ग्रंथपाल	रु.१५६००-३९,१०० ग्रेड वेता. रु.६,०००	९	३	६
१११.	विद्यापीठ अभियंता	रु.३७४००-६७,००० ग्रेड वेता. रु.७,६००	१	१	०
११२.	नियंत्रक	रु.३७४००-६७,००० ग्रेड वेता. रु.६,६००	१	१	०
११३.	अधिदान व लेखाअधिकारी	रु.९३००-३४८०० ग्रेड वेता. रु.४,६००	३	३	०
११४.	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी (विद्यापीठ स्तर)	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,६००	१	०	१
११५.	मा. कुलगुरु यांचे स्वीय सहाय्यक	रु.९३००-३४८०० ग्रेड वेता. रु.४,६००	१	१	०
एकुण गट-अ			९१९	४९९	४२०
गट-ब					
१	कार्यालय अधीक्षक	S - १५ : ४१८००-१३२३००	३६	१९	१७
२	अधीक्षक (संगणक)	S - १५ : ४१८००-१३२३००	२	१	१
३	कार्यालय अधीक्षक (प्रतिनियुक्ती)	S - १५ : ४१८००-१३२३००	३	२	१
४	सहाय्यक अधीक्षक	S - १४ : ३८६००-१२२८००	६०	३०	३०
५	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	S - १५ : ४१८००-१३२३००	११	४	७
६	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	S - १४ : ३८६००-१२२८००	१९	३	१६
७	कनिष्ठ अभियंता / शाखा अभियंता (स्थापत्य)	S - १३ : ३५४००-११२४०० S - १५ : ४१८००-१३२३००	११	७	४
८	कनिष्ठ अभियंता / शाखा अभियंता (विद्युत)	S - १३ : ३५४००-११२४०० S - १५ : ४१८००-१३२३००	७	१	६

९	कनिष्ठ अभियंता / शाखा अभियंता (यांत्रिकी)	S - १३ : ३५४००-११२४०० S - १५ : ४१८००-१३२३००	०	१	-१
१०	वरिष्ठ तांत्रिक सहाय्यक	S - १५ : ४१८००-१३२३०० S - १४ : ३८६००-१२२८००	२	०	२
११	मुख्य कलाकार	S - १४ : ३८६००-१२२८००	१	०	१
१२	चलत छायाचित्रकार	S - १४ : ३८६००-१२२८००	१	०	१
१३	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक	S - १५ : ४१८००-१३२३०० S - १६ : ४४९००-१४२४००	१४३	६५	७८
१४	पशुवैद्यकीय अधिकारी	S - १५ : ४१८००-१३२३०० S - १४ : ३८६००-१२२८००	३	०	३
एकुण गट - ब			२९९	१३३	१६६
गट क					
१	वरिष्ठ लिपीक	S - ८ : २५५००-८११००	१५९	१०२	५७
२	लघुटंकलेखक	S - ८ : २५५००-८११००	११	४	७
३	लिपीक-नि-टंकलेखक	S - ६ : १९९००-६३२००	२३५	१७३	६२
४	तांत्रिक सहाय्यक (ग्रंथालय)	S - १० : २९२००-९२३००	१	१	०
५	प्रमुख तालिकाकार (ग्रंथालय)	S - १० : २९२००-९२३००	१०	३	७
६	निर्गमण सहाय्यक (ग्रंथालय)	S - ७ : २१७००-६९१००	९	४	५
७	आरेखक	S - १० : २९२००-९२३०० S - १३ : ३५४००-११२४०० (चार वर्ष सेवे नंतर)	७	४	३
८	अनुरेखक	S - ७ : २१७००-६९१०० S - ८ : २५५००-८११०० (चार वर्ष सेवे नंतर)	७	२	५
९	वरिष्ठ यांत्रिक	S - ८ : २५५००-८११००	४	१	३
१०	कनिष्ठ यांत्रिक	S - ६ : १९९००-६३२००	३	२	१
११	तांत्रिक सहाय्यक	S - १० : २९२००-९२३००	४	३	१
१२	यांत्रिक पर्यवेक्षक	S - १० : २९२००-९२३००	१	१	०
१३	कार्यदेशक निर्देशक	S - १० : २९२००-९२३००	२	१	१
१४	प्रक्षेत्र यांत्रिक	S - ८ : २५५००-८११००	४	०	४
१५	जोडारी तथा यांत्रिक	S - ८ : २५५००-८११००	१	०	१
१६	जोडारी	S - ८ : २५५००-८११००	६	४	२
१७	कातारी	S - ८ : २५५००-८११००	३	३	०
१८	यांत्रिकी	S - ८ : २५५००-८११००	१	०	१
१९	ओतारी	S - ८ : २५५००-८११००	३	१	२
२०	टूकश्राव्यचालक	S - ८ : २५५००-८११००	४	१	३
२१	सुतार	S - ८ : २५५००-८११०० (आयटीआय प्रमाणपत्र धारकांसाठी) S - ७ : २१७००-६९१०० (इतरांसाठी)	१२	६	६

२२	सांधाता	S - ८ : २५५००-८११००	३	२	१
२३	तारतंत्री	S - ८ : २५५००-८११०० (आयटीआय प्रमाणपत्र धारकांसाठी) S - ६ : १९९००-६३२०० (इतरांसाठी)	२४	१०	१४
२४	मिश्रक (वैद्यकीय)	S - १० : २९२००-९२३००	२	१	१
२५	मिश्रक (पशुवैद्यकीय)	S - ८ : २५५००-८११००	४	३	१
२६	परिचारीका	S - १३ : ३५४००-११२४००	१	१	०
२७	छायाचित्रकार	S - १० : २९२००-९२३००	५	०	५
२८	कलाकार / छायाचित्रकार	S - १० : २९२००-९२३००	४	४	०
२९	अंधार खोलीसहाय्यक	S - ८ : २५५००-८११००	२	०	२
३०	सहाय्यक सुरक्षा अधिकारी	S - १० : २९२००-९२३००	३	१	२
३१	नळकारागीर	S - ६ : १९९००-६३२००	६	३	३
३२	मिस्त्री	S - ६ : १९९००-६३२००	१२	५	७
३३	सर्वेक्षक (मोजणीदार)	S - ८ : २५५००-८११००	१	१	०
३४	पंपचालक	S - ६ : १९९००-६३२००	३	२	१
३५	दुरध्वनीचालक	S - ७ : २१७००-६९१००	२	१	१
३६	जुळणीकार	S - ७ : २१७००-६९१००	२	२	०
३७	छपाईकार	S - ७ : २१७००-६९१००	१	०	१
३८	वरिष्ठ कलाकार	S - १० : २९२००-९२३००	१	१	०
३९	लोहार	S - ८ : २५५००-८११०० (आयटीआय प्रमाणपत्र धारकांसाठी) S - ७ : २१७००-६९१०० (इतरांसाठी)	६	२	४
४०	वीजतंत्री	S - ८ : २५५००-८११००	६	१	५
४१	वाहन चालक	S - ६ : १९९००-६३२००	७२	३५	३७
४२	कृषि यंत्रचालक	S - ७ : २१७००-६९१००	१७	६	११
४३	यांत्रिक तथा वीजतंत्री	S - ८ : २५५००-८११००	१	१	०
४४	संगणक चालक	S - १३ : ३५४००-११२४००	३	०	३
४५	कृषि सहाय्यक	S - ८ : २५५००-८११०० S - १० : २९२००-९२३०० (सात वर्षांच्या अर्हताकारी सेवेनंतर)	६११	४५८	१५३
४६	पशुधन पर्यवेक्षक	S - ८ : २५५००-८११००	५	५	०
४७	कनिष्ठ पशुवैद्यकीय अधिकारी	S - १५ : ४१८००-१३२३०० (पदवीधर) S - १० : २९२००-९२३०० (इतरांसाठी)	२	१	१
४८	कनिष्ठ संशोधन सहाय्यक	S - १३ : ३५४००-११२४००	१९३	९१	१०२

		एकुण गट - क	१४७९	९५३	५२६
गट ड					
१	प्रयोगशाळा परिचर	S - ६ : १९९००-६३२०० (भौतिक व रसायनशास्त्र विषयांसह माध्यमीक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण) S - १ : १५०००-४७६०० (इतरांसाठी)	४७	२६	२१
२	ग्रंथालय परिचर	S - ६ : १९९००-६३२०० (माध्यमीक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व ग्रंथालय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम पूर्ण) S - १ : १५०००-४७६०० (इतरांसाठी)	८	४	४
३	गणक	S - ३ : १६६००-५२४००	५४	२५	२९
४	गवंडी	S - ३ : १६६००-५२४००	४	१	३
५	माळी	S - ५ : १८०००-५६९०० (माळी पदविका प्रमाणपत्र धारक) S - १ : १५०००-४७६०० (इतरांसाठी)	५६	२७	२९
६	प्रयोगशाळा सेवक/ पाल/नोकर	S - १ : १५०००-४७६००	४	०	४
७	सुरक्षा रक्षक	S - १ : १५०००-४७६००	१७	७	१०
८	शिपाई	S - १ : १५०००-४७६००	१८३	११७	६६
९	पहारेकरी	S - १ : १५०००-४७६००	१५९	८१	७८
१०	मजूर	S - १ : १५०००-४७६००	११९२	६९८	४९४
११	स्वच्छक	S - १ : १५०००-४७६००	२४	२०	४
एकुण गट - ड			१७४८	१००६	७४२
एकुण (ब+क+ड)			३५२६	२०९२	१४३४

८. पायाभुत सुविधा निर्मिती

राहुरी विभागातील सन २०२०-२०२१ मधील पूर्ण झालेली कामे

अ. क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे शेळी प्रकल्पातील शेळी शेडमध्ये वीटकामाद्वारे पूर्वेकडील परिसरात पाण्याचा निचरा करणे.	१४५९२२.००	एआयसीआरपी अंतर्गत शेळी सुधार निधी	काम पूर्ण झाले
२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे वनशेती प्रकल्पाच्या प्रक्षेत्रामध्ये शेतीसाठी पी.व्ही.सी. पाईपलाईनद्वारे सिंचनसुविधा उपलब्ध करून देण्याचे काम करणे.	२६६४०१.००	बांबू प्रकल्प	काम पूर्ण झाले
३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र येथील बोरवेलमध्ये ७.५ एच.पी. मोटर बसविण्याचे काम करणे.	२१२१९८.००	प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र	काम पूर्ण झाले
४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र येथील वातानुकुलीत यंत्राची दुरुस्ती व सर्व्हिसिंग करण्याचे काम करणे.	११८५७२.००	प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र	काम पूर्ण झाले
५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रगत कृषि विज्ञान आणि तंत्रज्ञान केंद्रांतर्गत हवामान स्मार्ट कृषिची नवीन विकसनशील अत्याधुनिक सुविधासाठी विद्युत पुरवठा करण्यासाठी विद्युत केबल व उपकरणे खरेदी करणे.	१३११५४१.००	प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र	काम पूर्ण झाले
६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र-हवामान स्मार्ट कृषि आणि पाणी व्यवस्थापन प्रकल्प येथे फार्म मोटर आणि कार्यालयात विद्युत पुरवठा करणे.	२६५०६३.००	प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र	काम पूर्ण झाले
७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डी ब्लॉक येथील प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र-हवामान स्मार्ट कृषि आणि पाणी व्यवस्थापन माहिती केंद्राजवळील शेततळ्याची खोदाई, प्लास्टीक कागदाचे अच्छादन, सिल्टिंग टाकी, कुंपण करणे.	११८८०२७.००	प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र	काम पूर्ण झाले
८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अ.शिं.कृ.अ.म. येथील व्याख्यान कक्ष क्र. सी आणि डी मधील विद्युतीकरणाचे नूतनीकरण करणे.	२३८४९९.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अ.शिं.कृ.अ.म. येथील व्याख्यान कक्ष क्र. अ आणि ब मधील विद्युतीकरणाचे नूतनीकरण करणे.	२३५८११.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
१०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अ.शिं.कृ.अ.म. येथील व्याख्यान कक्ष क्र. अ आणि ब मधील ध्वनिक भिंत पॅनलिंग, अॅल्युमिनीयम खिडक्या व आतील बाजूचे रंगकाम करणे.	३९६९४४.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
११	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अ.शिं.कृ.अ.म. येथील व्याख्यान कक्ष क्र. सी आणि डी मधील ध्वनिक भिंत पॅनलिंग, अॅल्युमिनीयम खिडक्या व आतील बाजूचे रंगकाम करणे.	३९६९४४.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले

१२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे विद्यार्थी/विद्यार्थिनी वसतीगृहामधील भोजनालय (दररोज क्षमता ३००) सोलरस्टीम पाककला प्रणाली (४ नंबर) पुरवठा प्रतिष्ठाण चाचणी चालू करणे व देखभालीची कामे करणे.	१०६४६८२०.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
१३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे कृषि विद्याशाखा इमारतीमधील कृषि रसायनशास्त्र व मातीपरिक्षण विभागातील व्याख्यानकक्ष क्र. १२५ मध्ये अॅकॉस्टीक बोर्ड, वॉटरप्रूफिंग, रंगकाम, दरवाजे, खिडक्या आणि इतर कामे करणे.	६५८२५१.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
१४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अ.शिं.कृ.अ.म. येथील इ व फ विद्यार्थी वसतीगृहातील कपाटांचे दरवाजे बसविणे.	८००९६६.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
१५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील निवासस्थान क्र. डी-१० आणि डी-२३ मधील स्वच्छतागृहातील रंगकाम करणे व छताची पाण्याची गळती बंद करून खिडक्यांची दुरुस्ती करणे.	२१९३४७.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम पूर्ण झाले
१६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील निवासस्थान क्र. बी-२ आणि ई-१६ मधील स्वच्छतागृहाची दुरुस्ती रंगकाम करणे व छताची पाण्याची गळती बंद करणे आणि प्लम्बींग काम करणे.	२६६७८९.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम पूर्ण झाले
१७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील दुग्धशाळा गोदाम व कार्यालयाच्या छतावरील जुने पत्र्याचे छत काढून नवीन रंगीत झिंकअल्युमिनियम पत्र्याचे छत तयार करणे.	२९०८८३.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले
१८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील एसटीआरयु प्रकल्प कार्यालय इमारतीजवळ सलग्न महीला स्वच्छतागृह बांधणे	२९१४५२.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले
१९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील एसटीआरयु प्रकल्प कार्यालय इमारतीस वॉटरप्रूफिंग करणे.	२३२८७४.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले
२०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील एस.टी.आर.यु प्रकल्पाजवळील डीयुएस प्रयोगशाळेस वॉटरप्रूफिंग करणे.	२३९९५३.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले
२१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील उद्यानविद्या विभागाच्या फळसुधार योजना प्रकल्प येथील शेततळे व विहीरीसाठी सबमर्सिबल पंपसेट विद्युत पुरवठा करणे	६८०९१७.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले
२२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे शेळी प्रकल्पातील शेळी शेडमध्ये वीटकाम व कॉक्रीटीकरणाच्या सपोर्ट साह्याने पश्चिमेकडील परिसरात पाण्याचा निचरा करणे.	२१९७९१.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले
२३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील शेळी प्रकल्पामधील शेड नं.९ साठी जाळी व गेट बसविणे.	१४०७१९.००	फिरता निधी (एआयसीआरपी निधी)	काम पूर्ण झाले
२४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील शेळी प्रकल्पामधील शेड नं.१२ साठी जाळी व गेट बसविणे.	१४०७१९.००	फिरता निधी (एआयसीआरपी निधी)	काम पूर्ण झाले
२५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील जीन बॅकेचे शितगृहासाठी केबलद्वारे विद्युतीकरण करणे.	२५९००४.००	राज्य शासन निधी	काम पूर्ण झाले

२६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील जीन बँकेस विद्युतपुरवठ्यासाठी एच.टी. लाईनचे खांब व उपकरणे बसविणे.	२६६६४२.००	राज्य शासन निधी	काम पूर्ण झाले
२७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे वर्षा वसतीगृहाच्या मागील बाजूस घनकचरा व्यवस्थापन शेड उभारणी करणे.	२८९२०४.००	महसुली उत्पन्न	काम पूर्ण झाले
२८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे गणपती मंदिराजवळील क्षेत्रात घनकचरा व्यवस्थापन शेडमध्ये काँक्रीट फ्लोर, वीटकाम, प्लास्टर, तारेचे कुंपण व इतर कामे करणे.	२९३७८९.००	महसुली उत्पन्न	काम पूर्ण झाले
२९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रगत कृषि विज्ञान प्रकल्पासाठी इन्टरकॉम दूरध्वनी साहित्य आणि इतर कामे करणे.	७४१६८.००	महसुली उत्पन्न	काम पूर्ण झाले
३०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र येथे फार्म शेड तसेच कार्यालय, भांडारगृह आणि गोदाम बांधणे.	१५७८०२७.००	प्रगत कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र	काम चालू आहे
३१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील वनस्पती शास्त्र विभागातर्गत अखिल भारतीय समन्वय संशोधन प्रकल्प कार्यालय व गोदामाच्या छताची दुरुस्ती व नुतनीकरण करणे.	२१८२२५.००	५० टक्के महसुली उत्पन्न / ५० टक्के फिरता निधी	काम चालू आहे

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील प्रगतीपथावर असलेली कामे (सन २०२०-२१)

अ.क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील सेंट्रिय शेती प्रकल्पासाठी विविध इमारतींचे बांधकाम करणे.	११०८९४००.००	-	काम चालू आहे
२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अ.शिं.कृ.अ.महाविद्यालय येथील व्याख्यान कक्ष, स्वच्छतागृह आणि जिना यास बाहेरील बाजूस रंगकाम करणे.	८५६८१७.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम चालू आहे
३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अ.शिं.कृ.अ.महाविद्यालय येथील प्रयोगशाळा व स्वच्छतागृहास बाहेरील बाजूस रंगकाम करणे.	८६३०४२.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम चालू आहे
४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अ.शिं.कृ.अ. महाविद्यालयाच्या विद्यार्थीनींसाठी विद्यार्थीनी वसतीगृह बांधणे.	१९७९८९९८.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम चालू आहे
५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रशासकीय इमारतीस आतील व बाहेरील बाजूस रंगकाम करणे.	१७५३२९०.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम चालू आहे
६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी मध्यवर्ती नर्सरी येथील डी ब्लॉक येथे पंपहाऊस बांधणे.	२०६२५००.००	फिरता निधी उद्यानविद्या	काम चालू आहे
७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील बियाणे तंत्रज्ञान संशोधन प्रकल्पावरील शेततळ्यात ७.५० एच.पी. सबमर्सिबल पंपसेट बसविणे.	१५०७३८.००	फिरता निधी (एस. टी. आर. यु)	काम चालू आहे
८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे उपसा जलसिंचन योजनेसाठी व्हीटी पंपसेट, सबस्टेशन ट्रन्सफारमर, मिटरिंग युनिट व वॉटर मिटर बसविणे.	२३७५०५०६.००	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना	काम चालू आहे

९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे उपसा जलसिंचन योजनेसाठी इनटेक वेल, इनटेक पाईप लाईन, जॅकवेलसह पंपहाऊस आणि फुट ब्रिज बांधणे.	१५२०६००९.००	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना	काम चालू आहे
१०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे उपसा जलसिंचन योजनेसाठी ८०० मि.मी. एचडीपीई पाईप लाईन, ८०० व ४०० मि.मी. व्यासाची पी.एस.सी. पाईप लाईन, ३१५ मि.मी.व्यासाची पी.व्ही.सी.पाईप लाईन आणि बॅल्सींग चेंबर इ. कामे करणे.	१०२७९७८२१.००	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना	काम चालू आहे
११	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे पदविका विद्यार्थीनींचे वसतीगृह बांधणे.	५७८९०१७५.००	राज्य शासन निधी	काम चालू आहे
१२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे पदव्युत्तर विद्यार्थीनींचे वसतीगृह बांधणे.	५४०४५६००.००	राज्य शासन निधी	काम चालू आहे
१३	पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव येथे प्रशासकीय इमारत, विद्यार्थी व विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	२४२७८९०००.००	राज्य शासन निधी	काम चालू आहे
१४	पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव, ता. जामखेड, जि.अहमदनगर येथे बाह्य विद्युत पुरवठा, पथदिवे व इतर सुविधांचा पुरवठा इ. विद्युतीकरणाची कामे करणे.	९८७६०४१.००	राज्य शासन निधी	काम चालू आहे
१५	पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगांव, ता. जामखेड, जि.अहमदनगर येथे महाविद्यालयीन इमारत, वसतीगृहे, ग्रंथालय, सुविधा इमारत, व्यायामशाळा, अतिथीगृहे व निवासस्थान इ. इमारतीमध्ये आतील विद्युतीकरण करणे.	१३४६१०९३.००	राज्य शासन निधी	काम चालू आहे
१६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील आय.डब्ल्यू.एम.विभागातर्गत रिमोट सेन्सींग व जी-१ प्रयोगशाळेचे विद्युतीकरण करणे.	१२९३८८.००	महसुली उत्पन्न	काम चालू आहे

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील पूर्ण झालेली कामे (सन २०२०-२१)

अ. क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील प्रगत कृषि विज्ञान आणि तंत्रज्ञान केंद्र - हवामान स्मार्ट कृषि आणि जलव्यवस्थापन प्रकल्प येथे प्रशिक्षण प्रक्षेत्रास कुंपण करणे.	७७०७००.००	प्रगत कृषि विज्ञान आणि तंत्रज्ञान केंद्र - हवामान स्मार्ट कृषि आणि जलव्यवस्थापन	काम पूर्ण झाले
२	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील इमारतीमधील पहिल्या मजल्यावरील मृदा विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागातील पदव्युत्तर प्रयोगशाळा व कार्यालयाच्या विद्युतीकरणाचे नूतनीकरण करणे.	१७१४४६.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
३	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे डी ब्लॉक विद्यार्थी वसतीगृहाच्या पहिल्या मजल्यावरील आतील रंगकाम करणे.	२५५०१३.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले

४	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विद्यार्थी वसतीगृहामधील संचालक यांच्या कार्यालयाचे नूतनीकरण करणे	२६१९७९.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
५	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील कुक्कुटपालन प्रक्षेत्रावरील दुग्धशाळेतील जुन्या शेडचे नूतनीकरण करणे	२५६८८८.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
६	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, गणेशखिंड, पुणे येथील बियाणे व खते भांडारगृहाच्या छताची दुरुस्ती करणे.	२५४२०३.००	फिरता निधी	काम पूर्ण झाले

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील प्रगतीपथावर असलेली कामे (सन २०२०-२१)

अ.क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे मुलींचे वसतीगृहाचे बांधकाम करणे	२०५९३७०८.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	सदर काम प्रगतीपथावर आहे
२	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील संचेती हॉस्पिटल जवळील प्रादेशिक विस्तार केंद्राच्या कार्यालय इमारतीच्या विद्युतीकरणाचे दुरुस्ती व नूतनीकरण करणे	२४८४५९.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम चालू आहे
३	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विद्यार्थी वसतीगृह (ब ब्लॉक) व जिमखाना येथे पंपहाऊस व स्ट्रीट लाईटचे नूतनीकरण करणे	२४३४३८.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम चालू आहे
४	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे सभागृहाचे बांधकाम करणे.	६३१५४८००.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिलेली आहे
५	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे पदविका विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	६२६४९७१०.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिलेली आहे

कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील पूर्ण झालेली कामे (सन २०२०-२१)

अ. क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विस्तार केंद्र व विस्तार विभागामधील इनव्हर्टर दुरुस्ती व बॅटरी बदलण्याचे काम करणे	१९१५२८.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम पूर्ण झाले
२	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील सहयोगी अधिष्ठाता यांच्या कार्यालयाजवळील सायकल स्टँडची दुरुस्ती करणे.	२१८९७१.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम पूर्ण झाले
३	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील कृषि विद्या विभागातील इनव्हर्टर दुरुस्ती व बॅटरी बदलण्याचे काम करणे	२५३७०४.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम पूर्ण झाले
४	कृषि तंत्र विद्यालय, जळगांव येथील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी वसतीगृह कार्यालयामधील इनव्हर्टर दुरुस्ती व बॅटरी बदलण्याचे काम करणे	२११९२०.००	देखभाल व दुरुस्ती	काम पूर्ण झाले

५	कृषि तंत्र विद्यालय, जळगांव येथे सर्व्हे नं. ६७ मधील कुपनलिके करीता वीजवाहक तार बसविणे	७९१४२.००	फिरता निधी, जळगांव	काम पूर्ण झाले
६	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर, जि. जळगांव येथील महाविद्यालयास व विद्यार्थीनी वसतीगृहास पाणी पुरवठ्यासाठी तात्पुरती कुपनलिका करणे	२९२१२५.००	राज्य शासन निधी, जळगांव	काम पूर्ण झाले
७	कृषि महाविद्यालय, नंदूरबार येथे विद्यार्थी व विद्यार्थीनी वसतीगृहातील विद्युत दुरुस्ती व पथदिवे बसविणे	२५९६०२.००	आदिवासी विकास निधी, नंदूरबार	काम पूर्ण झाले
८	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील केव्हीके इमारतीस वॉटरप्रुफिंग व प्लास्टर करणे	२५९००२.००	महसुली उत्पन्न	काम पूर्ण झाले

कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील प्रगतीपथावर असलेली कामे (सन २०२०-२१)

अ. क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील मलनिस्सारण वाहीनी व भूजल टाकीची दुरुस्ती करणे.	५६१६९९६.००	देखभाल व दुरुस्ती (विशेष निधी)	काम चालू आहे
२	कृषि संशोधन केंद्र, जळगाव येथील ममुराबाद प्रक्षेत्रावरील मुख्य प्रवेशद्वाराच्या परिसर आणि रस्ता बाजूने सी.सी.टीव्ही सुरक्षा यंत्रणा बसविणे	१६०८८९.००	प्रॉडक्ट टेस्टिंग	काम चालू आहे
३	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे सभागृहाचे बांधकाम करणे.	५२०६७२००.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिली आहे
४	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे पदवीका विद्यार्थीनींसाठी वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	५८४४१५१०.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिलेली आहे
५	कृषि महाविद्यालय, नंदूरबार येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहासाठी मुख्य विद्युतपुरवठा करणारी विद्युत वाहीनी बदलणे व दुरुस्त करणे	२५३३९३.००	राज्य शासन- टीएसपी निधी	काम चालू आहे

राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील पूर्ण झालेली कामे (सन २०२०-२१)

अ.क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	कृषि तंत्रज्ञान विद्यालय, कसबा बावडा, कोल्हापूर येथील मका प्रकल्पाच्या खोलीची डागडुजी व नूतनीकरण करणे	२९४१९८९.००	उत्पादन चाचणी निधी	काम पूर्ण झाले
२	कृषि संशोधन केंद्र, लखमापूर येथील ६२.५ केव्हीके डिझेल जनरेटर कृषि महाविद्यालय, कराड येथे नेऊन बसविणे तसेच कृषि महाविद्यालय कराड येथील प्रशासकीय इमारत व ग्रंथालय इमारत जनरेटरच्या वीज पुरवठ्यासाठी विद्युत केबल व प्लॅटफॉर्मचे बांधकाम करणे.	२१०५९३.००	राज्य शासन महसूल निधी	काम पूर्ण झाले
३	प्रादेशिक गुळ व ऊस संशोधन केंद्र, कोल्हापूर येथे गुळाच्या प्लाटंसाठीचा पहिला मजला वाढविण्याचे कामाचा प्रस्ताव	२९४१८६.००	महसुली उत्पन्न	काम पूर्ण झाले

राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील प्रगतीपथावर असलेली कामे (सन २०२०-२१)

अ.क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम (रुपये)	कामाचा निधी	शेरा
१	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प शेंडा पार्क, कोल्हापूर येथे हाफ कव्हर मळणी शेड बांधणे.	२०६४४७३.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम चालू आहे
२	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प शेंडा पार्क, कोल्हापूर येथे उंदीर प्रतिबंधक गोदाम बांधणे.	२६५७७४४.००	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	काम चालू आहे
३	कृषि तंत्र विद्यालय, कसबा बावडा, कोल्हापूर येथील मका सुधार प्रकल्प कार्यालयाचा व्हरांडा बंद करण्यासाठी वीट बांधकाम व ग्रीलचे काम करणे	२४४९९९.००	प्रॉडक्ट टेस्टिंग	काम चालू आहे
४	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे नवीन सभागृह बांधणे	५६९३७६००.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिलेली आहे
५	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे पदवीधर विद्यार्थिनी वसतीगृह बांधणे	६२६४९७९०.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिलेली आहे
६	क्रांतीसिंह नाना पाटील शासकीय अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, पेठ, ता. वाळवा, जि. सांगली येथे महाविद्यालयीन इमारत व पायाभूत सुविधेचे बांधकाम करणे	३८९५९७२८९.००	राज्य शासन निधी	कामास स्थगिती दिलेली आहे
७	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील व्यायामशाळा इमारतीचा व्हरांडा बंद करण्यासाठी वीट बांधकाम करणे	२८७४०६.००	विद्यार्थी परिषद निधी	काम चालू आहे
८	कृषि तंत्र विद्यालय, सोलापूर येथील प्राचार्य कार्यालयाला संलग्न स्वच्छता बांधणे.	२९४३५९.००	महसुली उत्पन्न हैद्राबाद रोड	काम चालू आहे

९. कृषि विद्यापीठाचे आर्थिक समालोचन

सन २०२०-२०२१ या वित्तीय वर्षामध्ये अनिवार्य योजनांसाठी राज्य शासनाकडून रुपये ४६३७०४५ हजार अनुदान प्राप्त झाले. त्यापैकी रुपये ३२४६९०८ हजार खर्च झाला आहे.

कार्यक्रमांतर्गत योजनांसाठी राज्य शासनाकडून रुपये २६,५०,०० हजार अनुदान प्राप्त झाले व त्यापैकी रुपये २९,८०,०० हजार खर्च झाला आहे.

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली व भारत सरकार व राज्य शासनाच्या वेगवेगळ्या विभागांकडून रुपये ४२,६८,०० हजार अनुदान प्राप्त झाले, त्यापैकी रुपये ४२,६८,०० हजार खर्च झाला आहे.

सन २०२०-२०२१ या आर्थिक वर्षात प्राप्त अनुदान व झालेला खर्च याबाबतचा गोषवारा पुढीलप्रमाणे आहे

अ. नं.	लेखाशिर्ष / बाब तपशिल	मंजूर तरतूद/ प्राप्त अनुदान (रु. हजारात)	शासन अनुदानातून झालेला प्रत्यक्ष खर्च (रु.हजारात)
१	०१ - पीक संवर्धन (२४१५००२५) (अनिवार्य योजना)		
	१. (०४) निवृत्तीवेतन विषयक खर्च	१९८,५०,००	१५६,४२,५०
	२. (३१) सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	११,५८,७५	२,३१७५
	३. (३६) सहायक अनुदाने (वेतन)	२४९,०५,००	१६५,९४,८३
	एकुण	४५९,१३,७५	३२४,६९,०८
२	०३- पशू संवर्धन (२४१५०१९७) (अनिवार्य योजना)		
	१. (३१) सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	१२,७१	२,५४
	२. (३६) सहायक अनुदाने (वेतन)	४,४३,९९	३,५१,२३
	एकुण	४,५६,७०	३,५३,७७
	एकुण अनिवार्य योजना	४६३,७०,४५	३२८,२२,८५
३	०२ - पीक संवर्धन (कार्यक्रमांतर्गत योजना) (२४१५००७२)(२४१५१०८६)		
	१. (३१) सहायक अनुदाने(वेतनेतर)	२१,५०,००	२१,५०,००
	२. (३५) भांडवली मत्तेच्या निर्मितीकरीता अनुदान.	०	०
	३. (३६) सहायक अनुदाने (वेतन)	५,००,००	८,३०,००
	एकुण	२६,५०,००	२९,८०,००
४	कृषि महाविद्यालय, नंदूरबार (२४१५८२९१)	२,३७,५०	२,३७,५०
५	आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक फी प्रतिपूर्तीसाठी सहायक अनुदान.(२४१५०९३८)	०	०
६	परि.निवृत्तीवेतने अंशदान शासन हिस्सा (२४१५१०२१)	६,२४,८३	६,२४,८३
७	भा.कृ.अ.प.नवी दिल्ली/भारत सरकार इ. यांचेकडून प्राप्त अनुदान	४२,६८,००	४२,६८,००
८	विद्यापीठ महसुली उत्पन्न : सन २०२०-२०२१ या आर्थिक वर्षात विद्यापीठ महसुली उत्पन्न रु. २१.७३ कोटी जमा झाले तसेच विद्यापीठ महसुली उत्पन्नातून विविध योजनांकरिता आकस्मिक खर्चासाठी विविध कार्यालयीन व प्रक्षेत्रांवरील खर्चासाठी आणि फिरत्या निर्धीच्या स्थापनेकरिता भांडवल म्हणून रु. २१.१८ कोटी वितरीत केले.		

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

www.mpkv.ac.in